KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Sveinung Rotevatn

Ref.nr.:
Saksnr.:
Dato: 23. juni 2020

Forskrifter om vern av marine verneområder i Nordland og Troms og Finnmark fylker

1. FORSLAG

Klima- og miljødepartementet legger med dette frem forslag om opprettelse av sju marine verneområder:

- Innervisten marine verneområde, Vevelstad kommune, Nordland fylke (ca. 5,1 km^2 sjøareal).
- Nordfjorden marine verneområde, Rødøy kommune, Nordland fylke (ca. 11,6 km^2 sjøareal, hvorav 5,6 km^2 er nytt vernet sjøareal).
- Karlsøyfjorden marine verneområde, Bodø kommune, Nordland fylke (ca. 162,4 km^2 sjøareal).
- Kaldvågfjorden og Innhavet marine verneområde, Hamarøy kommune, Nordland fylke (ca. 92,3 km^2 sjøareal).
- Rossfjordstraumen marine verneområde, Senja kommune, Troms og Finnmark fylke (ca. 11,4 km^2 sjøareal).
- Rystraumen marine verneområde, Tromsø kommune, Troms og Finnmark fylke (ca. 17,5 km^2 sjøareal).
- Ytre Karlsøy marine verneområde, Karlsøy kommune, Troms og Finnmark fylke (ca. 410,2 km^2 sjøareal, hvorav 222,9 km^2 er nytt vernet sjøareal).

De foreslåtte marine verneområdene omfatter til sammen et sjøareal på 710,5 km^2.

1.1 Hjemmelsgrunnlag og begrunnelse for verneforslagene

Områdene foreslås vernet som marine verneområder med hjemmel i naturmangfoldloven § 39. Av § 39 fremgår at det kan opprettes verneområder i sjø for å beskytte marine verneverdier, herunder naturverdier som er økologiske betingelser for landlevende arter.

De foreslåtte områdene Innervisten, Nordfjorden, Karlsøyfjorden, Kaldvågfjorden og Innhavet, Rossfjordstraumen og Rystraumen, tilfredsstiller vilkårene i § 39 bokstavene b, c og f:

b) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur
c) representerer en bestemt type natur
f) har særskilt naturvitenskapelig verdi

Det foreslåtte området Ytre Karlsøy tilfredsstiller vilkårene i § 39 bokstavene a, b og c:

a) inneholder særegne eller representative økosystemer og som er uten tyngre naturinngrep
b) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur
c) representerer en bestemt type natur

Det foreslåtte verneområdene skal bidra til å nå de lovfestede målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33. De mest aktuelle målene i den sammenheng, er at vern av områdene skal bidra til bevaring av:

a) variasjonsbredden i naturtyper og landskap
h) referanseområder for å følge utviklingen i naturen

Målene gjenspeiler også nasjonale mål for områdevern. Vern av de foreslåtte områdene bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser i flere stortingsmeldinger, herunder: St.meld. nr. 37 (2008-2009) *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet (forvaltningsplan)*, jf. Innst. S. nr. 362 (2008-2009), Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet. Norsk handlingsplan for naturmangfold* (i det følgende omtalt som naturmangfoldmeldingen), jf. Innst. 294 S (2015-2016) og Meld. St. 35 (2016) *Oppdatering av forvaltningsplanen for Norskehavet*, jf. Innst. 455 S (2016-2017).

Vern av områdene vil bidra til å oppfylle følgende nasjonale mål under resultatområdet Naturmangfold, jf. Prop. 1 S (2019-2020) for Klima- og miljødepartementet: "Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner".

I naturmangfoldmeldingen påpekes det at dette handler om å bevare et utvalg av naturområder som viser variasjonsbredden i norsk natur, det vil si et «representativt utvalg». Vern vil også bidra til de nasjonale målene om bevaring av økosystemer og arter og naturtyper. Det fremgår av naturmangfoldmeldingen at tverrsektorielt marint vern etter naturmangfoldloven § 39, fortsatt skal bidra til at et utvalg av representative, særegne, sårbare eller truede marine undersjøiske naturtyper og naturverdier langs kysten og i territorialfarvannet blir tatt vare på for fremtiden.

Under Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) er det et felles mål å sikre et effektivt og representativt vern av 10 % av verdens kyst- og havområder innen 2020. Det foregår også et omfattende arbeid knyttet til marint vern under bl.a. Konvensjonen om bevaring av det marine miljø i Nordøst-Atlanteren (OSPAR) og Verdens naturvernunion (IUCN). Etter vedtatt vern vil

marine verneområder etter naturmangfoldloven bli rapportert til OSPARs liste over «Marine protected areas».

1.2 Bakgrunnen for forslaget

1.2.1 Kunnskapsgrunnlaget

De sju marine verneområdene inngår blant områdene som Rådgivende utvalg for marin verneplan har anbefalt tatt med i første fase av marin verneplan, jf. nærmere omtale i kapittel 2. Kunnskap om naturforholdene i områdene som omfattes av verneforslaget, er sammenstilt i tilrådingene fra Rådgivende utvalg for marin verneplan fra 2003 og 2004. På oppdrag fra daværende Direktoratet for naturforvaltning i 2010, oppdaterte Havforskningsinstituttet kunnskapsgrunnlaget for områdene. Kunnskapsgrunnlaget er nærmere omtalt i fylkesmennenes høringsdokumenter.

Det vises for øvrig til omtalen av verneverdier, påvirkningsfaktorer og trusler mot verneverdiene i kapittel 1.3, 1.4 og 6.

1.2.2 Effekter av vernet

Verneforskriftene åpner for at pågående aktiviteter kan videreføres. For enkelte aktiviteter vil det gjelde restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene, vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha særlig negativ innvirkning på disse artene og naturtypene. Det legges opp til utarbeidelse av forvaltningsplaner med definerte bevaringsmål, som grunnlag for å overvåke tilstanden i områdene. Departementet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for økosystemene, naturtypene og artene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Gjennom den overvåking som det legges opp til, vil tilstandsutviklingen kunne følges. Dette kan gi et bedre grunnlag for å vurdere samlet belastning ved behandling av dispensasjonssøknader, jf. naturmangfoldloven § 10.

Pr. i dag vurderes områdene i liten grad å være utsatt for inngrep og aktiviteter som belaster økosystemene. For nærmere omtale vises det til kapittel 1.4 og 1.5. Når det gjelder fremtidig belastning, setter verneforskriftene forbud mot tiltak og aktiviteter som vurderes å kunne ha negativ effekt på naturmangfoldet i områdene. Vegetasjonen og dyrelivet er fredet mot skade og ødeleggelse. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige inngrep i områdene. Det er forbud mot fysiske tiltak som for eksempel utfylling, mudring, uttak og deponering av masse, sprengning, boring og plassering av konstruksjoner på sjøbunnen.

Gjennom verneforskriftene er det åpnet for å gi dispensasjon til ulike typer tiltak, for eksempel tekniske tiltak som innebærer små inngrep på bunnen og som ikke påvirker de marine verneverdiene nevneverdig. Ved behandling av dispensasjonssøknader vil påvirkninger på verneverdier og verneformål bli vurdert, og det vil kunne settes vilkår av hensyn til dette.

Virksomhet det åpnes for i verneforskriftene, er vurdert til å ikke medføre økt belastning, jf. naturmangfoldloven § 10. Virksomheter som kan tillates blir nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, jf. naturmangfoldloven § 11. I verneforskriftene er det gjort generelle unntak fra forskriftenes forbudsbestemmelser. For enkelte av disse unntakene er det satt vilkår for å hindre miljøforringelse. Tiltakshaver må dekke evt. ekstrakostnader.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder er vektlagt i verneprosessen i forbindelse med fastsetting av forslag til generelle unntak og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Gjennom hele verneplanprosessen er det foretatt avveininger mellom områdenes verneverdier og andre viktige samfunnsinteresser, jf. naturmangfoldloven § 14. Det vises til nærmere omtale i kapittel 1.4, 1.5, 4 og omtale av hvert enkelt område i kapittel 6. Gjennom avgrensning av områdene og gjennom direkte unntak eller spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i verneforskriftene, er det tatt hensyn til næringsmessige interesser som fiske og akvakultur samt privatpersoners bruk av områdene.

1.3 Verneverdier

De sju foreslåtte marine verneområdene har naturverdier som gjør at de på en god måte vil bidra til å oppfylle nasjonale og internasjonale mål om vern, jf. kap. 1.1.

Innervisten utgjør indre del av Vistenfjorden. En terskel på ca. 5 m dybde danner overgangen til indre del av fjorden. Terskelen reduserer utskiftningen av vann og det går år mellom hver gang bunnvannet fornyes. Faunaen er spesiell med forekomst av arktiske og nordlige kaldtvannsarter. I de indre delene går fjorden over i meromiktiske innsjøer. Dette er innsjøer med ferskvann i øvre vannlag og saltvann i nedre, hvor sammensetningen av bunndyr og dyreplankton i stor grad henger sammen med både det marine miljøet i fjorden og den spesielle hydrografien i vassdragene. Det finnes også marine grotter i området. En omfattende marinbiologisk undersøkelse i 1983 viste at bare 35 % av artene i bunnfaunaen er felles for indre og ytre fjord.

Nordfjorden har spesielle miljøforhold. Fjorden er lang og smal, og er omkranset av et bratt og sterkt alpint landskap med fjelltopper på om lag 1000 meters høyde. Fjorden er påvirket av smeltevann fra Svartisen med mye finpartikler, og er ofte islagt om vinteren. Det er en egen bestand av steinkobbe i fjorden. Den indre delen av Nordfjorden er et terskelbasseng, mens den ytre delen er åpen ut mot Melfjorden. De innerste sju kilometerne ligger innenfor grensen til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Karlsøyfjorden er et åpent kystområde med stor vanngjennomstrømning. Området har stor spennvidde i naturtyper med grunne partier ved fastlandet, en dyp renne og et kupert skjærgårdsområde, og er representativt for kystområdet i Ytre Vestfjorden. Plante- og dyrelivet varierer med bunnforholdene og mangfoldet i bunntyper gjenspeiler seg i et mangfold av

organismesamfunn. Viktige naturtyper i området er blant annet skjellsandforekomster, tareskog og bløtbunnsområder i strandsonen.

Kaldvågfjorden og Innhavet har stor spennvidde i naturforhold. Dette omfatter strømrike sund som er viktige for biologisk mangfold i havet, poller med liten vannutskifting hvor artene lever under marginale forhold, samt gruntvannsområder med stor produksjon av krepsdyr og andre små marine organismer. Dypvannsartene i poller har levd adskilt fra artsfrender i andre dypområder over lang tid, og slike forhold kan fremme utvikling av nye arter eller forekomst av sjeldne arter. De indre delene er ofte islagte om vinteren.

Rossfjordstraumen er et poll- og strømsystem med ekstreme miljøforhold. Innerste del (Rossfjordvannet) er nærmest en meromiktisk innsjø, med ferskvann øverst og sjøvann i dypet. Det høye sulfidinnholdet i Rossfjordvannet gjør at bunnsedimentene og dypere vannlag er oksygenfritt, og dermed upåvirket av dyr og planter. I Rossfjordvannet finnes en genetisk distinkt sildestamme. Terskelområdet som styrer vannutvekslingen er spesielt viktig for miljøforholdene i området. Selve Rossfjordstraumen har verdi som inn- og utstrømningsområde og er et viktig bløtbunnsområde. Rossfjordvannet er godt egnet for å studere miljøutviklingen langt tilbake i tid.

Rystraumen er en sterk tidevannsstrøm. De spesielle strømforholdene er bestemt av de geologiske strukturene, og har stor betydning for plante- og dyrelivet i området. Området har et rikt dyreliv, herunder fastsittende former som sjøanemoner, skjell, svamper og koraller. Det er tette tareforekomster i området, bl. a. stortare (dominerende) og butare. Rystraumen er et av få områder i indre kyst av Troms som har tareskog. Til sammen utgjør verneområdet et helhetlig strømpåvirket økosystem med stor variasjonsbredde.

Ytre Karlsøy omfatter et representativt ytre kystområde for landsdelen. Innenfor området er det en spennvidde i biotoper og habitater ut fra den store variasjonen i eksponeringsgrad, dybder og strømforhold. Det er forekomster av blant annet stortareskog, skjellsand, bløtbunn og israndavsetninger i området, samt et stort felt med haneskjell. Området har stor verdi som næringssøkområde for store mengder fugl. Store deler av området overlapper med naturreservater og et landskapsvernområde.

Det vises for øvrig til omtalen av særskilte verneverdier i den områdevise gjennomgangen i kapittel 6.

1.4 Påvirkningsfaktorer og trusler mot verneverdiene

Den viktigste trusselen mot verneverdiene i områdene er større, fysiske inngrep som påvirker sjøbunn, vannutskiftning og strømforhold, for eksempel tiltak som innebærer utfylling, mudring, uttak og deponering av masse, sprengning, boring og plassering av konstruksjoner på sjøbunnen. De foreslåtte verneforskriftene setter i utgangspunktet forbud mot slike tiltak, med mulighet til å gi dispensasjon til mindre tiltak som innebærer små inngrep på bunnen og ikke påvirker de marine verneverdiene nevneverdig.

For områder med dårlig vannutskifting er også eutrofiering en utfordring. Eutrofiering vil som regel skyldes forhold utenfor områdene og reguleres dermed ikke av verneforskriftene, men

naturmangfoldloven § 49 (utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde) kan være aktuell. I slike tilfeller vil det være vedkommende sektormyndighet som vurderer hensynet til verneverdiene.

Klimaendringer og forsuring av havet kan bli en økende trussel fremover for alle områdene. Stigning i havtemperaturen vil påvirke økosystemene og nye arter kan komme inn i områdene. Vern av områdene sikrer ikke naturmangfoldet mot klimaendringer, men kan ved at andre påvirkningsfaktorer reduseres/reguleres, gjøre at områdene står bedre rustet og vil være mer robuste mot uheldige effekter av klimaendringer. Introduksjoner av fremmede arter er en av de største truslene mot marine miljøer, og problemet er økende. De foreslåtte verneforskriftene inneholder en spesifisert dispensasjonshjemmel for uttak av fremmede, introduserte arter.

For Innervisten er det ingen kjente nye trusler. Fjorden utenfor det foreslåtte verneområdet er i bruk til akvakultur, både skjelldyrking og matfiskoppdrett. Innervisten er preget av lav gjennomstrømming og stagnerende bunnvann. Akvakultur er en mulig negativ påvirkningsfaktor i dette området. Store landområder rundt fjorden er vernet etter naturmangfoldloven og som varig verna vassdrag. Det betyr at avrenning, ferskvannstilstrømming og tilførsel av næringsstoffer til Innervisten i liten grad kan endres av for eksempel vannkraftutbygging eller liknende. Det er delvis store skogressurser i området og uttransport ved avvirkning vil måtte skje sjøveien. Dette kan medføre inngrep i strandsonen og fare for utslipp pga. økt ferdsel med store fartøy. Ferdsel med båt eller andre fartøyer inngår som generelt unntak fra vernebestemmelsene i foreslåtte verneforskrift.

For Nordfjorden er tiltak som dumping av masser fra veianlegg eller gruvedrift mulige fremtidige trusler, og foreslåtte verneforskrift setter forbud mot slike tiltak. Det er ikke etablert akvakultur i området per i dag. I kommuneplanens arealdel er det meste av kommunens sjøareal avsatt som flerbruksområder for fiske-, ferdsel-, friluftsliv-, natur-, og akvakulturformål, med bestemmelser om at ny akvakultur tillates dersom det dokumenteres at ingen av de andre formålene blir skadelidende. Foreslåtte verneforskrift inneholder ingen spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur.

For Karlsøyfjorden er tiltak som taretråling og uttak av skjellsand, sammen med dumping av masser fra for eksempel havne- eller veianlegg, mulige fremtidige trusler. Foreslåtte verneforskrift setter forbud mot slike tiltak. En annen trussel er skipsfarten og utslipp ved for eksempel forlis. Det går en mye trafikkert biled gjennom verneområdet. Foreslåtte vernebestemmelser vil ikke kunne hindre slike tilfeller, da ferdsel med båt eller andre fartøyer er direkte unntatt fra vernebestemmelsene, jf. forslaget til verneforskrift. Det er påvist korallforekomster i ytre del av verneområdet. Disse er sårbare for skade ved eventuelle inngrep i sjøbunnen og fiske med redskaper som kan berøre bunnen, og vern bidrar til å sikre forekomstene. Forslaget til verneforskrift inneholder en bestemmelse om at Miljødirektoratet av hensyn til korallforekomster ved forskrift kan regulere eller forby virksomhet i det marine verneområdet. Det er ikke etablert akvakultur i området per i dag og det er heller ikke avsatt områder for dette formålet i kommuneplanens arealdel. Området kan ut fra de naturgitte

forholdene være egnet for fremtidig akvakulturvirksomhet. Forslaget til verneforskrift inneholder en spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur som ikke er i strid med verneformålet.

For Kaldvågfjorden og Innhavet fremstår tiltak som påvirker vanngjennomstrømningen i strømmene inn og ut av pollene som mulige fremtidige trusler, for eksempel bygging av tidevannskraft, mudring/sprenging av farled og anleggelse av veifyllinger. Andre mulige fremtidige trusler er uttak av skjellsand og dumping/deponering av masser. Foreslåtte forskrift setter forbud mot slike tiltak. Det er ikke etablert akvakultur i Kaldvågfjorden og Innhavet per i dag, men det er avsatt to akvakultursoner i kommuneplanens arealdel. Det har tidligere vært skjelldyrkingsanlegg i Kaldvågfjorden. Forslaget til verneforskrift inneholder en spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur som ikke er i strid med verneformålet.

Området Rossfjordstraumen er utsatt for tilførsler av næringssalter, organisk materiale og forurensning fra lokale kilder rundt pollsystemet. Det er viktig at dette holdes på et lavt nivå ellers kan det representere en trussel mot verneverdiene. Forhold som skyldes virksomhet utenfor et verneområde reguleres ikke av verneforskriften, men naturmangfoldloven § 49 kan være aktuell, jf. ovenstående. Avløpssystemet ble lagt om for noen år siden og innebærer at slamavskilt kloakk pumpes ut på dypt vann i Rossfjorden. Tidligere ble det pumpet ut på utgående strøm øverst i Rossfjordstraumen. Drift og vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger, herunder avløpsanlegg, er unntatt fra vernebestemmelsene i forslaget til verneforskrift. Det vil alltid være en viss mengde organisk materiale fra landområdene rundt som tilføres naturlig til pollen. Vannet som utveksles ved tidevannet bringer også med seg næringssalter og organisk materiale fra sjøområdene utenfor. Det er spesielt viktig å bevare terskelområdet som styrer vannutskiftningen og dermed de fysiske rammebetingelsene. Inngrep som for eksempel utfylling, sprengning og for stor mudring kan skade terskelsystemet og må derfor unngås. Forslaget til verneforskrift setter forbud mot slike tiltak.

For Rystraumen er det særlig viktig å beskytte området mot tekniske og fysiske inngrep som kan endre de geologiske og fysiske forholdene som igjen er avgjørende for det rike dyrelivet her. Uttak eller deponering av masser, plassering av konstruksjoner eller partikkelbelastning fra inngrep i nærområdene er mulige trusler. Forslaget til verneforskrift setter forbud mot uttak og deponering av masser og plassering av konstruksjoner innenfor området. Partikkelbelastning fra aktiviteter i nærområdene reguleres ikke av verneforskriften, men naturmangfoldloven § 49 (utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde) kan være aktuell. Det er bløtkoraller og svamper i området. Dette er saktevoksende organismer med lav toleranse overfor fysiske inngrep og bl.a. fiske med aktive bunnredskaper og ankring. Et stort omfang av fritidsfiske kan medføre påvirkning i form av tap av redskaper (garn, sluk, søkke og snøre) og ødeleggelse av sensitive organismer som bløtkoraller og svamper. Dykking kan medføre påvirkning på habitater og arter (f.eks. koraller) gjennom høsting eller innsamling av forekomster og ankring. Høsting av viltlevende marine ressurser i samsvar med havressurslova og annet gjeldende lovverk, med unntak for skjellskraping og høsting av vegetasjon, herunder tang, tare og andre marine planter, vil være tillatt i henhold til forskriftsforslaget. I tillegg foreslås en bestemmelse om at Miljødirektoratet av hensyn til korall- og svampforekomster ved forskrift kan regulere eller forby virksomhet i det marine verneområdet.

Området Ytre Karlsøy har relativt stor utstrekning og kan med det være ekstra utsatt ved ulykker som forårsaker forurensning. Marint vern vil ikke kunne hindre slike tilfeller, da ferdsel med båt eller andre fartøyer er direkte unntatt fra vernebestemmelsene, jf. forslaget til verneforskrift. Det foregår ikke fiske med snurrevad i området nå, men det foregikk tidligere. Fiske med snurrevad er en mulig trussel mot verneverdiene, særlig i Andamfjord-området med haneskjell og evt. andre sårbare forekomster. Skjellskraping foregikk tidligere i deler av området. Høsting av viltlevende marine ressurser i samsvar med havressurslova og annet gjeldende lovverk, med unntak for skjellskraping og høsting av vegetasjon, herunder tang, tare og andre marine planter, vil være tillatt i henhold til forskriftsforslaget. Det er ingen havbruksvirksomhet (fiskeoppdrett eller skjelldyrking/-oppdrett) i området i dag. For noen år siden var det en oppdrettslokalitet i Toftefjorden. Ifølge høringsuttalelser er området ut fra de naturgitte forholdene godt egnet for akvakultur. Forslaget til verneforskrift inneholder en spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur som ikke er i strid med verneformålet.

1.5 Andre interesser

I Innervisten er fiske i hovedsak begrenset til fritids- og rekreasjonsfiske, men i perioder er det også noe kommersielt fiske. Det er registrert låssettingsplasser for sei og sild flere steder i fjordsystemet. Det er også registrert et felt for reketråling i Innervisten, men dette området har ikke vært i bruk til reketråling i de seinere år. Det er flere aktive konsesjoner for akvakultur, både skalldyr og laks, i Visten, ingen av disse ligger innenfor terskelen til Innervisten. Det går hurtigbåt i rute på fjorden med anløp flere steder. I Innervisten er det Visten(Ausa), Aursletta og Bønå som anløpes. Da det ikke er vei langs fjorden, er fjorden hovedtransportåre for all trafikk og godstransport til og fra er fast bosetting og hytter/fritidsboliger.

Nordfjorden brukes til hovedsakelig til nærings- og fritidsfiske, samt båtutfart. I høst- og vintersesongen fiskes det med not etter sild og brisling. Ytre- og Indre Handvika, samt lokaliteter øst for Nordfjordholmene brukes som låssettingsplasser i forbindelse med notfisket. I tillegg fiskes det en del med garn etter kveite. I den indre delen av Nordfjorden er det registrert et reketrålfelt.

Det er stor fiskeriaktivitet i Karlsøyfjorden, og det er registrert fire fiskeområder for garn og line og fem områder for notfiske. Særlig er notfisket etter sei og sild betydningsfullt. Sei- og sildefiske medfører at flere områder nyttes til låssetting av fisk. I tillegg er det registrert to kasteplasser/landnot etter sild. Andre fiskeslag beskattes med redskaper som line, juksa og garn. Det er per i dag ikke etablert akvakultur og det er heller ikke avsatt områder for dette formålet i kommuneplanens arealdel. Området er mye brukt til friluftsliv, også i reiselivssammenheng. Kjerringøy Handelssted er en betydelig turistdestinasjon og det er bygd opp en rekke virksomheter rundt Handelsstedet og havna.

Kaldvågfjorden og Innhavet brukes hovedsakelig til rekreasjon og fritidsfiske. Kaldvågfjorden brukes av lokale fiskere med garn, line og jukse. I Fiskeridirektoratets kartsystem er det blant annet registrert to garnfelt i fjorden. Nesstraumen er, nest etter Saltstraumen, den sterkeste tidevannsstrømmen i Norge, og har spesiell symbolverdi for lokalbefolkningen. Kaldvågfjorden og Lilandspollene innenfor er et regionalt viktig utfartsområde. Området har mange gruntområder

med flere småstrømmer. Området er særdeles godt egnet til padling og har gode muligheter for strandhugg. Innhavet er et regionalt svært viktig utfartsområde.

Rundt Rossfjordstraumen er det en god del bebyggelse. FV265 krysser området med bru. Det er marginalt med yrkesfiske i området. Det er ingen akvakulturvirksomhet (fiskeoppdrett eller skjelloppdrett) i området, og det er ikke avsatt områder i kommunens kystsoneplan. Området inngår i en nasjonal laksefjord og er derfor ikke aktuelt for oppdrett av anadrome arter. Langs Rossfjordvannet er det en del hytter/fritidsboliger. Området er populært til fiske, både fra land og fra båt. Rossfjordvannet med Rossfjordstraumen er et meget særegent økosystem med ekstreme miljøforhold og spesielle biologiske forekomster, og har stor forskningsmessig verdi.

Rundt Rystraumen er det en god del bebyggelse. Hovedfarleden fra sør og nordover til Tromsø, og videre nordover til Finnmark, går gjennom Rystraumen. Det foreligger to konsesjoner til tidevannskraftverk innenfor det foreslåtte verneområdet. Ingen av sakene er behandlet etter Havne- og farvannsloven av Kystverket. Rystraumen er relativt marginal for yrkesfiske, men det drives småskala fiske med passive redskaper. Det er ingen havbruksvirksomhet, og det er ikke avsatt områder i kystsoneplanen. Området er viktig for friluftsliv og reiseliv, bl.a. er det attraktivt fritids-/sportsfiske i Rystraumen. Det er anlagt vei i tunnel under det foreslåtte området. Det er et anlegg der det drives videreforedling av fisk på land, men som ikke har aktivitet i sjø nå. Foreslått grense er trukket utenfor merdene som står i sjøen tilknyttet anlegget. På Vikran er det småbåthavn og kaianlegg. Den foreslåtte vernegrensen er trukket på utsiden av dette. Grensen går også rundt et moloanlegg tilknyttet en turistvirksomhet på Larseng. Rystraumen har stor forskningsmessig interesse, med bl.a. nærhet til Universitetet i Tromsø.

I Ytre Karlsøy foregår det fiske hele året og over store deler av området. Det anvendes line, garn, jukse, snurpenot og landnot. Det utøves pr. i dag ikke fiske med trål og snurrevad i området. Området ligger utenfor fjordlinjene. Tidligere har det blitt drevet fiske med snurrevad. Det er felt med forekomster av haneskjell som det for inntil noen år siden ble høstet av. Det er ingen havbruksvirksomhet i området. For noen år siden var det en oppdrettslokalitet i Toftefjorden. Fritidsfiske, kajakkpadling, jakt (bl.a. på grågås, steinkobbe og havert) og båtliv er de vanligste friluftslivsaktivitetene i området. En del fritidseiendommer på øyene er avhengig av båt for tilkomst. Det drives noe fiske tilknyttet reiseliv i området, og dette er økende. Haugland gård på Hersøya, opprinnelig en fiskerbondegård, er et statlig sikret friluftsområde. Det er flere farleder i Ytre Karlsøy, og det er fire fyr/lykter i området.

2. SAKSBEHANDLING

Klima- og miljødepartementet viser til at verneplanen er utredet i henhold til gjeldende lovverk, samt at ulike interesser er blitt bredt belyst og vurdert bl.a. gjennom høringene. Naturmangfoldloven § 14 er på denne bakgrunn oppfylt. Kravene i utredningsinstruksen er oppfylt, og det vises bl.a. til relevante mål, verneverdier og påvirkningsfaktorer omtalt i kap. 1.1.-1.5. og til vurderinger i kap. 4 og kap. 6.

Verneplanprosessen for de sju områdene har foregått parallelt i to fylker, med samarbeid mellom fylkesmennene og felles behandling i arbeidsutvalget. Dette har forenklet og effektivisert verneplanprosessen, samtidig som det er gjennomført en grundig behandling av de enkelte områdene.

2.1 Bakgrunn

De sju områdene er blant 36 kandidatområder for marint vern som ble utpekt i tilrådninger fra Rådgivende utvalg for marin verneplan. Utvalget var bredt sammensatt og ble nedsatt av Klima- og miljødepartementet (daværende Miljøverndepartementet) i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet (daværende Fiskeridepartementet) og Olje- og energidepartementet i 2001. På bakgrunn av bl.a. analyse av utbredelsen til bunnlevende marine arter ble kysten delt inn i tre biogeografiske regioner. Potensielle områder ble delt inn i seks kategorier. Utvalget vektla at det skulle velges ut områder fra hver av de seks kategoriene innen hver av de tre biogeografiske regionene. Utvalgte pekte på at det vil ta mange år før en har god oversikt over det biologiske mangfoldet i våre marine områder, og la til grunn at det er kjent at det er en sammenheng mellom forekomst av planter og dyr og bunnforholdene generelt. Ulike organismer finnes på mudderbunn, sandbunn, stein- og grusbunn og fjellbunn. Andre fysiske miljøforhold, som lys, dyp, saltholdighet og havstrømmer, spiller også avgjørende roller for forekomst og utbredelse av arter.

Utvalget ga sin endelige tilråding i 2004. Utvalget vurderte at de 36 områdene til sammen representerte et godt og balansert utvalg av undersjøisk natur fra kysten og skjærgården. Ved utvelgelse ble særegenhet og representativitet sett i forhold til regioner og kyststrekninger vektlagt. Det ble også vektlagt at områdene skulle være lite påvirket og at de kunne tjene som referanseområder for forskning og overvåking.

2.2 Saksgang

Melding om oppstart av planarbeidet for 17 av de 36 kandidatområdene ble kunngjort og sendt lokale og regionale høringsinstanser fra de respektive fylkesmenn i 2009. Daværende Direktoratet for naturforvaltning besørget kunngjøring i Norsk lysingsblad og utsending til sentrale høringsinstanser. Melding om oppstart av planarbeidet for Vistenfjorden (Innervisten), Nordfjorden, Karlsøyvær og Kaldvågfjorden og Innhavet, ble utsendt fra Fylkesmannen i Nordland 27.08.09. Melding om oppstart av planarbeidet for Rossfjordstraumen, Rystraumen og Ytre Karlsøy, ble utsendt fra Fylkesmannen i Troms 04.09.09. I meldingsfasen samarbeidet fylkesmennene med Fiskeridirektoratets regionkontorer og gjennomførte møter med bl.a. kommunene. Oppsummering av innspill til oppstartsmeldingene ble sendt fra Fylkesmannen i Nordland og daværende Fylkesmannen i Troms (nå Fylkesmannen i Troms og Finnmark) til direktoratet, hhv. 03.02.10 og 01.02.10.

Klima- og miljødepartementet ga i tildelingsbrevet for 2015 oppdrag om gjennomføring av verneprosess for de sju områdene, og Miljødirektoratet ga ved brev av 23.04.15 oppdrag til fylkesmennene om å utarbeide verneforslag.

Under utarbeidelsen av verneforslagene har fylkesmennene gjennomført møter med blant annet kommunene, fylkeskommunene, lokale referansegrupper, samt arrangert åpne folkemøter og befaringer for å sikre medvirkning i prosessen.

Videre har fylkesmennene i løpet av verneplanprosessen gjennomført seks møter med Felles arbeidsutvalg for Nordland, Troms og Finnmark, jf. nærmere omtale i kap. 2.3. Det siste møtet ble gjennomført i mai 2017.

Utkast til høringsdokumenter ble sendt fra Fylkesmannen i Nordland og daværende Fylkesmannen i Troms til arbeidsutvalget hhv. 21. og 22.01.16. I etterkant av møte i arbeidsutvalget, ga Fiskeridirektoratets regionkontorer merknader til høringsutkastene, og Fiskeridirektoratet ønsket på denne bakgrunn møte med Miljødirektoratet. Møte mellom Fiskeridirektoratet, regionkontorene og Miljødirektoratet ble gjennomført 04.05.16. Brev med faglig gjennomgang av høringsutkastene for de sju områdene ble utsendt fra direktoratet 07.10.16.

Fylkesmennene sendte verneforslagene på høring ved brev 12.12.16 med høringsfrist 04.04.17. Fylkesmennene i Nordland og Troms oversendte sine tilrådinger ved brev hhv. 01.06.17 og 31.05.17.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttalte seg ikke i høringsrunden, men avga uttalelse 05.02.18 etter forespørsel fra Miljødirektoratet.

I forkant av Miljødirektoratets oversendelse av tilråding til Klima- og miljødepartementet, ble det avholdt møte 21.02.18 mellom Fiskeridirektoratet, Fiskedirektoratets regionkontorer, fylkesmennene og Miljødirektoratet, hvor bl.a. begrepsbruk knyttet til akvakultur og fiske samt gjenstående problemstillinger for de enkelte områdene ble tatt opp.

Miljødirektoratet sendte sin tilrådning til Klima- og miljødepartementet i brev av 23.05.18.

2.3 Konsultasjoner med Sametinget

Det er avholdt tre konsultasjonsmøter mellom Sametinget og daværende Miljøverndepartementet om arbeidet med marint vern (20.06.08, 18.09.08 og 24.09.10). I tillegg er det avholdt ett konsultasjonsmøte mellom Sametinget og daværende Direktoratet for naturforvaltning (13.08.09), hvor sammensetning og mandat for et felles arbeidsutvalg for de tre nordligste fylkene ble drøftet. Felles arbeidsutvalg for Nordland, Troms og Finnmark ble nedsatt av direktoratet 29.03.10.

Miljødirektoratet kontaktet Sametinget i forkant av oppdraget til fylkesmennene som ble gitt ved brev av 23.04.15. Sametinget meldte ved brev av 17.04.15 tilbake at de gjenværende sakene om marint vern i Nordland, Troms og Finnmark måtte behandles i arbeidsutvalget, og la til grunn at prosedyrene i konsultasjonsavtalen følges.

Sametinget har i brev 15.06.17 til Miljødirektoratet bedt om at samiske parallellnavn på verneområdene brukes, samt at naturgrunnlaget for samisk kultur tas inn i formålsparagrafene, jf. nærmere omtale i kap. 5.2.5.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER PLANPROSESSEN

3.1 Avgrensning og arealomfang

I løpet av prosessen er det foreslått å redusere omfanget av vernet i Vistenfjorden, med vern bare av indre del. Det ble derfor hørt på to alternativer, der det ene kun omfatter de indre delene innenfor en linje mellom Mulen og Almosen, og det andre hele fjorden. Etter høring har Fylkesmannen i Nordland tilrådd vern kun av Innervisten innenfor terskelen i Aussundet. I tillegg foreslås noen mindre justeringer på grunnlag av innspill i etterkant av fylkesmannens tilråding, av hensyn til bosetting og kaiområder. Det foreslåtte vernet vil da utgjøre ca. 5,1 km^2. Dette utgjør en arealreduksjon på 16 km^2 sammenlignet med det mest omfattende alternativet.

I Nordfjorden ble det før høring gjort tilpasninger i ytre del slik at sjøarealene utenfor bebyggelsen ved Nordfjordneset ikke inngår i verneforslaget. Fylkesmannen i Nordland har ikke tilrådd endringer etter høring.

I Karlsøyfjorden er det gjort justeringer ved Kjerringøy havn for å sikre at vernet ikke blir til hinder for drift, vedlikehold og eventuell utvidelse av havn og kaiområde. Etter høring har Fylkesmannen i Nordland tilrådd at området reduseres med ca. 0,2 km^2 i forhold til høringsforslaget.

Forslaget om Kaldvågfjorden og Innhavet marine verneområde er justert noe både før og etter høring med bakgrunn i innspill om brukerinteresser (to campingplasser, småbåthavn og landbruksvirksomhet). Etter høring har Fylkesmannen i Nordland tilrådd at området reduseres med ca. 2 km^2 i forhold til høringsforslaget.

I verneforslaget for Rossfjordstraumen ble det sendt to alternative områdeavgrensninger på høring. Daværende Fylkesmannen i Troms har tilrådd det minst omfattende avgrensningsalternativet, da dette vil dekke det aller viktigste naturmangfoldet. Samtidig unngår en at eksisterende infrastruktur som bl.a. småbåthavnanlegg kommer innenfor området. Dette utgjør en arealreduksjon på 2 km^2 sammenlignet med det mest omfattende alternativet.

For området Rystraumen har daværende Fylkesmannen i Troms tilrådd en arealreduksjon på 0,9 km^2, av hensyn til brukerinteresser på privat grunn og eksisterende anlegg.

For området Ytre Karlsøy har daværende Fylkesmannen i Troms ikke tilrådd endringer av de foreslåtte vernegrensene.

Miljødirektoratet tilrår mindre justeringer for området Innervisten og slutter seg for øvrig til fylkesmennenes tilrådinger om avgrensning, se nærmere omtale i den områdevise gjennomgangen i kap. 6.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratets tilrådning.

3.2 Verneforskrifter

Som følge av innspill etter oppstartsmeldingen, ble det gjort flere endringer i forskriftene før verneforslagene ble sendt på høring. Etter høring har fylkesmennene tilrådd noen endringer i forskriftsforslagene.

Miljødirektoratet tilrår noen endringer sammenlignet med fylkesmennenes forslag. Miljødirektoratet tilrår bl.a. at det tas inn spesifiserte dispensasjonshjemler for akvakultur i forskriftsforslagene for områdene Karlsøyfjorden, Rystraumen og Ytre Karlsøy. I tillegg foreslår direktoratet noen mindre endringer som ikke innebærer substansendringer, herunder endringer som følger av begrepsavklaringer knyttet til akvakultur og fiskeri og endringer for å harmonisere ordlyd mellom forskriftene.

Klima- og miljødepartementet har vurdert at spesifiserte dispensasjonshjemler for akvakultur som ikke er i strid med verneformålet skal tas inn for alle områdene som omfattes av denne tilrådningen, jf. nærmere omtale under pkt. 5. Departementet foreslår for øvrig ytterligere regeltekniske endringer, uten at dette får betydning for innholdet i forskriftene.

3.3 Navnsetting

Ved oppstart og under høring ble benevnelsen «Vistenfjorden marine verneområde» benyttet. På bakgrunn av uttalelser fra Kartverket og Språkrådets stedsnavnstjeneste for Midt-Norge, samt endring i avgrensning av området, har Fylkesmannen i Nordland tilrådd at området får navn «Innervisten marine verneområde».

Det er ikke foreslått endring av områdenavnet «Nordfjorden marine verneområde».

Benevnelsen «Karlsøyvær marine verneområde» ble brukt ved oppstart av verneprosessen. Dette ble senere endret til Karlsøyfjorden marine verneområde for å unngå sammenblanding med Karlsøyvær naturreservat.

Etter innspill fra Sametinget har Fylkesmannen i Nordland tilrådd at «Kaldvågfjorden og Innhavet marine verneområde» gis det lulesamiske parallellnavnet «Gálldavákvuona ja Sismera Merrasuoddjimguovllo».

Når det gjelder de tre foreslåtte områdene i Troms og Finnmark fylke har Språkrådet (Stedsnavntjenesten for norske navn i Nord-Norge) foreslått navnsetting i tråd med høringsforslagene, og daværende Fylkesmannen i Troms har ikke tilrådd endringer. Språkrådet har også uttalt at det kan vurderes samiske parallellnavn for ett eller flere av disse områdene. I tråd med forslag fra Sametinget har fylkesmannen tilrådd følgende samiske parallellnavn for de enkelte områdene:

Ytre Karlsøy marine verneområde: «Olggut Gálssa mearrasuodjalanguovlu».

Rystraumen marine verneområde: «Rávnnji mearrasuodjalanguovlu».

Rossfjordstraumen marine verneområde: «Duvtarávnnji mearrasuodjalanguovlu».

Miljødirektoratet tilrår at navnsettingen blir i tråd med fylkesmennene og Sametingets forslag, og bemerker at Sametinget har reist navnesak for de fire områdene hvor det foreslås samiske parallellnavn. Klima- og miljødepartementet slutter seg til tilrådningen.

4. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

4.1 Samfunnsøkonomiske vurderinger

Dette delkapitlet inneholder samfunnsøkonomiske vurderinger for de sju foreslåtte marine verneområdene i Nordland og Troms og Finnmark fylker. Vurderingene ser spesielt på nytte i form av bevaring av viktige naturverdier og kostnader i form av mulige fremtidige begrensninger på næringsmessig og privat bruk av områdene. Vurderingene bygger på hovedspørsmålene i utredningsinstruksen.

4.1.1 Hva er problemet og hva vil vi oppnå?

Norske kyst- og havområder har stor variasjon av naturtyper og levesteder for arter. Faktorer som temperatur, saltholdighet, tilgang på lys, tidevannsforskjeller og bunntyper påvirker hva som finnes hvor. Floraen og faunaen langs kysten vår endrer seg i tillegg etter breddegrad og til dels lengdegrad, fra den ytre sokkelen, til innerst i fjordbunnen, og fra sjøkanten der tidevannet ebber og flør, til dype bassenger på sokkelen og i fjorder. Eksempler på spesielle marine verneverdier er kaldtvannskorallrev, som finnes både inne i fjordene og ute på sokkelen. Mangfoldet av naturtyper, arter og gener har utviklet seg gjennom lang tid, og å bevare representative områder sikrer dette mangfoldet for generasjoner som kommer etter oss. Dette mangfoldet vil være viktige kilder til kunnskap og for tilgang til variasjon i genetisk mangfold, noe som er spesielt viktig for tilpasning til et endret klima. Bevaring av natur bidrar også til muligheter for rekreasjon og naturbasert reiseliv. Bevaring bidrar i tillegg til å sikre områder av spesiell verdi for planter og dyr og sårbare og truede naturtyper i områder av internasjonal, nasjonal og regional verdi.

De største truslene mot det biologiske mangfoldet i Norge er at leveområder for dyr og planter blir ødelagt og oppdelt. Presset på marine områder er økende. Inngrep som utfyllinger, bygging av havner og veier, mudring og dumping, masseuttak, nedslamming og legging av rørledninger kan medføre skader i det marine miljø. På havbunnen utenfor kysten har mennesket satt tydelige spor. Det er f.eks. anslått at mellom 33 og 50% av dypvannskorallrevene som fins langs norskekysten er helt eller delvis ødelagte, hovedsakelig som følge av bunnfisktråling. Petroleumsaktivitet fører med seg fysiske inngrep i sjøbunnen. I fremtiden kan f.eks. mineralutvinning og uttak av gasshydrater fra havbunnen bli reelle trusler.

Bevaring av et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner er et nasjonalt mål, jf. også de lovfestede målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33. Det er også knyttet internasjonale forpliktelser til effektivt og representativt vern, jf. kap. 1.1. Hovedmålet med å opprette verneområder er å sikre et representativt utvalg av Norges naturtyper og landskap for

kommende generasjoner. Representativt vern innebærer at verneområdene skal fange opp variasjonsbredden i naturmangfoldet, dvs. både det som er typisk eller vanlig og det som er mer sjeldent. Dette innebærer at det ikke er tilstrekkelig å kun øke verneandelen; vernet må også omfatte konkrete geografiske områder som bidrar til å bedre representativiteten.

Det er langt igjen til målet om representativ bevaring er nådd. Behovet for en mer representativ bevaring av marine område gjelder ikke minst for Nordland og Troms fylker. Eksisterende vern av sjøområdene i disse fylkene har lite omfang, og det er per i dag ikke opprettet marine verneområder. Di sju foreslåtte områdene har hver for seg verneverdier som gjør at de bidrar til målet om representativ bevaring, og dette gjør at områdene også må vurdert enkeltvis.

4.1.2 Hvilke tiltak er relevante?

Dersom vi skal oppnå det nasjonale målet om bevaring av et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, forutsettes det at naturverdiene i de aktuelle områdene gis en langsiktig beskyttelse. Dagens arbeid med marint vern bygger på råd fra et bredt sammensatt rådgivende utvalg som har anbefalt 36 områder langs kysten, som i sum skal gi et utvalg av områder som fanger opp varierte fysiske forhold og dermed med rimelig sikkerhet også en stor del av det biologiske mangfoldet. De to foreslåtte marine verneområdene som omfattes av denne tilrådingen, inngår blant 36 kandidatområder med sikte på å oppnå et representativt vern.

I naturmangfoldmeldingen pekes det også på andre mulige virkemidler enn områdevern for å oppnå et mer representativt vern, bl.a. vern av koraller etter fiskerilovgivningen (utøvelsesforskriften § 66 eller havressurslova § 19). Fiskerilovgivningen er allerede brukt til å beskytte en rekke korallrev. Bruk av sektorvirkemidler kan være tilstrekkelig der trusselen mot naturen i det alt vesentlige skyldes én type inngrep eller virksomhet. Dette forutsetter bl.a. at det dreier seg om en langsiktig beskyttelse mot denne påvirkningen. Samtidig fremhever naturmangfoldmeldingen områdevern som det virkemiddelet som gir en langsiktig bevaring mot påvirkninger på tvers av sektorer.

De foreslåtte verneforskriftene åpner for at pågående aktiviteter i all hovedsak kan videreføres. For enkelte aktiviteter vil marint vern innebære restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Når det gjelder fremtidig belastning, setter de foreslåtte verneforskriftene forbud mot tiltak og aktiviteter som vurderes å kunne ha negativ effekt på naturmangfoldet i områdene. Felles for områdene er et forbud mot fysiske tiltak, men gjennom verneforskriftene er det åpnet for å gi dispensasjon til ulike typer tiltak.

4.1.3 Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?

Bruk av områdevern etter naturmangfoldloven som virkemiddel kan reise ulike prinsipielle spørsmål. Gjennomføring av områdevern for å få et mer representativt vern for fremtidige generasjoner, er i tråd med nasjonal politikk, og en prioritert oppgave for myndighetene. Samtidig kan vern medføre begrensninger for råderetten til grunneiere og rettighetshavere. Dette gjelder i mindre grad for arbeidet marint vern, da verneforslagene i begrenset grad omfatter privat grunn.

Det skal i tråd med naturmangfoldmeldingen legges vekt på lokalpolitisk enighet som grunnlag for gjennomføring av verneplanprosesser.

Det er samiske interesser knyttet til de foreslåtte verneområdene. Samiske interesser ivaretas spesielt gjennom konsultasjonsordningen og gjennom retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder. Det er også nedsatt et eget arbeidsutvalg for arbeidet med marint vern i Nordland, Troms og Finnmark på bakgrunn av ønsker fra Sametinget.

4.1.4 Hva er de positive og negative virkningene, hvor varige er de og hvem blir berørt?

Viktige verneverdier for de sju områdene er omtalt i kapittel 1.3. Aktuelle interessegrupper som kan eller vil bli berørt blir omtalt i kapittel 1.5. Virkninger som gjelder spesifikt for enkeltområder blir omtalt i kapittel 6.

Positive virkninger

De sju utvalgte områdene har hver for seg verneverdier som gjør at de enkeltvis og samlet sett bidrar til det nasjonale og de internasjonale målene om representativ bevaring, jf. omtale av verneverdiene i områdene i pkt. 1.3.

Økosystemtjenestetilnærmingen, som blant annet blir omtalt i NOU 2013:10 Naturens goder – om verdier av økosystemtjenestene, er lagt til grunn i vurderingen av de positive virkningene av å sikre de aktuelle områdene. Utgangspunktet er at økosystemene inneholder biofysiske strukturer og prosesser og økologiske funksjoner som gir tjenester som bidrar til menneskelig velferd.

De positive virkningene av å opprette verneområdene er knyttet til både de verdiene som går til bruk og verdier som ikke direkte kan knyttes til bruk.

Den største nytten i verneforslaget følger av å bevare økosystemer, naturtyper og arter i de sju foreslåtte marine områdene. Dette er også reflektert i flere av høringspartenes overordnede holdninger til forslagene om marint vern, jf. kap. 5.2.1, både fra frivillige miljø- og friluftslivsorganisasjoner og fra næringsinteresser og kommuner. Langsiktig bevaring av miljøverdiene vil bidra til nasjonale mål om å bevare norsk natur generelt og marine og kystnære områder spesielt. Havforskningsinstituttet peker på at de sju foreslåtte områdene, både hver for seg og til sammen, representerer et meget rikt mangfold av marine naturtyper i Nordland og Troms. Vi viser her til kap. 1.1 og 1.3 og den områdevise gjennomgangen i kap. 6 for en nærmere omtale av verdiene knyttet til naturmangfold i de sju foreslåtte verneområdene.

Ikke-bruksverdiene for de sju områdene er i stor grad relatert til bevaring av representative og særegne marine områder for fremtidige generasjoner. Ikke-bruksverdi er verdier som ikke involverer noen form for bruk av økosystemtjenester, men reflekterer individers ønske om å bevare biodiversitet og økosystemtjenester. Disse verdiene er knyttet til tilfredshet over at noe eksisterer (eksistensverdi), tilfredshet over verdi for fremtidige generasjoner (arveverdi) eller tilfredshet over verdi for andre (altruistisk verdi). Ikke-bruksverdier for områdene kan også knyttes til naturarv, stedsidentitet og estetiske verdier. Disse ikke-bruksverdiene berører mange

interessentgrupper, både i dag og i fremtiden. Vern vil bevare disse verdiene på lang sikt, og dette gir positive konsekvenser.

Det er også viktige bruksverdier knyttet til de sju områdene. De forsynende tjenester omfatter tilgang til blant annet mat, fiber, genetiske ressurser og biokjemikalier og medisinressurser. For eksempel vil marint vern kunne sikre grunnlaget for fiskerinæringen (gjennom beskyttelse av viktige regulerende tjenester) ved at vernet vil bidra til intakte økosystemer som underlag for fornybar matproduksjon. Dette understrekes bl.a. i høringssvarene fra de regionale fiskarlagene. Verdien og mangfoldet i den marine naturen vil samtidig være viktig for forsynende økosystemtjenester i nærliggende områder, herunder fugle- og fiskeforekomster i nærområdene.

Bruksverdien omfatter også viktige opplevelses- og kunnskapstjenester. Dette gjelder spesielt rekreasjon, friluftsliv og naturbasert reiseliv. Marine verneområder kan være viktige referanseområder for forskning og overvåking. Det er også viktige verdier knyttet til de regulerende tjenester i de foreslåtte verneområdene, for eksempel i Innervisten og Rossfjordstraumen og hvor terskelområdet som styrer vannutvekslingen er spesielt viktig for miljøforholdene i områdene.

Den samfunnsøkonomiske nytten av marint vern i de to foreslåtte områdene, er summen av bruksverdiene og ikke-bruksverdiene nevnt ovenfor. Departementet vurderer det slik at bevaring av verneverdiene på lang sikt vil ha stor betydning for ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdi og arveverdi. Vern av områdene vil også kunne bidra til å styrke viktige bruksverdier, herunder fiskeri, naturbasert reiseliv og kunnskap og læring.

Negative virkninger

Som nevnt over åpner de foreslåtte verneforskriftene for at pågående aktiviteter i all hovedsak kan videreføres. Marint vern kan påvirke enkelte fremtidige næringsinteresser, så vel som aktører som bruker områdene til private formål.

De største næringsinteressene som finnes i områdene i dag er knyttet til *fiskeri og akvakultur*. I flere av områdene foregår det næringsfiske av et visst omfang, herunder Visten/Innervisten, Nordfjorden, Karlsøyfjorden og Ytre Karlsøy. I de øvrige områdene er næringsfisket begrenset eller marginalt. Verneforskriftene åpner for at pågående fiskeriaktiviteter i all hovedsak kan videreføres, men vern kan få noen konsekvenser for mulig fremtidig bruk. Som nevnt over kan vern samtidig bidra til å sikre grunnlaget for fiskeri også i fremtiden, bl.a. gjennom bevaring av viktige yngleområder. Det er ikke akvakultur i noen av de foreslåtte verneområdene i dag og det er heller ingen konkrete planer om slik virksomhet, men det kan være et potensiale i fremtida. Det er i den områdevise gjennomgangen i kapittel 6 gjort en avveining mellom dette potensialet og verneinteressene.

Vern vil også kunne begrense muligheten for *bygging av infrastruktur* som veibygging og etablering av havneløp innenfor området. Det er i stor grad tatt hensyn til eksisterende infrastruktur og transportmønstre, gjennom avgrensningen av områdene og ved utforming av verneforskrifter. Drift og vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger er tillatt i henhold til

forslagene til verneforskrifter. Videre er det gitt muligheter for nye tiltak ved at forslagene inneholder spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for navigasjonsinstallasjoner og farledstiltak, legging av kabler og rørledninger, samt oppgradering og fornyelse av sjøkabler.

Vern vil kunne legge noen begrensninger på infrastruktur knyttet til friluftsliv, rekreasjon og naturbasert reiseliv. Foreslåtte verneforskrifter inneholder imidlertid en spesifisert dispensasjonshjemmel for mindre tekniske tiltak, herunder bl.a. flytebrygger og fortøyninger, og for seks av de sju områdene også en spesifisert dispensasjonshjemmel for tilretteleggingstiltak for friluftsliv.

I høringsuttalelsene har det også blitt fremhevet andre potensielle interesseområder, som vindkraft i tilstøtende områder, vannkraftverk i tilførende elver og landbruk og skogressurser, skipstrafikk, vedlikehold av eksisterende infrastruktur og trekking av kabler. Mye av dette gjelder forhold utenfor de foreslåtte verneområdene, og disse interessene blir derfor ikke påvirket av det foreslåtte vernet. Naturmangfoldloven § 49 (utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde) kan imidlertid være aktuell. Det vil da være vedkommende sektormyndighet som vurderer hensynet til verneverdiene.

Mange av interessene nevnt over er tatt hensyn til gjennom avgrensning av områdene og gjennom direkte unntak eller dispensasjonsadgang i verneforskriftene. Dette reduserer mulige negative konsekvenser for andre samfunnsinteresser. Slike avveininger er ikke minst gjort fra fylkesmannen underveis i verneplanprosessen i dialog med spesielt kommuner, grunneiere og ulike næringsinteresser. Konsekvensene for fiskeri og akvakultur har blitt spesielt vurdert i denne sammenheng. Det er bl.a. gjort en rekke tilpasninger med utgrensing av kaier/havneanlegg og akvakulturanlegg, og med bestemmelser som gir åpninger for fiske og privatpersoners bruk av tidevannsonen. Av de mer spesifikke avveiningene som er gjort, er mulige effekter på fremtidig kraftproduksjon i Rystraumen og mulig høsting av forekomsten av haneskjell i Ytre Karlsøy. Disse omtales nærmere i kapittel 6.

Opplysningene som er kommet inn og vurderingene som er gjort gjennom verneplanprosessene, tilsier at gjennomføring av vern som foreslått i liten grad vil legge begrensninger på eksisterende og planlagt bruk. Gjennom høringsrunden er det ikke kommet inn konkret tallfesting eller verdsetting av de potensielle negative virkningene. Merkostnaden av marint vern for de nevnte interessegruppene vurderes å være minimal.

4.1.5 Hvilke tiltak anbefales og hvorfor?

Klima- og miljødepartementet tilrår opprettelse av sju marine verneområder som definert innledningsvis i kapittel 1. Departementets vurdering er at det er betydelige nytteverdier som blir ivaretatt og begrensede negative konsekvenser av verneforslaget.

Områdene har hver for seg verneverdier som gjør at de bidrar til målet om representativ bevaring, og dette gjør at områdene må vurderes enkeltvis. Samtidig må de områdene betraktes som en del av en større helhet. De inngår blant de 36 anbefalte områdene, som samlet sett er vurdert å gi en rimelig god dekning i Norges kystområder og territorialfarvann med hensyn på representativitet.

Videre ligger de sju områdene i samme biogeografiske region, jf. kap. 1.2. Dersom ett eller flere av de 36 områdene ikke vernes, vil det resultere i redusert måloppnåelse. Vesentlig arealreduksjon av enkeltområder, kan trekke i samme retning.

4.1.6 Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

En vellykket gjennomføring krever at det avsettes tilstrekkelige ressurser til gode forvaltningsordninger som støtter opp under arbeidet med langsiktig beskyttelse av verneverdiene i områdene. Dette omfatter utarbeidelse av forvaltningsplaner, nødvendige kartlegginger, etablering av overvåkingsopplegg og overvåking, jf. kap. 4.2. God informasjon til brukere om verneverdier og vernebestemmelser, er sentralt.

Lokalt eierskap, tilhørighet, identitet, nærhet samt lokal kunnskap kombinert med naturvitenskaplig kunnskap, bidrar til god forvaltning av verneområdene. Delegering av forvaltningsmyndighet til lokalt nivå kan også bidra til dette, og kan være aktuelt for de fleste av områdene, se kap. 4.2.

4.2 Forvaltnings- og budsjettmessige vurderinger

Miljødirektoratet har myndighet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdene, og det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen. Forvaltningsmyndighet tilbys for mindre verneområder, herunder marine verneområder, i første omgang til den aktuelle kommunen, med unntak for verneområder som i dag grenser inntil områder som i dag forvaltes av nasjonalparkstyrer eller verneområdestyrer. Tilbudet omfatter heller ikke verneområder som strekker seg over flere kommuner. Tilbudet omfatter heller ikke verneområder med status som Ramsarområder.

Det foreslåtte marine verneområdet Innervisten grenser inntil verneområder som forvaltes av Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre. På denne bakgrunn legges det til grunn at forvaltningsmyndigheten tilbys nasjonalparkstyret.

Nordfjorden overlapper med Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i store deler av fjorden. Nasjonalparken forvaltes av Midtre Nordland nasjonalparkstyre. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten tilbys nasjonalparkstyret.

Karlsøyfjorden ligger i sin helhet i Bodø kommune. Forvaltningen av det foreslåtte marine verneområdet må sees i sammenheng med øvrig vern i området. En mindre del av det foreslåtte marine verneområdet grenser mot Fjære naturreservat, som forvaltes av Bodø kommune. Karsløyfjorden omslutter Karlsøyvær naturreservat (ca. 42 km^2 sjøareal), som har status som Ramsarområde. En to km bred sone rundt naturreservatet er omfattet av fuglelivsfredning, og det foreslåtte marine verneområdet overlapper med denne sonen. Både naturreservatet og sonen med dyrelivsfredning forvaltes av fylkesmannen. På denne bakgrunn legges det til grunn at forvaltningsmyndigheten delegeres til fylkesmannen. Det er i høringen heller ikke er kommet ønsker fra kommunen om å ha forvaltningsansvaret.

Hamarøy kommune har forutsatt at forvaltningsmyndigheten for området Kaldvågfjorden og Innhavet tillegges kommunen og at dette fullfinansieres av staten. Miljødirektoratet har vist til at området i sin helhet ligger i Hamarøy kommune, og i nærheten er det ingen verneområder som forvaltes av styrer. På denne bakgrunn legges det til grunn at forvaltningsmyndigheten tilbys kommunen.

Områdene Rossfjordstraumen ligger i sin helhet innenfor Senja kommune, mens området Rystraumen i sin helhet ligger innenfor Tromsø kommune. Tidligere Lenvik kommune har bedt om at man i et eventuelt verneplanarbeid vektlegger merknader fra Rossfjord grendeutvalg, som har forutsatt at kommunen blir forvaltningsmyndighet. Tromsø kommune har ikke avgitt høringsuttalelse, se også kap. 5.2.1. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten tilbys de respektive kommuner.

Området Ytre Karlsøy har en betydelig geografisk overlapping med eksisterende verneområder hvor verneområdestyret for Nordkvaløya-Rebbenesøya landskapsvernområde er forvaltningsmyndighet. Klima- og miljødepartementets vurdering er at det ligger til rette for at forvaltningsmyndigheten for det foreslåtte marine verneområdet tilbys styret. Nåværende forvalterstilling deles med Lyngsalpan verneområdestyre. Departementet er kjent med at det er ønsker både fra fylkesmannen og verneområdestyrene om styrket forvalterkapasitet. Spørsmålet om ytterligere forvalterkapasitet, aktualiseres med gjennomføring av marint vern. Erfaringstall tilsier at kostnaden ved en ny forvalterstilling er i størrelsesorden 1 mill. kr.

Når forvaltningsmyndighet for verneområder delegeres til kommunene, følger det ikke ekstra midler med. Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet skal imidlertid inviteres til de årlige bestillingsmøtene mellom Fylkesmannen og Statens naturoppsyn (SNO) lokalt. Disse møtene danner grunnlag for innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder og bestilling av tjenester fra SNO påfølgende år. Dette omfatter bl.a. behov for midler til gjennomføring av tiltak i verneområdene og utarbeidelse av forvaltningsplaner.

Forvaltningsplaner for områdene må ferdigstilles snarest mulig etter vernevedtak, slik at man har et godt planverktøy for å forvalte verneområdene. I den forbindelse vil det også være behov for nærmere kartlegging av naturmangfoldet i områdene, som grunnlag både for overvåking av tilstand, bruk av områdene som referanseområder, vurdering av tiltak for å ivareta verneverdiene og behandling av dispensasjonssøknader. I sum vil dette bidra til en mer treffsikker forvaltning av verneområdene.

Utarbeidelse av forvaltningsplaner finansieres over kap. 1420.21. Kartlegging kan finansieres over kap. 1420.36.

Kostnader ved utarbeidelse av forvaltningsplaner varierer fra område til område, og avhenger bl.a. av områdenes størrelse og kompleksitet når det gjelder brukerinteresser. Erfaringstall fra arbeid med forvaltningsplaner for de marine verneområdene, Gaulosen, Rødberget og Saltstraumen, tilsier en kostnad i størrelsesorden 0,2-0,4 mill. kr. Dette tilsier en samlet kostnad i størrelsesorden 1,4-2,8 mill. kr. for de sju foreslåtte områdene.

Miljødirektoratet har utviklet Forvaltningsplan på nett for verneområder (FPNV). Dette verktøyet er nå tilgjengelig for forvaltningsmyndigheten, og forventes å forenkle og effektivisere arbeidet med forvaltningsplaner.

Kostnader ved kartlegging av naturmangfoldet varierer også fra område til område, og avhenger av områdenes størrelse, kompleksitet når det gjelder naturforhold og hvor detaljert kartlegging det legges opp til. En annen faktor er hvor godt områdene er kartlagt på forhånd. For de fleste vedtatte og foreslåtte marine verneområder, har dette omfattet innhenting av eksisterende kunnskap og kartlegging med sikte på å identifisere aktuelle områder som kan bidra til et representativt vern. For å oppnå en treffsikker forvaltning, kreves mer detaljerte kartlegginger.

Utarbeiding av forvaltningsplaner, kartlegging, etablering av oppsyn og skjøtsel, vil dekkes innenfor aktuelle budsjettposter og eksisterende budsjettrammer.

Eventuelle utgifter til erstatning og gjennomføring av en eventuell erstatningsprosess, samt merking og oppsetting av skilt, forutsettes dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1427 post 33.

5. HØRING AV VERNEFORSLAGENE

5.1 Høringsinstanser

I tillegg til berørte grunneiere, kommuner og fylkeskommunen har følgende organisasjoner og instanser (lokale, regionale og sentrale) hatt verneforslagene i Nordland fylke til uttalelse:

Akvaplan-niva, Algea AS, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Artsdatabanken, AVINOR AS, Avisa Nordland, Biologisk institutt ved Universitetet i Oslo, Bivdi, Bodø Hovedflystasjon, Brønnøysunds avis, Den norske turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Finnøy grendelag, Fiskebåtredernes forbund, Fiskebåtredernes forbund avd. Tromsø, Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond, Fiskeri- og Havbruksnæringens landsforening, Fiskeribladet Fiskaren, Fiskeridirektoratet, Fiskeridirektoratet region Nordland, Fiskerikontoret i Brønnøysund, Forbundet Kysten, Forsvarsbygg EU-Harstad, Forsvarsbygg, Fortidsminneforeningen avd. Nordland, Forum for natur og friluftsliv Nordland, Fremtiden i våre hender, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes landsforbund, Fylkesmannen i Nordland avd. landbruk og reindrift, Greenpeace Norge, Havforskningsinstituttet, Helgelendingen, Innhavet grunneierlag, Innovasjon Norge, International Research Institute of Stavanger (IRIS), Jernbaneverket, Kgl. norsk båtforbund, Kjemisk forbund, Kommunenes sentralforbund, KS Nord-Norge, Kystverket, Kystverket Nordland, Landbruksdirektoratet, Landbruksdirektoratet avdeling reindrift, Landsdelskommando Nord-Norge, Lofotposten, Luftfartstilsynet, Mattilsynet regionkontor Nordland, Meløyavisa, Miljøstiftelsen Bellona, Natur og ungdom, Naturvernforbundet i Nordland, Ness båtforening, NHO Reiseliv, NIBIO, NIKU avd. Tromsø, Nord universitet, Nordisk samisk institutt, Nordland bonde- og småbrukarlag, Nordland bondelag, Nordland fylkeskommune avd. for kultur og miljø, Nordland fylkeskommune avd. for næring og samferdsel, Nordland reindriftsamers fylkeslag, Nordland reiseliv AS, Nordland røde kors

hjelpekorps, Nordland sildefiskarlag, Nordland utmarkslag, Nordlandsforskning, Nordlandsmuseet, Nordnorsk Havbrukslag, Nordsalten avis, Norges bondelag, Norges dykkeforbund, Norges fiskarlag, Norges fiskerihøgskole, Norges geologiske undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges idrettsforbund, Norges jeger- og fiskerforbund, NJFF Nordland, Norges kulturvernforbund, Norges kystfiskarlag, Norges luftsportsforbund, Norges miljøvernforbund, Norges naturvernforbund, Norges orienteringsforbund, Norges råfisklag, Norges seilforbund, Norges sjømatråd, Norges småkvalfangerlag, Norgeskjell AS, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk biologforening, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk botanisk forening, Botanisk museum NMH, Norsk grotteforbund, Norsk industri, Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norsk institutt for vannforskning (NIVA), Norsk ornitologisk forening (NOF), NOF avd. Nordland, Norsk surfforbund, Norsk zoologisk forening, Norsk zoologisk forening avd. Nordland, Norske reindriftsamers landsforbund, Norske samers riksforbund, Norske sjømatbedrifters landsforening, Nova Sea, NRK Nordland, NSB hovedadm., NTNU, NVE region nord, Olje- og energidepartementet, Oljedirektoratet, Rana museum naturhistorisk avdeling, Reiselivsbedriftenes landsforening, Riksantikvaren, SABIMA, Saltenposten, Samarbeidsrådet for Naturvernsaker i Nordland, Sámediggi Sametinget, Sametinget avd. for miljø og kulturvern, Samenes landsforbund, Sjøfartsdirektoratet, Sjømat Norge, Skutvik Velforening, Snurrevadfiskernes forening, Statens Kartverk, Statens Vegvesen region nord, Statkraft Energi, Statkraft region Nord-Norge, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stiftelsen Helgeland museum, Sør-Hålogaland HV-distrikt 14, Telenor servicesenter for nettutbygging, Telenor, Telia Norge, Tromsø Museum Universitetsmuseet, Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB), Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

I tillegg til berørte grunneiere og kommuner har følgende organisasjoner og instanser (lokale, regionale og sentrale) hatt verneforslagene i Troms fylke til uttalelse:

Arbeids- og inkluderingsdepartementet; Artsdatabanken; AVINOR AS; Biologisk institutt, Universitetet i Oslo; Bivdi, Sjøsamisk Fangst- og Fiskeriorganisasjon; Den Norske Turistforening; Direktoratet for mineralforvaltning; Fiskeridirektoratet; Fjordfiskernes forening; Forsvarsbygg; Friluftslivets fellesorganisasjon; Friluftsrådenes Landsforbund; Havforskningsinstituttet; International Research Institute of Stavanger (IRIS); Jernbaneverket; Kgl. Norsk Båtforbund; Kjemisk Forbund, Kommunesektorens organisasjon; Kystverkets hovedkontor; Landbruksdirektoratet; Landbruksdirektoratet avdeling reindrift; Luftfartstilsynet; Mattilsynet; Natur og Ungdom; Navnekonsulenttjenesten for samiske stedsnavn; Stedsnavntjenesten for Nord-Norge, Språkrådet; Kvensk stedsnavntjeneste; NHO Reiseliv; Nordland Fylkes Fiskarlag; Norges Bondelag; Norges Dykkeforbund; Norges Fiskarlag; Norges Fiskerihøgskole; Norges Geologiske Undersøkelser; Norges handicapforbund; Norges Idrettsforbund; Norges Jeger- og Fiskerforbund; Norges Kystfiskarlag; Norges Luftsportsforbund; Norges Miljøvernforbund; Norges Naturvernforbund; Norges Orienteringsforbund; Norges Råfisklag; Norges Seilforbund; Norges vassdrags- og energidirektorat; Norsk Biologforening; Norsk Bonde- og Småbrukarlag; Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum NMH; Norsk Industri; Norsk institutt for naturforskning (NINA);

Norsk institutt for vannforskning (NIVA); Norsk Ornitologisk Forening; Norsk polarinstitutt, Framsenteret; Norsk Surfforbund; Norsk Zoologisk Forening; Norske Reindriftsamers landsforbund; Norske Samers Riksforbund; Norske sjømatbedrifters landsforening; NTNU; Olje- og energidepartementet; Oljedirektoratet; Oljeindustriens landsforening; Riksantikvaren; SABIMA; Samenes landsforbund; Sámediggi – Sametinget; Sjøfartsdirektoratet; Sjømat Norge; Statens Kartverk; Statkraft SF; Statnett SF; Statskog; Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB); Universitetet i Bergen; Universitetet i Tromsø; Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage; Vegdirektoratet; WWF-Norge; Fiskeridirektoratet region nord; Kystverket Troms og Finnmark; Statens vegvesen region nord; Mattilsynet region nord; Troms fylkeskommune; Arbeidsutvalget for marin verneplan i Nord-Norge; Fiskarlaget Nord; Forum for natur og friluftsliv Troms; Naturvernforbundet i Troms; Norsk ornitologisk forening, avd. Troms; Norges miljøvernforbund, region nord; Tromsø fiskarlag; Reinøy/Ringvassøy fiskarlag; Vannvåg fiskarlag; Vannareid fiskarlag; Nordre Senja fiskarlag; NJFF Troms; Ringvassøy reinbeitedistrikt v/ Liane Päiviö; Kvaløy reinbeitedistrikt v/Reiulf Aleksandersen; Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt; Hjerttind/Altevatn/Fagerfjell reinbeitedistrikt; Troms bondelag; Troms bonde- og småbrukarlag; NordNorsk reiseliv AS, avd Tromsø; Bredbåndsfylket Troms AS; Tromsø museum – Universitetsmuseet; Midt-Troms friluftsråd, Bardu kommune; Ishavskysten friluftsråd; Midt-Troms naturlag; Østre Malangshalvøya grunneierlag; Larseng-Håkøybotn grunneierlag; Straumsbukta grunneierlag; Tromsø undervannsklubb; Ishavsbyen dykkerklubb; Larseng kystferie; Utviklingslaget på Rebbenesøya; Karlsøy JFF;

Rossfjord grendeutvalg; Rossfjordvassdragets grunneierlag; Næringsutvikling i Rossfjordbygda; Lenvik båtforening; Midt-Troms havpadleklubb; Tromsø havpadleklubb; Tromsø Brettseiler Klubb; Tromsø seilforening; Tromsø kiteklubb; Tromsø Havn; Troms sivilforsvarsdistrikt; Tromsø båtforening; Vannøy båtforening; Valavågen båtforening; Flumill AS; Kinetic Energy AS; Hydral Tidal Energy Technology AS ; Friluftsrådenes Landsforbund; fire privatpersoner.

Merk at i etterkant av høringen har Troms fylke blitt en del av Troms og Finnmark fylke. Høringsinstansene blir i det følgende referrert til ved det navnet de hadde på høringstidspunktet.

5.2 Overordnede merknader til høringsforslagene

Dette delkapitlet omfatter først og fremst problemstillinger som gjelder flere område. Merknader til de enkelte områdeme er nærmere referert og kommentert i kapittel 6.

5.2.1 Generelle merknader

Havforskningsinstituttet mener det fortsatt er viktig å ta vare på et representativt utvalg av marin natur for fremtiden. Det er viktigere enn noensinne å ta vare på relativt upåvirkede referanseområder, siden den menneskelige påvirkningen stadig øker både i havet og langs kysten, men også siden vi forventer globale endringer i havklima og havkjemi.

Nordland Fylkes Fiskarlag og Fiskarlaget Nord er positivt innstilt til marin verneplan forutsatt at planen gjennomføres i samsvar med de føringene en tidligere har blitt enige om, bl.a. gjennom arbeidet til Rådgivende utvalg for marin verneplan og Stortingsmelding nr. 43 (1998-99) om

Vern og bruk i kystsonen. Sentralt er føringen om at det marine vernet skal være et mildt vern der tradisjonell bruk av området ikke skal påvirkes og at det hovedsakelig er et vern mot store irreversible tiltak. Fiskarlagene viser til at fiskerne er avhengige av intakte gyte-, oppvekst- og fiskeområder og et rent fjord- og havmiljø. Forvaltes de marine økosystemene på en god måte, vil denne fornybare matproduksjonen kunne foregå i et evighetsperspektiv, og man forventer at marin verneplan vil bidra til å ivareta disse verdiene.

Naturvernforbundet i Nordland, Forum for natur og friluftsliv Troms og WWF er positiv til forslagene om marint vern. WWF peker på at opprettelse av nye marine verneområder er et steg i riktig retning for å nå forpliktelsene i henhold til Aichi-mål 11.

Fiskeridirektoratet region Nordland mener at medvirkningsbestemmelsene i naturmangfoldloven er oppfylt på en god måte i verneplanprosessen. Prosessen har vært lang og omfattende. Det har vært gjennomført flere omganger med informasjons- og dialogmøter lokalt i de berørte områdene og det har vært et godt regionalt og nasjonalt samarbeid mellom berørte forvaltninger.

5.2.2 Akvakultur

Fiskeridirektoratet region Nordland og Fiskeridirektoratet region Nord tilrår bruk av begrepet "akvakultur" i stedet for "havbruk", og at definisjonene i akvakulturloven legges til grunn for hva begrepet omfatter. Det bemerkes at akvakultur er en dynamisk næring styrt av miljømål. Hvilke typer akvakultur som ikke er i strid med verneformålet, vil være i kontinuerlig utvikling.

Fiskeridirektoratet region Nord og Sjømat Norge anfører at foreslått restriksjonsnivå er strengere enn det rådgivende utvalg la til grunn, og trekker spesielt frem spørsmålet om havbruk/akvakultur i områdene. Fiskeridirektoratet region Nord bemerker at eventuelle utfordringer med påvirkning fra havbruk av rådgivende utvalg ble foreslått ivaretatt ved opprettelse av seks referanseområder for langtidsovervåking og forskning. Fiskeridirektoratet region Nord mener det bør være spesifiserte dispensasjonshjemler for akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring i forskriftene for alle de tre områdene i Troms.

Sjømat Norge viser også til at et alternativ kan være at akvakultur vises til bestemte soner innenfor et verneområde. Sjømat Norge ber om at det defineres klare kriterier som beskriver hva slags påvirkning som aksepteres (akseptkriterier) særlig i forhold til akvakulturvirksomhet. Sjømat Norge mener videre at akvakultur i verneområdene ikke må kobles til avsatte arealer i kommuneplaner på vernetidspunktet, da næringens arealbehov endrer seg i takt med teknologiutvikling og biologiske forhold.

Nordland fylkeskommune mener det må åpnes for både havbruk, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk etter søknad.

Når det gjelder området Ytre Karlsøy støtter Troms fylkeskommune alternativ B, hvor det ikke er spesifisert dispensasjonshjemmel for havbruk. For de to øvrige områdene i Troms fylke er det ikke foreslått en slik hjemmel, og fylkeskommunen støtter fylkesmannens forslag.

Fylkesmannen i Nordland er enig med Fiskeridirektoratet i at entydig begrepsbruk er viktig og tilrår at begrepet "akvakultur" benyttes istedenfor "havbruk" i verneforskriftene. Når det gjelder "fangstbasert akvakultur" og "ordinær matfiskoppdrett", mener Fylkesmannen i Nordland at det må skilles mellom de to ut fra graden av påvirkning. "Ordinær matfiskoppdrett" påvirker miljøet lokalt uavhengig av hvilken av dagens teknologier som benyttes. Ved ny teknologi, som for eksempel lukkede anlegg eller liknende, vil påvirkningen fra utslipp av næringsstoffer og kjemikalier gå ned, mens fysisk innvirkning på havbunnen gjennom forankringer og liknende vil kunne øke. Fylkesmannen mener derfor dette er lite forenelig med marint vern etter naturmangfoldloven § 39. Det ble i felles arbeidsutvalg ikke oppnådd enighet om på hvilket nivå verneforskriftene skal regulere de ulike akvakulturformene, inkludert levendelagring. Dette er omtalt nærmere under de enkelte verneområdene.

Fylkesmannen påpeker at det har skjedd en rivende utvikling i havbruksnæringen fra 2004 og frem til i dag. Oppdrett i dag er i det alt vesentlige oppdrett av laks. De enkelte oppdrettsanleggene har blitt betydelig større og miljøpåvirkningen fra anleggene har også økt. Større anlegg har nødvendiggjort betydelig større og sterkere anleggsfortøyninger som også har medført økt påvirkning på bunnforholdene. Fylkesmannen foreslår derfor at det ikke skal være dispensasjonsadgang for akvakultur i de foreslåtte marine verneområdene i Troms og Finnmark fylke. Det innebærer at eventuelle søknader må vurderes etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i § 6 i verneforskriften (naturmangfoldloven § 48).

Miljødirektoratet tilrår at begrepet "havbruk" erstattes med "akvakultur" i de forskriftene hvor det foreslås en dispensasjonshjemmel for slike tiltak. En konsekvens av dette vil være at det ikke er nødvendig med en egen dispensasjonshjemmel for "fangstbasert akvakultur" (levendelagring av villfanget fisk i over 12 uker med fôring), da dette faller inn under akvakulturbegrepet. Miljødirektoratet viser videre til at kystmeldingen la opp til at akvakultur (havbruk) skulle behandles som dispensasjonssaker, og at det under komitébehandlingen ble lagt til grunn at dette ikke skulle være i strid med verneformålet. Ved eventuelle søknader om dispensasjon må det gjøres konkrete vurderinger opp mot verneformål og verneverdier.

Aktuelle påvirkninger fra akvakultur på marine verneverdier kan knytte seg til tilslamming og sedimentering, samt utlegging og flytting av fortøyninger som kan skade sjøbunnen. Både fiskeoppdrettsanlegg og skjellanlegg har mange og store fortøyninger. Det vises til at en slik dispensasjonshjemmel fortrinnsvis er aktuell for større områder med god vannutskiftning. For mindre områder, områder med dårlig vannutskiftning eller sårbar bunnfauna og -flora, bør man være mer varsom med å ta inn en slik dispensasjonshjemmel. Miljødirektoratets vurdering er at en slik tilnærming ikke vil ha vesentlige konsekvenser for akvakulturnæringen, i og med at det er snakk om relativt små arealer der det ikke tas inn en dispensasjonsadgang og at områder med dårlig vannutskiftning gjerne ikke er så godt egnet for f.eks. fiskeoppdrett. Når det gjelder regulering av akvakultur i de enkelte områdene, vises det for øvrig til vurderingene i kap. 6.

Departmentet vil bemerke at i etterkant av høringen er det tatt inn spesifiserte dispensasjonsbetemmelser for akvakultur som ikke er i strid med verneformålet for alle områdene i Nordland og Troms og Finnmark fylker. Akvakultur er en næring i rask utvikling, og det kan i

fremtiden være mulig at akvakultur kan forenes med verneformålet i områder der dette ikke er aktuelt i dag. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets tilrådning.

5.2.3 Fiskeri

Fiskeridirektoratet region Nordland og Nordland Fylkes Fiskarlag mener at kortvarig låssetting av sei, sild, makrell og brisling må ha samme generelle dispensasjonsadgang som annet fiske etter havressurslovens bestemmelser. Det er her snakk om mellomlagring av relativt små kvanta i korte perioder enkelte år. Verken notfiske eller stengsetting berører bunnen, fisken fôres ikke og det benyttes heller ikke legemidler.

Nordland Fylkes Fiskarlag har et prinsipielt standpunkt om at det er fiskerilovgivningen og ikke verneforskrifter som skal regulere fiskeriene. Ut fra det ønsker de generelt for alle områdene at levendelagring skal være direkte unntatt vernebestemmelsene.

Også Fiskeridirektoratet region Nord og Fiskarlaget Nord mener at levendelagring av fisk i form av tradisjonell låssetting må være et generelt unntak i verneforskriftene. Fiskeridirektoratet bemerker at tradisjonell låssetting er levendelagring av villfanget fisk (hovedsakelig sei, sild, makrell og brisling) som settes i lås erfaringsmessig fra noen dager til opp mot en uke. Fisk som låssettes fôres ikke. Fiskeridirektoratet forutsetter at det generelle unntaket i § 4 bokstav e om i forslaget til verneforskrift også omfatter slik tradisjonell fiskeriaktivitet. Fiskarlaget påpeker at låssetting innebærer mellomlagring av notfanget vill fisk i små kvanta og over korte perioder. Fiskarlaget bemerker også at fisken ikke fôres, at aktiviteten ikke berører ikke bunnen og det brukes ikke legemidler eller kjemikalier.

Nordland Fylkes Fiskarlag og Fiskarlaget Nord er enig i at funn av koraller eventuelt er en sak som en i tilfelle kan komme tilbake til. Fiskarlaget mener at de foreslåtte verneområdene ideelt sett burde ha blitt tilfredsstillende kartlagt (dybde, bunnforhold/sediment, marine naturtyper, evt. korallrev m.m.) før verneforslaget ble sendt på høring, og oppfordrer til at en slik kartlegging gjennomføres før den kommende forvaltningsplanen. Da vil en også kunne identifisere eventuelle korallrev og vurdere hvordan disse best kan beskyttes.

Fylkesmannen i Nordland sin vurdering er at fiskeriene i svært liten grad vil bli berørt av marin verneplan. Det er unntak fra vernebestemmelsene for alt fiske i henhold til havressursloven, herunder også tradisjonell låssetting av fisk. I vernebestemmelsene er det tatt inn at fortøyningsfester for låssetting heller ikke er regulert av verneforskriften. Dette gjelder alle de fire verneområdene. Det vil bare kunne komme restriksjoner på fiske dersom det blir oppdaget viktige korallforekomster innenfor verneområdene.

Når det gjelder forholdet mellom "låssetting" og "levendelagring", mener Fylkesmannen det er hensiktsmessig å behandle disse to fiskeriaktivitetene ulikt. Tradisjonell låssetting innebærer ingen eller liten påvirkning på havbunn og vannmiljø. Ved "levendelag" vil havbunnen bli berørt av forankringene og over tid vil høy konsentrasjon av fisk i merdene og spillfôr kunne påvirke vannmiljø og bunnforhold. I henhold til Mattilsynets instruksjoner om slike anlegg skal fisken i slike anlegg «*innen fire uker etter restitusjon tilbys egnet fôr, slaktes eller selges videre til*

oppdrett». Fylkesmannen tilrår derfor at etablering av anlegg for levendelagring skal være søknadspliktig i henholdsvis Kaldvågfjorden og Innhavet og Karlsøyfjorden, mens det ikke tilrås noen åpning for slike anlegg i Nordfjorden og Innervisten. Det ble ikke oppnådd enighet i arbeidsutvalget om regulering av levendelagring.

Fylkesmannen er enig i at levendelagring av fisk i form av tradisjonell låssetting må kunne anses som aktivitet som faller inn under den generelle unntaksbestemmelsen i § 4 e. Det kan i tillegg være hensiktsmessig å spesifisere etablering av mindre fortøyningsfester til låssetting gjennom et eget tilleggspunkt under de generelle unntaksbestemmelsene i § 4 i forskriften. Fylkesmannen mener det bør være dispensasjonsadgang for levendelagring av fisk inntil 12 uker for området Ytre Karlsøy, men ikke for akvakultur. Fylkesmannen begrunner dette med at levendelagring innebærer en kortvarig aktivitet hvor påvirkningen på bunnforhold blir langt mindre enn ved tradisjonell akvakultur og fangstbasert akvakultur. Tradisjonell låssetting der fisken holdes kortvarig i steng uten fôring, vurderes å falle inn under bestemmelsen i § 4 e, og er således tillatt uten søknad.

Miljødirektoratet viser til at begrepsbruk knyttet til fiske ble drøftet i møte mellom Fiskeridirektoratet, Fiskeridirektoratets regionkontorer, fylkesmennene og Miljødirektoratet 21.02.18. Miljødirektoratet forstår det slik at Fiskeridirektoratets vurdering er at låssetting kan innfortolkes i det generelle unntaket for høsting av viltlevende marine ressurser i samsvar med havressurslova og annet gjeldende lovverk under § 4 i forskriftsforslagene. For å tydeliggjøre at dette er tillatt, tilrår Miljødirektoratet uansett at dette skilles ut som en egen bestemmelse under § 4, og at denne gis følgende formulering: "*Tradisjonell låssetting av fisk*." I tråd med det som er sagt i høringsuttalelsene og i fylkesmennenes merknader ovenfor, legger Miljødirektoratet til grunn av dette omfatter mellomlagring av notfanget villfisk i små kvanta og over korte perioder (vanligvis fra noen dager til opp mot én uke), og at dette innebære liten eller ingen påvirkning på sjøbunn og vannmiljø.

Levendelagring ut over tradisjonell låssetting faller etter Miljødirektoratets vurdering ikke inn under det generelle unntaket for høsting av viltlevende marine ressurser i § 4, og kan påvirke både bunnforhold og vannmiljø, jf. merknadene fra Fylkesmannen i Nordland. Miljødirektoratets vurdering er derfor at det er behov for å vurdere slik aktivitet i lys av verneformål og verneverdier. Miljødirektoratet tilrår på denne bakgrunn at følgende spesifiserte dispensasjonsbestemmelse tas inn under § 5 i forskriftene for områdene hvor det foreslås en spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur: "*Levendelagring av villfanget fisk inntil 12 uker.*"

Miljødirektoratet bemerker videre at følgende bestemmelse er foreslått i forskriften for noen av områdene: "*Miljødirektoratet kan av hensyn til korallforekomster ved forskrift regulere eller forby virksomhet i det marine verneområdet*." For området Rystraumen gjelder dette også svampforekomster, da slike forekomster er spesielt nevnt i verneformålet. Eventuell fastsetting av en slik forskrift vil innebære endring av verneforskriften, og må skje på grunnlag av en prosess som bl.a. omfatter forutgående høring. I slike tilfeller vil det bli utarbeidet et nytt vernekart hvor

de aktuelle arealene er avmerket, og det vil fremgå av forskriften hvilke restriksjoner som gjelder innenfor disse arealene.

Departementet viser til direktoratets merknader og tilrådning.

5.2.4 Samiske interesser

Sametinget skriver i sin uttalelse at lokal og sentral høring i vernesaker som berører samiske interesser bør være adskilte prosesser, dersom ikke annet er omforent. Det vises her til avtale mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder § 5.1, nr. 2. Dette er for at Sametinget skal få anledning til å bli kjent med synspunktene til samiske organisasjoner-/ lag og rettighetshavere før Sametinget selv går inn i konsultasjoner med statlig myndighet og/eller avgir uttalelse til verneforslaget. Selv om det har vært et arbeidsutvalg som har jobbet med denne saken, mener Sametinget at de har behov for å kjenne til uttalelser fra samiske interesser, før de avgir en endelig uttalelse. På denne bakgrunn ber Sametinget om å få tilsendt oppsummerte høringsuttalelser fra samiske interesser etter at høringen er gjennomført, samt annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Fylkesmannen har hatt med samiske interesser.

Fylkesmannen kan ikke se at det er kommet uttalelser fra samiske interesser i forbindelse med høringen. Kontakten mot samiske interesser i prosessen med marin verneplan er særlig ivaretatt gjennom det særlige arbeidsutvalg for marin verneplan i Nord-Norge som ble opprettet etter konsultasjon med Sametinget. I forbindelse med utarbeiding av høringsdokument ble det opprettet lokale referansegrupper til hvert av de tre foreslåtte områdene. Disse gruppene har særlig gitt lokale innspill til verneplandokumentene. Det er også avviklet møter med berørte kommuner og fylkeskommunen, samt avviklet åpne lokale folkemøter i forbindelse med utarbeiding av høringsdokumenter. Under høringen har det også vært avviklet åpne lokale møter for hver av områdene. Her har lokale interesser fått mulighet til både å få nærmere informasjon om verneforslagene og verneplanprosessen. Fylkesmannen mener derfor at lokale interesser har hatt god mulighet for medvirkning i prosessen og god mulighet for å gi innspill til planen under høring.

I etterkant av fylkesmannens tilråding, har Sametinget i brev av 15.06.17 til Miljødirektoratet, bedt om at følgende tas inn i forskriftene: "Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget." (jf. forskriften for Láhko nasjonalpark). I tillegg ber Sametinget om at det benyttes samiske parallellnavn i henhold til fylkesmannens tilråding, jf. kap. 5.2.6. Tas ikke dette til følge, bes det om konsultasjon med Miljødirektoratet.

Miljødirektoratet er enig i at det skal benyttes samiske parallellnavn for områdene. Direktoratet viser videre til at den foreslåtte formuleringen er brukt i verneforskriftene senest for 11 av naturreservatene som ble opprettet ved vedtak om vern av skog 16.12.17, og tilrår at denne formuleringen tas inn i forskriftene for foreslåtte marine verneområder hvor det foreslås samiske parallellnavn, jf. kap. 3.3. Det er dermed ikke behov for konsultasjon om disse spørsmålene.

Departementet slutter seg til direktoratets tilrådning.

5.2.5 Vannscooter

Naturvernforbundet i Nordland ønsker at et forbud mot vannscooter i de marine verneområdene nedfelles i forskriftene for de enkelte verneområdene, og foreslår et tilleggspunkt i vernebestemmelsene (§ 3 d) for de ulike områdene: «Det er ikke tillatt å bruke vannscooter og lignende motordrevne fartøy i verneområdet og i et heldekkende belte på 400 meter fra vernegrensen».

Fylkesmannen i Nordland vurderer at bruk av vannscooter kan ha uheldige konsekvenser for sjøfugl og våtmarksfugl, spesielt for områder med mytende gjess og andefugler. Vannscooter kan også ha negative konsekvenser for friluftsliv. Da verneplanen ble sendt på høring var vannscooter forbudt i områder vernet i medhold av naturmangfoldloven gjennom egen forskrift. Vannscooter var dermed ikke tema i høringen, og det tilrås derfor heller ingen restriksjoner på dette. Vannscooterforskriften er i etterkant av høringen opphevet slik at kjøring med vannscooter sidestilt med vanlig båttrafikk, og altså ikke påvirket av marint vern.

Miljødirektoratet bemerker at foreslåtte verneforskrifter har direkte unntak for ferdsel med båt og andre fartøyer, og dette omfatter også bruk av vannscooter. I verneforskrifter vurderes behovet for restriksjoner ut fra verneformål og –verdier, uavhengig av hvordan/om aktiviteten er regulert gjennom annet lovverk. Miljødirektoratet viser i denne forbindelse til at spørsmålet om bruk av vannscooter ble tatt opp under høringen av verneforslaget for området Ytre Karlsøy, se kap. 6.7.

5.2.6 Utslipp av ballastvann

Sjømat Norge viser til at forbud mot tømming av ballastvann inngår i en egen ballastvannforskrift, og at det derfor det er unødvendig å ha med en egen bestemmelse om dette i forskrifter for marine verneområder.

Miljødirektoratet bemerker at man ved utarbeidelse av verneforskrifter vurderer behovet for restriksjoner ut fra verneformål og –verdier, uavhengig av hvordan/om aktiviteten er regulert gjennom annet lovverk. Dette er viktig bl.a. med tanke på en langsiktig bevaring av verneverdiene, da annet lovverk kan bli endret.

5.2.7 Kartlegging og vernekart

Fiskeridirektoratet Region Nordland, Nordland Fylkes Fiskarlag, Fiskarlaget Nord, Havforskningsinstituttet, Nordland fylkeskommune og Sjømat Norge mener det er viktig at det gjennomføres en grundig kartlegging av de enkelte områdene så snart som mulig etter vedtak om beskyttelse, da dette vil danne et viktig grunnlag for overvåkning og forvaltning av områdene.

Havforskningsinstituttet bemerker at utvelgelsen av de aktuelle områdene som inngår i nasjonal marin verneplan er basert på spesifikke opplysninger om fauna og flora i områdene som inngår, men også generell kunnskap om hvordan det biologiske mangfoldet varierer med for eksempel topografi, strømforhold og dyp. Havforskningsinstituttet mener det er behov for grundig kartlegging av de enkelte områdene så snart som mulig etter vedtak om vern er gjort. Dette er

også viktig i en større sammenheng med tanke på overvåkning av eventuelle endringer i fauna og flora og en analyse av påvirkningsfaktorer.

Kartverket forutsetter at kart over verneområder utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon raskest mulig, slik at de respektive kommunene kan ta hensyn til det foreslåtte vernet ved sine avgjørelser etter plan- og bygningsloven.

Fylkesmannen i Nordland er enig i at det bør gjøres mer kartlegging av områdene. Det er gjort noe naturtypekartlegging av gruntområdene i Karlsøyfjorden og Kaldvågfjorden og Innhavet. Det foreligger også en hydrografisk og marinbiologisk undersøkelse fra Visten fra 1983. I øvrige områder er det gjennomført lite kartlegging. Kartlegging av dypområdene er spesielt viktig med tanke på korallforekomster. God kartlegging er en forutsetning for en god forvaltning og for at man skal kunne bruke områdene som referanseområder i fremtiden. Det er naturlig at det blir gjennomført kartlegginger i forkant av at det blir utarbeidet forvaltningsplaner for områdene.

Miljødirektoratet viser til at det ligger omfattende analyser til grunn for utvelgelse av kandidatområder for marint vern, jf. kap. 1.2. Miljødirektoratet slutter seg til at det er behov for kartlegging av naturmangfoldet i områdene som grunnlag for god forvaltning av områdene, og viser til vurderingene i kap. 4.2.

Miljødirektoratet bemerker videre at vernekart i samsvar med produktspesifikasjonen vil bli utarbeidet i forbindelse med vedtak om vern.

5.2.7 Navigasjonsintallasjoner og andre farledstiltak

Samferdselsdepartementet har i etterkant av høringen kommet med innspill knyttet til etablering av navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak.

Klima- og miljødepartementet understreker at ved behandling av søknader om dispensasjon for etablering av navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak, skal det legges stor vekt på hensynet til ivaretagelsen av sjøsikkerhet. Dispensasjon skal gis så lenge det ikke er motstrid mellom verneformålet og tiltaket.

6. MERKNADER TIL DE ENKELTE OMRÅDENE SOM FORESLÅS VERNET

6.1 Innervisten, Vevelstad kommune, Nordland fylke

6.1.1 Særskilte verneverdier

Innervisten utgjør indre del av Vistenfjorden. En terskel på ca. 5 m dybde danner overgangen til indre del av fjorden. Terskelen reduserer utskiftningen av vann og det går år mellom hver gang bunnvannet fornyes. Faunaen er spesiell med forekomst av arktiske og nordlige kaldtvannsarter. I de indre delene går fjorden over i meromiktiske innsjøer. Dette er innsjøer med ferskvann i øvre vannlag og saltvann i nedre, hvor sammensetningen av bunndyr og dyreplankton i stor grad

henger sammen med både det marine miljøet i fjorden og den spesielle hydrografien i vassdragene. Det finnes også marine grotter i området.

6.1.2 Planstatus og inngrepsstatus

Kommuneplanens arealdel for Vevelstad kommune ble vedtatt i 2004. Hoveddelen av sjøarealet i Visten er avsatt som «vannareal for allmenn flerbruk». I ytre del av Visten er det avsatt mindre områder til både akvakultur og som fiskeområde. I indre Visten er det ikke avsatt områder til akvakultur, men låssettingsplasser er avsatt som fiskeområde.

Ved Ausa/Saltbuodden i Innervisten er noe sjøareal omfattet av en reguleringsplan for Ausa Hytteområde fra 1982. Sjøarealet er her regulert til friareal, med åpning for noen flytebrygger og kai. Dette er pr. i dag allerede utbygd. Kaiområdet er foreslått holdt utenfor det marine vernet ved at grensen er lagt ut i sjø rundt dette området ved Saltbuodden.

Området grenser til Lomsdal-Visten nasjonalpark og Strauman landskapsvernområde.

6.1.3 Merknader til verneforslaget

Avgrensning

To alternative avgrensinger ble sendt på høring:

- Alternativ A: vern av hele fjordsystemet, ca. 21,5 km^2, ut til en linje mellom Vistnesodden og Kalvhyllodden.
- Alternativ B: vern av bare de indre delene av Vistenfjorden, ca. 10,9 km^2, ut til en linje mellom Mulen og Almosen.

Vevelstad kommune er i utgangspunktet imot vern, men gir uttrykk for at de kan akseptere vern av Innervisten (innenfor terskelen i Aussundet). Kommunen påpeker at en grense som foreslått i høringsforslagets alternativ B (en tenkt linje mellom Mulen og Almosen) vil inkludere noen av de større hyttefeltene i Visten, samt planlagt utfraktskai for Skogselskapet. Dette større området vil ikke medføre økte naturverdier for verneområdet, men heller lede til mange dispensasjonssøknader. Kommunen ber om at strandområdene rundt Ausen, Arntvika, Bønå, Austerfjorden og Aursletta tas ut av verneområdet. Subsidiært kan grensen legges til marbakken eller til 2 meters dybde ved middels lavvann, for ikke å komme i konflikt med privat eiendomsrett.

Fiskeridirektoratet og Nordland fylkeskommune støtter vern av Innervisten innenfor terskelen i Aussundet.

HI og en privatperson støtter alternativ A som omfatter hele fjorden og som sammenfaller med den opprinnelige anbefalingen. Det er ingen terskel mellom den ytre og den midtre delen av fjorden. Dette betyr at vannmassene i fjorden, utenfor den grunne terskelen ved Kvalvågen henger nøye sammen. Videre ønsker de at ikke bare sjøbunnen, men også vannsøylen inkluderes i Ytre Visten.

En privatperson har planer om utvikling og utvidelse av kaianlegget ved stedet Bønå. Det planlegges å sprenge ut berg og fylle opp masser i kaiområdet for å få en stabil kai, samt oppsett av nytt bygg til næringsvirksomhet og utlegging av flytekai. Det foreslås derfor at vernegrensen flyttes et stykke utenfor land ved Bønå, jf. avmerking i eget kart.

Fylkesmannen tilrår kun vern av fjordområdene innenfor terskelen i Aussundet. Dette med bakgrunn i vurderinger av innspillene, hensynet til ulike næringsinteresser og en vurdering av hvor påvirket Ytre Visten er av eksisterende inngrep og aktivitet, se 6.1.4 og 6.1.5.

Navnsetting

Statens Kartverk påpeker at navnet Vistenfjorden ikke finnes i Sentralt stedsnavnsregister

Språkrådet stedsnavnstjenesten for Midt-Norge viser til at Visten er offentlig godkjent navn på fjorden, mens Vistenfjorden er avslått navneform. Visten skal dermed brukes i offentlige sammenhenger. På det åpne møtet på Forvik ble det bekreftet at fjorden kalles Visten.

Akvakultur og fiskeri

Fiskeridirektoratet region Nordland mener akvakultur er et særlig viktig hensyn i Visten og mener vern av ytre deler mest sannsynlig vil legge merkbare begrensninger på eksisterende og planlagt akvakulturvirksomhet.

Sjømat Norge bemerker at ytre del av Vistenfjorden har havbruksaktivitet i dag, og at området også har fremtidig potensiale for økt sjømatproduksjon og akvakultur. Indre del er usikkert i når det gjelder verdi for næringsaktivitet, men innerste del er allerede underlagt vern med strenge restriksjoner, slik at Sjømat Norge vurderer området som uegnet for akvakultur i den forstand at det allerede i dag ligger strenge restriksjoner for næringspåvirkning her. Tas ytre del ut, vil Sjømat Norge akseptere at indre deler av fjorden vernes.

Nordland Fylkes Fiskarlag ønsker en generell åpning for levendelagring av fisk i hele fjorden.

En privatperson ønsker et generelt forbud mot både fiskeoppdrett og skjelloppdrett i hele verneområdet, uansett om det er eksisterende eller fremtidig. Det vises til at fiskeoppdrettsanlegg har måttet flytte pga. at bunnfaunaen var kommet i tilstanden meget dårlig, og peker på at skalldyroppdrett medfører nylontaurester og plastblåser til fare for sjøfugl og forurensning av sjøbunn og fisk med mikroplast. Videre foreslås det at et forbud mot bruk av reketrål og andre redskaper som slepes under fisket og kan berøre bunnen også skal gjelde Ytre Visten.

Fylkesmannen viser til at vern i etterkant av høringen kun tilrås av Innervisten, som er lite eller uegnet for all form for akvakultur. Når det gjelder fiske, viser fylkesmannen til tidligere avklaringer både i rådgivende utvalg og i arbeidsutvalget. Videre vises til Fiskeridirektoratet og fiskarlagets prinsipielle innspill om fiskeri og fiskeriaktivitet og til Fylkesmannens tilråding til avgrensning.

Offentlig planlegging

Vevelstad kommune ber Fylkesmannen gå gjennom og inkludere alle reguleringsplaner og andre godkjente aktiviteter for planlagt verneområde før videre beslutninger tas, for å unngå fremtidige konflikter basert på allerede vedtatte planer.

På det åpne folkemøtet, i dialogen med kommunen og den lokale referansegruppa er det fremhevet at det må legges til rette for at vern ikke blir til hinder for at kaianleggene på Bønå og Aursletta ivaretas, utvides og moderniseres av hensynet til grunneierne og lokalbefolkning.

En privatperson minner om at adkomst til eiendommer langs Vistenfjorden betinger bruk av båt. Å begrense eller byråkratisere tiltak som utlegging av fortøyninger for å sikre hensiktsmessig og forsvarlig båtbruk er derfor å gå alt for langt i forhold til bakgrunnen for det marine vernet.

Fylkesmannen har gått gjennom eksisterende planer og også registrert eksisterende anlegg i fjordsystemet. Det er et stort antall eksisterende flytebrygger og kaier i fjorden, og det er videre åpnet for flere gjennom reguleringsplaner. I tillegg er det flere akvakulturanlegg i ytre del. Totalt mener Fylkesmannen dette tilsier at vern ikke er hensiktsmessig ut fra at området er for påvirket av menneskelig aktivitet til å forsvare et vern av ytre del. Fjorden er eneste transportvei for både fritidsfolk og fastboende. Det er avgjørende at ikke vern blir til hinder for fremtidig bruk. Fylkesmannen tilrår derfor at det gjøres grensejusteringer ved de to anleggene i Innervisten for å sikre unødig konflikt mellom kai/småbåtanlegg og vern.

Landbruk

Helgeland Skogselskap viser til at store skogressurser på egne eiendommer vil være klare for hogst om 10-20 år. Det påpekes også at det står store skogressurser på andre eiendommer som sokner til fjorden. Ved avvirkning må dette tas ut sjøveien. For å få transportert tømmeret om bord i tømmerbåt vil det være behov for tekniske inngrep som vil berøre sjøen noe. Enten må det fortøyes en lekter med landgang eller sprenges en fjellhylle/bygges en kai som tømmerbåten kan legge til. Skogselskapet mener det beste vil være om Elvvika med nærområde holdes utenfor verneområdet. Alternativt må det ikke lages så vanskelige verneregler at uttak av tømmer sjøveien umuliggjøres.

Slik Fylkesmannen tilrår vern vil ikke Helgeland skogselskaps interesser bli berørt. I Innervisten er det også en del tømmer, men her er to etablerte kaier og Fylkesmannen foreslår også bestemmelser som sikrer muligheter for oppgradering av disse.

Forsøpling

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre påpeker at det er mye søppel i strandsonen som kommer fra lakse- og blåskjelloppdrettsanleggene i Visten. Det bør stilles krav til opprydding, samt settes av tiltaksmidler for opprydding av gammelt søppel.

6.1.4 Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår opprettelsen av et verneområde der ytre grense trekkes ved terskelen i Aussundet. Fylkesmannen tilrår videre at det gjøres grensejusteringer ved Aursletta og Bønå for at ikke vern skal bli til hinder for fremtidig bruk og bosetting. Da verneforslaget bare omfatter indre del av fjordsystemet, tilrår Fylkesmannen navnet Innervisten marine verneområde. Da ytre del av fjorden ikke vernes, vil "referanseområde for reketrål" og Innervisten marine verneområde ha samme avgrensning. Verneforskriften justeres i tråd med dette.

Et flertall i arbeidsutvalget ga sin tilslutning til vern av kun Innervisten. Representanten fra SABIMA kunne gå med på vern av kun Innervisten som del av et forsøk på å oppnå konsensus om vern og forskrifter for alle de sju aktuelle marine verneområdene. Når konsensus ikke ble oppnådd samlet for verneplanen, ønsket SABIMA vern av hele Visten og viste også til tilleggsforslagene fra Naturvernforbundet i Nordland.

6.1.5 Merknader i etterkant av fylkesmannens tilråding

Flere privatpersoner har i etterkant av fylkesmannens tilråding fremsatt ønsker om å ta ut sjøarealer ved hhv. Bønå og Aursletta. Begge steder har fast bosetting, hurtigbåtanløp, aktiv gårdsdrift og ulike tilleggsnæringer blant annet inne turisme.

Fylkesmannen har vurdert spørsmålet om grensejusteringer i brev 29.06.17 og 15.11.17. Fylkesmannen bemerker at intensjonen har vært å sikre at marint vern ikke er til hinder for videre bosetting og næringsutvikling. Fylkesmannen peker på at det dreier seg om små arealer og at det vil ha liten betydning for verneverdiene dersom arealene tas ut. Dersom grensen justeres ved Aursletta, bør man også vurdere å grense ut det siste kaiområdet innenfor verneforslaget. Dette ligger like ved terskelen ved Ausen/Saltbuodden. Det er ingen fastboende, men det er et omfattende anlegg hvor mange av de samme problemstillingene kan dukke opp.

6.1.6 Miljødirektoratets vurderinger og tilråding

Den geografiske avgrensningen er et sentralt spørsmål ved vurdering av positive og negative virkninger av gjennomføring av vern for dette området. Ved faglig gjennomgang før høring, ba Miljødirektoratet om at to avgrensningsalternativer ble sendt på høring, slik at man i etterkant av høringen kunne gjøre en nærmere vurdering. Direktoratet bemerket at ytre del av fjorden har en annen verdi enn indre del. Rådgivende utvalg for marin verneplan påpekte at ytre del har en fauna som er representativ for en åpen fjord i landsdelen, mens indre del er mer spesiell.

Vern av kun den innerste delen av fjorden – Innervisten – vil gjøre at områdets bidrag til å oppfylle det nasjonale målet om bevaring av et representativt utvalg som viser variasjonsbredden av norsk natur, reduseres. Vern av Innervisten vil ikke bidra til bevaring av typisk natur, men til bevaring av særegen natur, jf. målet om at marint vern skal bidra til at bl.a. særegne marine undersjøiske naturtyper og naturverdier blir tatt vare på fremtiden. Vern av Innervisten vil med andre ord bidra til at særegne marine undersjøiske naturtyper og naturverdier blir tatt vare på fremtiden, men vil ikke bidra til representativt vern i samme grad som vern av hele fjorden ville ha gjort.

Spørsmålet om avgrensning av området må også vurderes opp mot mulige virkninger for andre samfunnsinteresser. Fiskeridirektoratet region Nordland mener at vern av ytre deler mest sannsynlig vil legge merkbare begrensninger på eksisterende og planlagt akvakulturvirksomhet. Miljødirektoratet bemerker at forskriftsforslaget som ble sendt på høring inneholdt direkte unntak for drift og vedlikehold av eksisterende akvakulturanlegg, samt en spesifisert dispensasjonshjemmel for havbruk i ytre del. Det er ikke mulig å forutsi mulige utfall av eventuelle fremtidige søknadsbehandlinger. Miljødirektoratets vurdering er at et vern avgrenset til Innervisten, vil være mindre negativt for akvakulturnæringen enn vern av hele fjorden. Vern av Innervisten vurderes å ha liten betydning for akvakulturnæringen, jf. fylkesmannens merknad om at denne delen av fjorden er lite eller uegnet for all form for akvakultur.

Videre vises det til at Vevelstad kommune bare kan akseptere vern av Innervisten.

Av hensyn til akvakulturnæringen og lokal forankring av verneforslaget, tilrår Miljødirektoratet at det foreslåtte marine verneområdet avgrenses til Innervisten. Dette inkluderer også de foreslåtte grensejusteringene ved Bønå, Aursletta og Ausen/Saltbuodden, da det er snakk om små arealer av liten betydning for verneformål og verneverdier. Som en konsekvens av dette foreslås navnet endret fra "Vistenfjorden" til "Innervisten". Miljødirektoratet foreslår en mindre endring av grensen i Aussundet sammenlignet med fylkesmannens forslag, slik at den grunne terskelen mellom Innervisten og fjorden utenfor i større grad blir liggende innenfor området. Terskelen styrer vannutskiftningen og bevaring av denne har avgjørende betydning for verneverdiene. Endringen utgjør et areal på 0,1 km^2 og berører ikke andre kjente interesser.

Miljødirektoratet tilrår etter dette følgende endringer sammenlignet med fylkesmannens forslag:

- Avgrensningen i Aussundet justeres slik at terskelen som styrer vannutskiftningen i Innervisten i større grad fanges opp. Dette utgjør en utvidelse på 0,1 km^2.
- Samtidig tas det ut noen mindre arealer ved Bønå, Aursletta og Ausen/Saltbuodden for å imøtekomme ønsker fremsatt i etterkant av fylkesmannens tilråding.

Miljødirektoratet tilrår for øvrig at Innervisten vernes i tråd med forslag til forskrift og kart.

6.1.7 Klima- og miljødepartementets tilrådning

Klima- og miljødepartementet viser til at gitt grensene for verneområdet fremstår akvakultur per i dag som lite aktuelt her. Som omtalt under pkt. 5 tas det likevel inn en spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur som ikke er i strid med verneformålet i verneforskriften. Departementet tilrår for øvrig enkelte regeltekniske endringer i verneforskriften. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets merknader og tilrår at Innervisten vernes i tråd med vedlagte forslag til forskrift og kart.

6.2 Nordfjorden, Rødøy kommune, Nordland fylke

6.2.1 Særskilte verneverdier

Det foreslåtte marine verneområdet i Nordfjorden omfatter ca. 11,6 km^2 og ligger i sin helhet i Rødøy kommune i Nordland fylke. Nordfjorden er en 14,6 km lang, smal og relativ dyp sidefjord til Melfjorden. Fjorden er omkranset av bratte fjellsider som går ned til fjorden i et sterkt alpint landskap. De bratte fjellsidene fortsetter ned under vann, og fjorden er brådyp langs land de fleste steder. Fjordbunnen er relativt flat og består av grus og leire.

Fjorden har spesielle miljøforhold. Den er påvirket av smeltevann fra Svartisen med mye finpartikler, og er ofte islagt om vinteren. Den ytre delen av fjorden har dybder på rundt 130 meter. Om lag seks kilometer fra utløpet er det en innsnevring på fjorden ved Nordfjordholman, der det er en terskel på om lag 80 meter. Innenfor terskelen er det et fjordbasseng med dybder ned til 180 meter. De sju innerste kilometerne av Nordfjorden ligger innenfor grensen til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Verneverdiene er knyttet til de spesielle miljøforholdene og dyrelivet på bunnen og i vannmassene i fjordbassenget.

6.2.2 Planstatus og inngrepsstatus

I kommuneplanens arealdel ligger forslaget til Nordfjorden marine verneområde i et sjøområde avsatt til flerbruk. Den innerste delen av det foreslåtte verneområdet overlapper med Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

6.2.3 Merknader til verneforslaget

Generelle merknader

Rødøy kommune og Øresvik lokalutvalg er positive til opprettelse av Nordfjorden marine verneområde.

Akvakultur

I høringsdokumentet ble det angitt to alternativer når det gjelder utforming av verneforskrift: Alternativ A med spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for havbruk som ikke er i strid med verneformålet, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk, og alternativ B uten slike bestemmelser.

Rødøy kommune, Øresvik lokalutvalg og en privatperson mener akvakultur ikke bør tillates. Det var også den klare holdningen på det åpne møtet i Jektvik. Rødøy kommune ber derfor om at punktet om akvakultur som ikke er i strid med verneformålet slettes fra § 5. Øresvik lokalutvalg ønsker heller ikke at fangstbasert akvakultur eller levendelagring av fisk skal kunne tillates.

Nordland Fylkes Fiskarlag ønsker en mellomting mellom alternativ A og B i høringsforslaget, slik at "ordinært akvakultur med fôring av fisk" ikke kan tillates, men levendelagring og fangstbasert akvakultur kan tillates.

Fiskeridirektoratet region Nordland tilrår alternativ A, dvs. dispensasjonsadgang for akvakultur.

En privatperson har spilt inn at det er gitt tillatelse til et oppdrettsanlegg ved Nattmoråga i Melfjorden, som er den mest værharde plassen i Melfjorden. Vannstrømmen i Melfjorden går innover på sørsiden og utover på nordsiden av fjorden. Nordfjorden vil bli påvirket av utslipp fra oppdrettsanlegget og ved eventuelt havari av anlegget.

Fylkesmannen viser til stor lokal motstand mot å tillate akvakultur inne i Nordfjorden. Det legges spesielt vekt på fjordens betydning for lokal båtutfart og lokalt reiseliv. Videre vektlegges at fjorden bare er om lag en kilometer bred. Akvakulturanlegg vil bli svært dominerende i fjorden. For reiselivet er det viktig at området fremstår relativt uberørt. Fjorden er også viktig for lokale fiskerier med flere låssettingsplasser og et reketrålfelt. Dette er interesser som ikke lar seg kombinere med akvakultur. Den indre delen av fjorden, innenfor Nordfjordholmene, er et terskelbasseng med markant terskel og begrenset utskifting av bunnvann. Fjorden har ofte is på vinteren. I tillegg er overflata av fjorden vernet som nasjonalpark i de innerste 7 km. Fylkesmannen tilrår på denne bakgrunn at Nordfjorden marine verneområde opprettes uten dispensasjonshjemler for akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk.

Når det gjelder oppdrettsanlegget ved Nattmoråga, er tillatelse gitt etter gjeldende lovverk. Det må forutsettes at sikkerhet og forurensningsforhold er ivaretatt av sektormyndigheter. Et marint vern av Nordfjorden vil ikke ha betydning for tillatelsene, som ligger utenfor foreslått vernegrense.

Skjellskraping

En privatperson ber om at tradisjonell skraping av skjell til lineagn fortsatt må være tillatt.

Fylkesmannen ble på åpent folkemøte i Jektvik fortalt at gårdene i Nordfjorden i tidligere tider bedrev mye skraping etter blåskjell og oskjell som ble saltet og solgt som agn til linefiskere. I dag er det ingen som bedriver slik skjellskraping som næringsvei. Fylkesmannen vurderer at slik skjellskraping i dag bare har interesse i fritidssammenheng og vil inngå under unntakspunktet § 4. Forbudet mot skjellskraping i § 4 er ment som et forbud mot storskala kommersiell skjellskraping.

Infrastruktur

Rødøy kommune mener punktet om bygging av bru over Nordfjorden ved Nordfjordholmene må flyttes fra § 5 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) til § 4 (generelle unntak fra verneforskriften).

Statnett opplyser at Norges transmisjonsnett mellom Svartisen og Rana krysser Nordfjorden med luftspenn. De påpeker viktigheten av at mulige nye ledninger og vedlikehold av eksisterende ledninger ikke blir hindret av et nytt verneområde. Det må derfor tas med i vernebestemmelsene at nye etableringer, drift og vedlikehold (bl.a. bruk av båt, landgang etc.) sikres.

Fylkesmannen vurderer at hensynet til fremtidig vei mellom Rødøy og Rana er godt ivaretatt, og vil ikke tilrå et direkte unntak for bru i verneforskriften. Bakgrunnen er at bru og vei i utgangspunktet ikke vil berøre vernet og dermed ikke trenger noen dispensasjonshjemmel. Bru vil måtte krysse over Nordfjorden ved Nordfjordholmene. På grunn av de brådype dybdeforholdene langs land vil en bru måtte bygges uten brukar i sjø, og dermed uten å komme i konflikt med det marine vernet. Dispensasjonshjemmelen er likevel tatt med i forskriften for å presisere at vernet ikke skal være til hinder for brubygging og for å gi mulighet for å kunne gi tillatelser dersom det likevel må gjøres inngrep under vann i området. Vern i tråd med forslaget vil ikke være til hinder for Statnetts interesser i området.

6.2.4 Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår opprettelsen av Nordfjorden marine verneområde med avgrensning som i høringen. Fylkesmannen tilrår at det ikke åpnes for noen form for akvakultur eller levendelagring i det marine verneområdet. Arbeidsutvalget sluttet seg til denne tilrådingen.

6.2.5 Miljødirektoratets vurderinger og tilråding

Miljødirektoratet viser til at området Nordfjorden til dels har begrenset vannutskiftning. I likhet med for andre områder med begrenset vannutskiftning, tilrår Miljødirektoratet ikke at det tas inn spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for akvakultur og levendelagring av fisk. I tillegg vektlegger Miljødirektoratet at området med en størrelse på ca. 11,6 km^2, inngår blant de aller minste av kandidatområdene for marint vern. De negative virkingene for næringen vurderes dermed å være begrensede, se også vurderingene i kap. 5.2.3.

Når det gjelder skjellskraping bemerker Miljødirektoratet at forskriftsforslaget, slik det er utformet, setter forbud mot alle former for skjellskraping, og ikke bare skjellskraping av storskala, kommersiell karakter. I likhet med fylkesmannen, legger direktoratet til grunn av skjellrake kan benyttes under plukking av skjell, da dette vurderes å være et relativt skånsomt redskap.

Miljødirektoratet viser videre til spørsmålet om dispensasjonshjemmel for en fremtidig bru, og bemerker at det er uavklart hvorvidt en slik bru vil berøre det foreslåtte marine verneområdet. Dette bør tas inn i forskriften som en spesifisert dispensasjonshjemmel, slik fylkesmannen har foreslått, og ikke som et generelt unntak. Begrunnelsen er at eventuelle tiltak som berører området, må vurderes opp mot verneverdier og verneformål.

Miljødirektoratet slutter seg etter dette til fylkesmannens forslag til avgrensning og forskrift.

6.2.6 Klima- og miljødepartementets tilrådning

Klima- og miljødepartementet viser til at per i dag fremstår akvakultur som lite aktuelt i dette området. Som omtalt under pkt. 5 tas det likevel inn en spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur som ikke er i strid med verneformålet i verneforskriften. Departementet tilrår for øvrig enkelte regeltekniske endringer i verneforskriften. Departementet slutter seg for øvrig til

Miljødirektoratets merknader og tilrår at Innervisten vernes i tråd med vedlagte forslag til forskrift og kart.

6.3 Karlsøyfjorden, Bodø kommune, Nordland fylke

6.3.1 Særskilte verneverdier

Karlsøyfjorden er et åpent kystområde med stor vanngjennomstrømning, og er representativt for kystområdet i Ytre Vestfjorden. Karlsøyfjorden består av en dyprenne med en grunn skjærgård utenfor (Karlsøyvær). Plante- og dyrelivet varierer med bunnforholdene og mangfoldet i naturtyper gjenspeiler seg i et mangfold av organismesamfunn. Viktige naturtyper i området er blant annet skjellsandforekomster, tareskog og bløtbunnsområder i strandsonen. Det er også påvist mindre korallforekomster i ytre del av verneområdet.

6.3.2 Planstatus og inngrepsstatus

Hele området er vist som båndlagt etter lov om naturvern i kommuneplanens arealdel fra 2014. I temakart for fiskeri og havbruk er størstedelen av området vist som fiskeområder. Området grenser inn til og omslutter Karsløyvær naturreservat, som har Ramsarstatus, og overlapper med et område som har fuglelivsfredning.

6.3.3 Merknader til verneforslaget

Forsvarets virksomhet

Forsvarsbygg har hatt et skyte- og øvingsfelt i området som delvis overlapper med det marine verneområdet og ba tidlig i prosessen om at konsekvenser for Forsvaret utredes nærmere i verneprosessen. De siste årene har derimot Forsvaret gått gjennom sin skytefeltstruktur, og har anbefalt at det aktuelle skytefeltet her (END 464 Mjelde) avvikles. Det har heller ikke vært i bruk på lang tid. Forsvarsbygg forventer derfor ikke at Fylkesmannen gjør noen ytterligere vurderinger av forholdet mellom feltet og det marine verneområdet slik det ble signalisert i tidligere uttalelser. Det er derfor heller ingen behov for unntaksbestemmelser for Forsvaret i vernebestemmelsene.

Endringer i avgrensning

Det kom innspill på åpent møte om marint vern om at grensen for verneområdet flyttes slik at et område nord for Kjerringøy havn holdes utenfor vernet av hensyn til fremtidig behov for drift og utvidelse av havna inkludert mulig fremtidig dypvannskai. Bodø kommune, den lokale referansegruppa og en privatperson ønsker også en slik tilpasning.

Tre grunneiere mener at vernegrensen til det marine verneområdet må legges godt utenom der naustene og båtene på Fjære ligger for å unngå konflikt.

Grunneiers interesser

Tre grunneiere ved Fjære naustområde ønsker generelle unntak i verneforskriften for rydding, etablering av båtstø eller båtutlegg som også krever bruk av gravemaskin, sprenging eller støping, mindre uttak av sand til eget bruk for grunneier, utsetting av fortøyning av småbåt samt drenering.

Fylkesmannen mener det er av vesentlig samfunnsinteresse at havneområdet på Kjerringøy gis mulighet for videre utvikling. Derfor tilrås det en mindre grensejustering som foreslått. En slik grensejustering vil i liten grad berøre verneverdier. Når det gjelder grunneiers interesser, for eksempel ved Fjære naustområde, ligger grensen for marint vern så langt ut (marbakke eller 2 m under middel lavvann) at de tiltak grunneierne her skisserer ikke er berørt av vernet. Det er likevel tatt med dispensasjonshjemler for dette i de tilfeller der tiltak må strekkes lenger ut.

Akvakultur

I høringsdokumentet ble det angitt to alternativer når det gjelder utforming av verneforskrift: Alternativ A med spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for havbruk som ikke er i strid med verneformålet, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk, og alternativ B uten slike bestemmelser.

Den lokale referansegruppa ønsker ikke oppdrett. I gjeldende kommuneplan for Bodø er det ikke åpnet for akvakultur i området. Dette har sammenheng med at området er avsatt som båndlagt i påvente av marint vern.

Nordland Fylkes Fiskarlag ønsker en mellomting mellom alternativ A og B slik at «ordinært akvakultur med fôring av fisk» ikke kan tillates, men levendelagring og fangstbasert akvakultur kan tillates. Den lokale referansegruppa støttet opp under dette innspillet.

Sjømat Norge bemerker at det foreslåtte marine verneområdet overlapper eksisterende vern, og omfatter et stort område i tillegg, som har et betydelig fremtidig potensiale for akvakulturvirksomhet, da særlig oppdrett av fisk. Bodø kommune har i dag relativt få slike arealer med så gode naturgitte forutsetninger som dette, med strøm og dybde som kan egne seg for dagens og fremtidens anleggsteknologi. Sjømat Norge vil derfor sterkt anmode om at Karlsøyfjorden ikke underlegges marint vern, men dersom vern ber Sjømat Norge om at sjøområdet mellom Karlsøyvær og Kjerringøy unntas fra vernet. Dersom vern innføres, tilrår Sjømat Norge alternativ A om at det etter søknad kan gis tillatelser til etablering av akvakultur som ikke er i strid med verneformålet, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk.

Fiskeridirektoratet region Nordland støtter alternativ A og viser til rådgivende utvalgs tilråding om at moderat havbruksaktivitet normalt ikke vil representere noen trussel mot verneverdiene. Gjennomstrømningen er generelt stor i disse åpne kystområdene og utslipp av organisk materiale og næringssalter som kan påvirke lokal fauna og flora vil raskt fortynnes. Fiskeridirektoratet mener også at overvåking og forskning støtter opp om denne konklusjonen.

Fylkesmannen viser til at området ikke har akvakulturvirksomhet i dag. Det er heller ingen planlagte konsesjoner. De mest naturgitte forholdene for akvakultur i området er på innersiden, i ly av Karlsøyvær, men dette området inngår i artsfredningsområdet rundt Karlsøyvær naturreservat, der det ikke er tillatt å etablere akvakulturanlegg. De øvrige områdene i Karlsøyfjorden er nokså eksponerte og derfor mindre egnet for oppdrett. Signalene fra lokalmiljø og fiskeriinteresser er entydig på at fjorden ønskes forbeholdt fiskeri. Det ønskes ikke ordinært oppdrett i fjorden, men det ønskes at fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk skal være tillatt. Fylkesmannen tar dette til etterretning og tilrår et generelt forbud mot akvakultur, men med mulighet for å kunne gi tillatelser til fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk.

6.3.4 Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår opprettelsen av Karlsøyfjorden marine verneområde, med en grensejustering nord for Kjerringøy havn for å gi noe rom til utvikling av havneområdet. Arbeidsutvalget ga sin tilslutning til dette.

Videre tilrår fylkesmannen et forbud mot "ordinær" akvakultur, men med dispensasjonshjemler for å kunne tillate levendelagring og fangstbasert akvakultur. Arbeidsutvalget kom ikke til noen enighet om akvakultur i dette området. Utvalgets tilråding spriker derfor fra de to ytterpunktene om å ikke ha noen dispensasjonshjemmel for noen form for levendelagring og akvakultur til at verneforskriften ikke skal regulere akvakultur.

6.3.5 Miljødirektoratets vurderinger og tilråding

Et sentralt spørsmål knyttet til verneforslaget for Karlsøyfjorden, er hvorvidt det bør tas inn en spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur i verneforskriften.

Tas det inn en spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur, vil det kunne ha positiv virkning med tanke på fremtidig akvakulturvirksomhet, jf. merknaden fra Sjømat Norge om områdets naturgitte forutsetninger for akvakultur. Samtidig kan dette være negativt sett i lys av verneformål og verneverdier. Karlsøyfjorden er imidlertid et åpent kystområde preget av stor vanngjennomstrømning, noe som reduserer mulighetene for negativ påvirkning av sjøbunnen, jf. at verneformålet for dette området knytter seg til sjøbunnen. Videre vil en spesifisert dispensasjonshjemmel innebære at eventuelle søknader må vurderes opp mot verneverneformål og verneverdier, og det kan settes vilkår dersom det gis dispensasjon.

Fylkesmannen har anført at de delene av området som ikke omfattes av eksisterende vern, er nokså eksponerte og derfor mindre egnet for oppdrett. Miljødirektoratet bemerker at verneforslaget omfatter et areal på i overkant av 162 km^2, og det grenser inn til og omslutter Karsløyvær naturreservat (ca. 42 km^2 sjøareal), hvor verneforskriften ikke inneholder dispensasjonshjemmel for akvakultur. Naturreservatet er omgitt av en 2 km bred sone med fuglelivsfredning, hvor det i verneforskriften er en bestemmelse om at "Fuglelivet er fredet mot skade og ødeleggelse av enhver art. Jakt og fangst er forbudt. Fiske er tillatt.". Ved overlapping mellom marint vern og annet vern, vil det være to eller flere sett med verneforskrifter som gjelder. Det vil være slik at de strengeste bestemmelsene legges til grunn, når man vurderer hva

som er tillatt/forbudt og ved behandling av dispensasjonssøknader knyttet til akvakultur eller andre tiltak. Akvakultur er ikke eksplisitt forbudt i sonen med fuglelivsfredning. Det må vurderes konkret i hvert tilfelle om et tiltak omfattes av forskriftens forbudsbestemmelse og krever dispensasjon fra verneforskriften. Miljødirektoratet tilføyer at den teknologiske utviklingen går i retning av mer robuste anlegg, samt at akvakulturbegrepet rommer mer enn oppdrett.

Miljødirektoratet tilrår at alternativet med spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur legges til grunn ved utforming av verneforskriften. En spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur, slik direktoratet foreslår, vil gi mulighet for at det også kan gis tillatelse til f.eks. fiskeoppdrett.

Miljødirektoratet tilrår for øvrig at Karlsøyfjorden vernes i tråd med forslag til forskrift og kart.

6.3.6 Klima- og miljødepartementets tilrådning

Departementet tilrår enkelte regeltekniske endringer i verneforskriften. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets merknader og tilrår at Innervisten vernes i tråd med vedlagte forslag til forskrift og kart.

6.4 Kaldvågfjorden og Innhavet, Hamarøy kommune, Nordland fylke

6.4.1 Særskilte verneverdier

Kaldvågfjorden og Innhavet omfatter et fjordsystem bestående av flere poller og terskelbassenger. Fjordsystemet har to utløp: Nesstraumen og Røttangsstraumen. Mellom bassengene er det grunne, strømrike sund. Området omfatter også strømpåvirkede, grunne områdene rundt Husøyvær. Verneverdien er knyttet til helheten i pollsystemene og den store spennvidden i naturforhold. De produktive gruntområdene som grenser til myr og strandenger er viktige for mange våtmarksfugler. De strømrike sundene er viktige for den biologiske produksjonen i fjordsystemet og «hot spots» for biologisk mangfold. Området har store forekomster av ålegressenger som også er viktige områder for biologisk mangfold og som oppvekstområde for en rekke fiskearter. Dypbassengene er sterkt avgrensede og isolerte. Slike ekstreme livsmiljøer kan være tilholdssted for sjeldne eller relikte arter. Området er i tillegg til å ha en variert natur, lite berørt av inngrep i sjø eller sjøbunn.

6.4.2 Planstatus og inngrepsstatus

I kommuneplanens arealdel omfatter verneforslaget hovedsakelig sjøområder avsatt til natur og friluftsliv. I Kaldvågfjorden er to områder avsatt for ferdsel, fiske, tangskjæring og akvakultur. Det er gitt konsesjoner til akvakultur, men disse er trukket tilbake.

Det finnes flere reguleringsplaner for fritidsbebyggelse som grenser mot Kaldvågfjorden og Innhavet. I de fleste tilfeller er det ikke regulert inn formål som er i strid med vernet. Unntaket er Reguleringsplan for Ytterstad hyttefelt, hvor det er avsatt et område i strandsonen med åpning for

et felles sjøhus med kai for hyttefeltet. Kai vil kunne medføre inngrep i sjøbunnen og kan eventuelt dermed komme i strid med vernet.

Det foreslåtte marine verneområdet grenser mot Steinslandsvatnet naturreservat, Steinslandsosen naturreservat, Lilandsvatnet naturreservat og Trollpollen naturreservat.

6.4.3 Merknader til verneforslaget

Forvaltning

Hamarøy kommune er positive til verneplanen under forutsetning at kommunen gis forvaltningsmyndighet for verneområdet. Kommunen gir også uttrykk for at den ønsker også å overta forvaltningsansvaret for resten av kommunens verneområder (åtte naturreservater), og at dette må fullfinansieres av staten. Kommunen ønsker selv å utarbeide forvaltningsplan.

En privatperson sier han er positiv til vernet dersom det tas tilstrekkelig hensyn til næringsdrift i berørt område. Tre privatpersoner har spilt inn at det ikke er behov for vern i området. En av disse mener forslaget er i strid med naturmangfoldloven § 8 på grunn av mangelfull kartlegging av habitater og organismer

Ness båtforening mener verneområdet må forvaltes lokalt av Hamarøy kommune.

Fylkesmannen viser til at Kaldvågfjorden og Innhavet ligger i Hamarøy kommune, som i dag ikke har forvaltningsansvar for naturreservater i kommunen. Området grenser mot fire naturreservat på land. Fylkesmannen anser det som hensiktsmessig at det blir samme forvaltningsmyndighet for alle verneområdene, og anser kommunen som i stand til å inneha dette ansvaret. Fylkesmannen vurderer at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig for at Kaldvågfjorden og Innhavet kan vernes. Området er godt dybdekartlagt, det er utført datasimuleringer av vannutskiftingen fra de ulike terskelbassengene og grunnområdene er naturtypekartlagt. I tillegg er området grundig utredet i tilrådingene fra rådgivende utvalg og gjennom verneplanprosessen.

Verneverdier

Flere privatpersoner har gitt innspill til forslaget. Det vises bl.a. til at uttak av vann til settefiskanlegg har medført redusert ferskvannstilførsel og at dette vil kunne påvirke organismer og brakkvannsprofilen i det foreslåtte marine verneområdet. Videre gis det uttrykk for bekymring for at gitt konsesjon til kraftutbygging i Svartvasselva vil kunne berøre fiskebestand og brakkvannsprofil. Det vises til at Hillingspollen har meget spesielle bunnforhold og særdeles liten vannutskiftning, og at man ikke kan sikre verneverdiene i et så ømfintlig område og samtidig tillate kraftutbygging i tilførende elver og legging av vannledninger i grunne bunnområder.

En privatperson ønsker et strengere vern i tråd med første rapport fra rådgivende utvalg fra 2004, og mener føre-var prinsippet skal gjelde ved all virksomhet i området. Denne er videre kritisk til store irreversible inngrep som sjøkabling, massedeponi, redusering av ferskvann til brakkvannspollene og kraftutbygging og mener verneforskriften må forby dette. Området må sikres og forbli urørt slik at det kan fungere som referanseområde for naturtypen. Slik kan det

også bidra innen forskning til ny og nyttig viten om biologisk mangfold og økosystemer i brakkvannspoller. Området fortjener Ramsarstatus.

En annen privatperson mener aktiv bruk og skjøtsel er det eneste som på sikt vil sikre at dagens naturverdier holder seg. En av de viktigste grunnene til at området fortsatt er spennende og attraktivt som naturområde, er nettopp fordi grunneiere og lokale interesser for øvrig har tatt vare på områdene.

Under åpent møte på Innhavet ble ålegressenger som verneverdi tatt opp, og det ble stilt spørsmål med viktigheten av disse. Det ble påpekt at det var gitt avslag på legging av vannledning på grunn av ålegressenger og at dette ikke var forståelig. Utslipp fra lakseoppdrett utenfor verneforslaget, ble vist til som en negativ påvirkning av området.

På møte med den lokale referansegruppen ble det tatt opp at det pågår et overvåkningsprosjekt med rusefangst av oppgangsfisk i sjøørret- og laksevassdraget Varpa, som munner ut i området.

Fylkesmannen vurderer at det er viktig for verneverdiene i et marint verneområde som består av brakkvannspoller, at det ikke gjøres tiltak som påvirker ferskvannstilførselen til fjordsystemet. Utgangspunktet er at eksisterende virksomhet skal kunne fortsette også etter et vernevedtak. Vern av området gir ikke grunnlag for omkamp om gitte tillatelser om uttak av vann fra Storvasselva til settefiskanlegg på Innhavet og tillatelse til bygging av minikraftverk i Svartvasselva. Det har helt fra starten av arbeidet med marint vern vært gitt sentrale føringer om at vernet skal være et mildt vern som tillater tradisjonell bruk av sjøområdene og at vernet hovedsakelig skal være et vern mot store inngrep og installasjoner på sjøbunnen. Strømkabler, fiberkabler og rørledninger er installasjoner som plasseres på sjøbunnen, men inngrepene vurderes som så små at tiltakene i mange tilfeller kan tillates. Kabler og rørledninger som legges på sand- eller leirebunn vil aures ned i sedimentene, og vil da få liten påvirkning på omgivelsene. Ålegrasenger har en svært viktig økologisk funksjon og Norge har mer enn 25 % av den europeiske bestanden. Hillingspollen i Kaldvågfjorden og Innhavet har en av de største forekomstene av ålegras i Norge. Kaldvågfjorden og Innhavet er minimalt påvirket av utslipp fra lakseoppdrettsanlegg på grunn av avstandene og retningen på fjordstrømmene. Det nærmeste anlegget, settefiskanlegget på Innhavet, ligger over 3 kilometer fra Røttangstraumen. Fylkesmannen er positiv til overvåkningstiltak som rusefelleprosjektet, som bidrar til økt kunnskap om lokale fiskebestander.

Fiskeri

Fiskeridirektoratet region Nordland gir sin tilslutning til avgrensning og bestemmelser som fremgår av foreliggende forslag.

Nordland Fylkes Fiskarlag konstaterer at fiskeriaktiviteten i Kaldvågfjorden og Innhavet kan fortsette selv om området blir vernet, og har ingen konkrete merknader vedrørende fiskeriene.

Fylkesmannen bekrefter at det kan fiskes som før i området.

Grunneiers interesser

En grunneier viser til en rekke rettigheter og interesser grunneierne har i sjø, som vanlig fiske, laksefiske (grunneierrettighet i sjø) og skjellskraping.

To grunneiere mener det bør være direkte unntak i verneforskriften for legging av rør og kabler i fjorden, for vann, strøm, fiber etc. til Hillingspollen hyttefelt, Hillingsgårdene og Notvatn Camping. Dette temaet ble også tatt opp under åpent møte på Innhavet.

Fylkesmannen viser til at vernegrensen mot land foreslås lagt til middel høyvann. Privat eiendom har grense mot sjø ved marbakke eller to meters dybde ved fjære sjø. Det vil si at en del fjæreområder i privat eie foreslås vernet. Disse områdene har stor produksjon og er viktige områder for fugl og fisk, og det er viktig at disse gruntområdene er med i vernet da der er viktig for helheten av området. Med de tilpasninger som ligger i forskriften mener Fylkesmannen at grunneiere i liten grad vil bli berørt av vernet da de fleste grunneierrettighetene som gjelder i dag fortsatt vil være tillatt innenfor verneområdet. Når det gjelder inngrep i tidevannssonen, er vernebestemmelsene lagt på omtrent samme nivå som plan- og bygningsloven. Det vil si at når tiltak er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven vil det også være søknadspliktig etter verneforskriften. Legging av kabler og rør vil således være søknadspliktig både etter plan- og bygningsloven og verneforskriften. At tiltak er søknadspliktig gir forvaltningsmyndigheten anledning til å sette vilkår om blant annet trasévalg for å bidra til at viktige miljøverdier ikke påvirkes mer enn nødvendig.

Badeplass

To privatpersoner skriver at Sandvika ved Litlstraumen er den mest brukte badeplassen ved Innhavet. Badeplassen består av to bassenger etter uttak av fyllmasse, og dersom man skal opprettholde disse, vil det være behov for jevnlig utgraving av skjellsand når bassengene har auret igjen.

Fylkesmannen er positiv til at badeplassen vedlikeholdes. Det er derfor i verneforskriftens lagt til en direkte unntaksbestemmelse § 4 bokstav p Opprensking av vegetasjon i badekulpene i Sandvika ved Litjstraumen. Dersom det er behov for gravetiltak for å forhindre at bassengene aures igjen, kan det søkes om tillatelse til vedlikeholdsmudring jf. § 5 bokstav j.

Høsting av vegetasjon

Hamarøy kommune ønsker at marint vern ikke skal være til hinder for høsting av marin vegetasjon i begrenset omfang, og foreslår at verneforskriftens § 4c endres slik at dette blir tillatt.

Fylkesmannen viser til at verneforskriftens § 3 bokstav a og § 4 bokstav c inneholder forbud mot skade og ødeleggelse og høsting av vegetasjon, herunder tang og tare. Tang og tare ses på som viktige arter i det marine økosystemet og er viktige for andre organismer. Høsting av tang og tare vurderes som lite forenelig med verneformålet for det marine verneområdet. Ettersom det har blitt høstet tang rundt Husøya over mange år (frem til nedleggelsen av Nordtang AS i 2006) vil en delvis imøtekomme forslaget fra Hamarøy kommune ved å kunne tillate tangskjæring i begrenset

omfang i utvalgte områder jf. retningslinjer i forvaltningsplan. Setningen «Begrenset høsting av tang i henhold til forvaltningsplan» foreslås tilført unntaksbestemmelsen § 4 bokstav e i verneforskriften.

Akvakultur

Nordland Fylkes Fiskarlag mener at skalldyroppdrett bør aksepteres innenfor verneområdet.

En privatperson skriver at eiendommen hans hadde skjelloppdrett i Straumen og antyder muligheter for ny drift.

Sjømat Norge ønsker at Kaldvågfjorden og Innhavet ikke vernes på grunn av at området kan ha verdi fremover til marin verdiskapning/akvakulturvirksomhet, alternativt at området gjøres mindre slik at eksisterende settefiskanlegg ved Innhavet ikke inngår i området.

Fylkesmannen tilrår dispensasjonshjemmel for "akvakultur som ikke er i strid med verneformålet" og "levendelagring av fisk". Siden den delen av verneområdet som ligger utenfor Nesstraumen er grunn og består av sterke strømmer og området innenfor består av en rekke små fjordbassenger med markante terskler og lite vannutskifting av bassengvann, vil fiskeoppdrett med åpne merder vurderes å være i strid med verneformålet. Med dagens teknologi har Kaldvågfjorden og Innhavet svært begrenset verdi for marin verdiskapning. Settefiskanlegget ved Innhavet inngår ikke i verneforslaget, og utslippene berører heller ikke området.

Landbruk

Hamarøy kommune gir uttrykk for at det fortsatt må være tillatt å åpne grøfter ut mot verneområdet. Det foreslås at dette kan legges til som et eget punkt under § 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene.

Hamarøy og Tysfjord Bondelag påpeker at det drives landbruk i områdene Finnøy, Nes og Hillingan. I disse områdene er det derfor behov for grøfting og opprensking av kanaler. Noen steder årvisst og andre steder med lengre mellomrom.

To privatpersoner ønsker at unntak for grøfterens konkretiseres i verneforskriften.

Fylkesmannen viser til at det ikke er noe forbud mot verken grøfterens eller motorisert ferdsel i fjæra i de foreslåtte verneforskriftene, slik at det heller ikke er behov for eget unntak for dette i verneforskriften. Disse aktivitetene vil derfor kunne fortsette som før.

Avgrensning av verneområdet - Innhavet

Hamarøy kommune ser for seg at det kan bli aktuelt å bygge ut områdene nord for Innhavet i fremtiden. Disse områdene grenser til sjøområdene som nå er foreslått vernet. Dette ble også tatt opp som tema under åpent møte på Innhavet. Kommunen ønsker at området sør for Roparneset og Hillingan blir holdt utenfor verneplanen av hensyn til fremtidig utvikling av Innhavet.

To privatpersoner gir uttrykk for at vernegrensen bør legges til Hillingsundet (Maritplassen-Roparneset). Dette for å unngå konflikter med utviklingsområdene Røttangen, Litjstraumen, Innhavet, utbygd småkraft i Storvatnet, gitt konsesjon for Svartvasselva småkraft, Notvatn Camping, Krokan gård, Hillingan med tre store gårder, Hillingspollen hyttefelt og en rekke hytter spredt rundt om hele Innersida (Innhavet). En av disse uttrykker bekymring for at det marine vernet vil hindre utlegging av strømkabler, fiberkabler, vannledninger, renset kloakkutslipp, flytebrygger, båtoppsett, fortøyninger, utfyllinger osv.

To andre privatpersoner ønsker en alternativ vernegrense der Karpollen og kilen inn til Litjstraumen holdes utenfor verneområdet. De viser bl.a. til at områder brukes mye til utsetting og fastfortøyning av båter, behov for flytebrygge, vannledning og kabler, samt ev. ny hovedvannledning.

Fylkesmannen viser til at vernet ikke vil komme i konflikt med bolig- og hyttebygging i Innhav-området. Verneforskriften regulerer ikke tiltak på land. Bygging av naust vil for eksempel komme utenfor vernegrensen og vil bare være regulert av plan- og bygningsloven. Vern er derfor ikke til hinder for bygging av naust og ivaretakelse av naustrettigheter. Dersom det skal gjøres arbeid fra naust mot sjøen, kan dette komme innenfor vernegrensen. Rydding av private båtstøer og båtutsett som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støping er det unntak for og kan derfor skje som før vernet.

Større inngrep må ha dispensasjon fra vernet for å kunne gjennomføres. De spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriftens § 5 angir tiltak som det kan gis tillatelse til så langt det ikke påvirker verneverdiene. Av aktuelle tiltak nevnes blant annet etablering av flytebrygge og legging av kabler og rørledninger. Ved en tillatelse vil det kunne settes vilkår om plassering, trasévalg o.l. for å ivareta verneverdiene. På grunn av de mange pollene med lavt oksygeninnhold i bassengvannet under terskelnivå, vil det uavhengig av vern være uaktuelt å slippe ut større mengder kloakk fra boligfelt til området. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrå endringer i verneforskriften.

Notvatn Camping og Tranøy Opplevelser ønsker at strandlinjen utenfor eiendommene deres blir tatt ut av vernet på samme måte som fortøyningsområdene på Ness Camping (vernegrensen lagt 30 meter ut fra land).

En privatperson foreslår å ta ut to soner der det kan være aktuelt med kombinasjon av tiltak på land og sjøtransport knyttet til skogressurser og potensielt drivverdige mineralressurser i tilstøtende områder.

Fylkesmannen peker på at utgrensing ved Ness Camping skyldes at campingplassen har et småbåtanlegg som det jevnlig må mudres under, noe som er lite forenelig med marint vern. Strømmen utenfor er for sterk og bølgepåvirkningen er for stor til at det er hensiktsmessig å kreve at anlegget trekkes lengre ut for å unngå inngrep i strandsonen. Notvatn Camping ogTranøy Opplevelser sine eiendommer ligger lengre inn i fjorden, i svært beskyttede og roligere farvann. Her vil det ikke være samme behov for tilrettelegging under eventuelle flytebryggeanlegg. Fylkesmannen ser derfor ikke at det er grunnlag for å endre vernegrensen her.

Det vil kunne gis tillatelser til utlegging av flytebrygger. Vernet vil heller ikke være til hinder for tiltak på land, ovenfor middel høyvann. Bruk av lekter til uttak av tømmer som ikke krever tiltak i fjæresonen kan gjøres uavhengig av vernet. Det samme gjelder fortøyning av skip. Et eventuelt planinitiativ i verneområdet må søke dispensasjon etter verneforskriften § 6. En tillatelse etter denne paragrafen vil forutsette at tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Avgrensning av verneområdet – Nesstraumen

Hamarøy og Tysfjord bondelag foreslår endringer av foreslått avgrensning med bakgrunn i hensynet til aktivt landbruk.

En privatperson informerer om planer om turistanlegg inkludert flytebryggeanlegg på innsiden av Finnøyholmen. Grunnet leire er det behov for å lage en veifylling ut til holmen. Grensen foreslås flyttet slik at hele Litjvika og den indre delen av Finnøyholmen tas ut.

Fylkesmannen viser til at vern ikke vil være til hinder for et aktivt landbruk. Det kan søkes dispensasjon om uttak av sand til eget bruk. Fylkesmannen ser i utgangspunktet ikke behov for å ta ut områder fra verneforslaget på bakgrunn av aktivt landbruk. Området rundt Sirøyleira ligger i ytterkant av vernet og har stor tetthet av gårder med jordbruksareal helt ned til fjæresonen. Fylkesmannen tilrår å delvis ta hensyn til de lokale innspillene slik at Sirøyleira ikke blir vernet da dette vil gi en noe bedre arrondering av verneområdet.

Eksisterende anlegg

Hamarøy kommune mener at både oppføring av nye, og drift og vedlikehold av eksisterende sjømerker og andre navigasjonsinstallasjoner må være direkte unntatt fra vernebestemmelsene.

Fylkesmannen viser til at formulering vedrørende sjømerker og navigasjonsinstallasjoner er lik for de fleste verneforskrifter og er blitt til gjennom tidligere dialog med Kystverket. I Kystverkets høringsuttalelse til verneplanen konkluderes det også med at vedlikehold og etablering av navigasjonsinstallasjoner og ferdsel er ivaretatt.

Hamarøy kommune mener at det er absolutt nødvendig av sikkerhetsmessige årsaker at vedlikehold og oppgradering av eksisterende kaier på Nes, Gangstadskjæret og Husøya unntas vernebestemmelsene.

Ness Båtforening ønsker et det gis mulighet til vedlikehold, oppgradering og utvidelse av kai og bølgedempere, samt båtoppsett i nærheten av kaia.

Fylkesmannen bemerker at det er et stort aktivitetsnivå i strandsonen på Nes, og vil imøtekomme innspillene med å endre vernegrensen noe. Det tas ut areal slik at småbåthavn og kommunal brygge på Nes ikke inngår i området. Kaiene på Gangstadskjæret og Husøya vil bli ivaretatt innenfor verneområdet. Det er i verneforskriften § 4 direkte unntak for drift og vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger. I § 5 åpnes det for at det kan søkes om oppgradering, herunder utvidelser, av eksisterende kaier på Gangstadskjæret og Husøya. Ved eventuelle

søknader om oppgradering vil det bli vektlagt at befolkningen på Husøya er avhengige av disse kaiene.

Statens vegvesen påpeker at langs fv. 662 kommer vegfylling til bru over Røttangstraumen i berøring med det foreslåtte verneområdet. Behov for drift og vedlikehold av bru og fylling må ivaretas i verneplanen. Videre at avstanden mellom E6 og Sagpollen er kort og behov for drift og vedlikehold av vegen må ivaretas i verneplanen.

Fylkesmannen mener at drift og vedlikehold av fv. 662 er tatt hensyn til i verneforskriftens § 4 bokstav m). E6 går i liten grad i nærføring med det marine verneområdet. Over en kortere strekning (ca. 1 km) langs Hillingspollen går E6 relativt nært strandlinja. På det minste er det ca. 20 meter mellom veiskulder og flomålet, og fylkesmannen kan ikke se at det er behov for å omtale E6 spesifikt i verneforskriften.

6.4.4 Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår opprettelsen av Kaldvågfjorden og Innhavet marine verneområde. Det tilrås at vernet vedtas med samisk parallellnavn i tråd med innspill fra Sametinget. Videre foreslås avgrensningsendringer i området Sirøyleira og Nes. I forskriften tilrås tilleggspunkter i § 4 som åpner for «Begrenset høsting av tang i henhold til forvaltningsplan» og «Opprensking av vegetasjon i badekulpene i Sandvika ved Litjstraumen». Arbeidsutvalget hadde ingen innvendinger mot Fylkesmannens tilråding.

6.4.5 Merknader i etterkant av fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen oversendte 31.08.17 et innspill fra en grunneier som har eiendommer som omfattes av en vedtatt reguleringsplan. Fylkesmannen mener marint vern ikke er til hinder for realisering av reguleringsplanen. Det er i så fall i to naustområder hvor det kan komme ønsker om tiltak som kan berøre marint vern. Eventuelle installasjoner som ønskes etablert ut i fjæresonen eller ut i sjø (for eksempel brygge eller kai) krever særskilt tillatelse etter verneforskriften.

6.4.6 Miljødirektoratets vurderinger og tilråding

Når det gjelder spørsmålene uttak av vann til settefiskanlegg og tillatelse til bygging av minikraftverk, bemerker Miljødirektoratet at en verneforskrift kun gjelder innenfor verneområdets grenser. I naturmangfoldloven § 49 er det fastsatt en særskilt bestemmelse om utenforliggende virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov og hvor virksomheten kan innvirke på verneverdiene i verneområdet. I slike tilfeller skal den aktuelle myndigheten legge vekt på hensynet til disse verdiene i vurderingen av om en tillatelse bør gis og ved fastsetting av eventuelle vilkår. Direktoratet legger til grunn at grøfterens kun er aktuelt ovenfor flomålet, dvs. utenfor det foreslåtte verneområdet.

Fylkesmannen har foreslått et generelt unntak for "begrenset høsting av tang i henhold til forvaltningsplan". Forslaget er tatt inn etter høring og var ikke på faglig gjennomgang. Av tilrådingen fremgår det at Fylkesmannen ønsker å imøtekomme kommunen delvis ved å kunne tillate tangskjæring i begrenset omfang i utvalgte områder. Slik bestemmelsen er foreslått vil det

som står i forvaltningsplan om hvor og/eller hvor mye som kan høstes, være avgjørende for om tang kan høstes, noe som innebærer at forvaltningsplanen i så fall må anses som forskrift og fastsettes i tråd med saksbehandlingsreglene forvaltningsloven. Direktoratet er enig med Fylkesmannen i at det bør være en åpning for høsting i mindre omfang i utvalgte områder, men vurderer at problemstillingen bør løses ved å ta inn en dispensasjonshjemmel for begrenset høsting av tang i § 5 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser). Dispensasjoner må tidsavgrenses, men kan gjøres flerårige. I forvaltningsplanen kan det gis retningslinjer for behandlingen av dispensasjonssaker etter denne bestemmelsen, noe som vil gi en mer forutsigbar praksis.

Til spørsmålet om eventuelle installasjoner som ønskes etablert ut i fjæresonen eller ut i sjø, bemerker Miljødirektoratet at forskriftsforslaget inneholder en spesifisert dispensasjons-bestemmelse for tekniske tiltak som innebærer små inngrep på bunnen og som ikke påvirker de marine verneverdiene nevneverdig, dvs. at det kan gis tillatelse til tiltak etter søknad.

Miljødirektoratet bemerker at fylkesmannen ikke har foreslått endring i området ved Finnøyholmen og Litjvika, jf. uttalelse fra en privatperson. Dette er ikke direkte kommentert i fylkesmannens tilråding. Fylkesmannen har i ettertid opplyst at et eventuelt turistanlegg i Litjvika ikke vil berøre et marint vern, bare planen om flytebryggeanlegg og veifylling ut til Finnøyholmen. Fylkesmannen anser at et flytebryggeanlegg kan etableres uten at dette vil komme i konflikt med vernet og at dette av den grunn ikke gir grunnlag for at området grenses ut av verneområdet. En veifylling ut til Finnøyholmen vil derimot ikke være forenelig med intensjonene for et marint vern. Planen om et turistanlegg er ifølge fylkesmannen på et idéstadium, og er ikke i tråd med overordnet plan for området.

Miljødirektoratet foreslår etter dette følgende endring sammenlignet med fylkesmannens forslag:

- Mulighet til begrenset høsting av tang tas inn som en spesifisert dispensasjonshjemmel under § 5 i verneforskriften, og ikke som et direkte unntak i henhold til forvaltningsplan under § 4.

Miljødirektoratet tilrår for øvrig at Kaldvågfjorden og Innhavet vernes i tråd med forslag til forskrift og kart.

6.4.7 Klima- og miljødepartementets tilrådning

Klima- og miljødepartementet tilrår en justering i den spesifiserte dispensasjonshjemmelen for tang slik at denne også omfatter begrenset høsting av tare i samsvar med annet regelverk. Departementet tilrår videre enkelte regeltekniske endringer i verneforskriften. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurdering og tilrår at Kaldvågfjorden og Innhavet vernes i tråd med vedlagte forslag til forskrift og kart.

6.5 Rossfjordstraumen, Senja kommune, Troms og Finnmark fylke

6.5.1 Særskilte verneverdier

Rossfjordvatnet er en ekstrem brakkvannspoll forbundet med sjøen gjennom Rossfjordstraumen som strekker seg over et flere km langt tidevannsområde. Rossfjordvannet er nærmest en meromiktisk innsjø (ferskvann med sjøvann i dypet). Vannmassene dypere enn 10–15 m skiftes ikke ut og er derfor er oksygenfrie. Det er derfor ingen dyr som kan overleve på dypt vann eller ved/i bunnen av Rossfjordvatnet. Bunnmudderet er av den grunn uforstyrret og velegnet for fremtidige studier av for eksempel klimahistorisk utvikling. Fiskefaunaen er artsrik med abbor, laks, ørret, røye, stingsild, skrubbe, småsil, torsk, sei og ål. Det finnes en særegen, lokal sildestamme i Rossfjordvatnet. Denne er genetisk distinkt og ble undersøkt senest i 2015. Det finnes sjeldne vegetasjonstyper i undervannsenger og rik langskuddsvegetasjon. Det er også registrert forekomst av rødlisteplanter, som stivtjønnaks, småvasskrans, vasskrans og høstvasshår.

Terskelområdet som styrer vannutvekslingen er spesielt viktig for miljøforholdene, og selve Rossfjordstraumen har verdi som inn- og utstrømningsområde. Store deler av Rossfjordstraumen er dessuten klassifisert som naturtypen bløtbunnsområde i strandsonen, og har A-verdi (svært viktig). Området brukes i stor grad av fugl både i forbindelse med hekking, overvintring og på trekk. Et stykke ut i Rossfjordstraumen er det registrert en liten forekomst av naturtypen ålegrassamfunn, med vanlig ålegras.

6.5.2 Planstatus og inngrepsstatus

I kommuneplanens arealdel for 2009 - 2021 er de sjønære landarealene i hovedsak avsatt til LNF-område (landbruks-, natur- og friluftsformål, samt reindrift) uten bestemmelser om spredt bebyggelse, tettstedsområde (Straumen), og to delområder på østsiden av Rossfjordvatnet er beskrevet som fritidsbebyggelse i boligområder.

Deler av den interkommunale kystsoneplanen ble vedtatt i 2015. Kommunen har i den avsatt deler av området til flerbruksområde for natur, ferdsel, fiske og friluftsliv, naturområde, friluftsområde samt småbåthavn i området Vika-Grønjord, og planområdet for marint vern er synliggjort på kartet. Området som foreslås vernet er uten større tekniske inngrep.

6.5.3 Merknader til verneforslaget

Verneforslaget ble sendt på høring med to avgrensningsalternativer: Alternativ A og et noe mindre omfattende alternativ B.

Merknader fra kommunen og grendeutvalg

Tidligere Lenvik kommunestyre behandlet forslaget til Rossfjordstraumen marine verneområde i sak 12/17 den 09.03.2017 og fattet følgende vedtak:

«Av hensyn til fremtidig aktivitet og utvikling stiller Lenvik kommunestyre seg negativ til det foreslåtte marine vernet av Rossfjordstraumen i Lenvik kommune.

- I et eventuelt verneplanarbeid ber Lenvik kommunestyre om at merknader fra Rossfjord grendeutvalg vektlegges.
- Lenvik kommune ønsker å være forvaltningsmyndighet for planen.
- Det tas som forutsetning at det følger økonomi for å utarbeide og drive en forvaltningsplan.
- Lenvik kommunestyre forventer at det blir satt i gang utarbeidelse av en forvaltningsplan, umiddelbart etter eventuelt vernevedtak.»

Rossfjord grendeutvalg m.fl. stiller seg i utgangspunktet negative til verneforslaget. Dersom området likevel blir vernet har Rossfjord grendeutvalg, Rossfjordvassdragets grunneierlag og NUR-Næringsutvikling i Rossfjordbygda følgende forslag:

- Anbefaler områdeavgrensning i samsvar med alternativ B.
- Det må knyttes ressurser til Lenvik kommune i forbindelse med forskning og overvåkning og bygda må involveres. Grendeutvalget m.fl. reiser også spørsmål om mulighetene for å etablere et forskningssenter knyttet til verneområdet.
- Forskriften § 4 må åpne for at det skal være tillatt å etablere med flytebrygge dimensjonert for småbåter i området.
- I forskriften § 4 c må båt erstattes med båt/motorbåt slik at dette ikke kan misforstås
- Bestemmelsene om drift og vedlikehold av eksisterende anlegg i verneforskriften § 4 må også gjelde for nye anlegg. Det er allerede i dag er behov for et nytt merke opp ved holmene i Rossfjordvannet.
- Det forutsettes at kommunen blir forvaltningsmyndighet og at kommunen ikke må søke om dispensasjon til egne anlegg.
- Det bør ikke være nødvendig å søke om dispensasjon til navigasjonsinstallasjoner og farledstiltak, kabler og rørledninger eller oppgradering og fornyelse av sjøkabler.
- Bestemmelse om vedlikeholdsmudring må knyttes til det mudringsdyp en fikk etter utført mudring på 70-tallet eller at det fastsettes en konkret minimumsdybde på laveste lavvann. Mudringsdyp som på vernetidspunktet kan ikke brukes. Det har bl.a. skjedd mye gjenauring av strømmen etter at kommunen la ny kloakkutslippsledning. Dette har medført at det er vanskelig for å ta seg opp og ned uten på høyvann. Grendeutvalget m.fl. mener også det er behov for vedlikeholdsmudring knyttet til båtstøer og gytebekker. Det foreslås at vedlikeholdsmudring kan gjøres slik at det blir minimum 1 m på laveste lavvann og at vedlikeholdsmudring av båtstøer og gytebekker tillates uten at det søkes dispensasjon.

- Det foreslås et nytt punkt under unntaksbestemmelsene for legging av nødvendige rør for utnyttelse av vannbåren varme.

- Når det gjelder forvaltningsplan påpeker grendeutvalget m.fl. at de har mange tilretteleggingstiltak de har planer om å gjøre i fjæreområdene, bl.a. oppsett av gapahuker, tilrettelegging for handicappede nord og sør for brua og lenger opp i vassdraget. Dette må tas inn i forvaltningsplanen. De ønsker også mulighet for å brøyte med traktor eller ATV på isen på Rossfjordvatn for lage skøytebane, ferdselsåre for hest og travbane som det har vært tradisjon for.

- Grendeutvalget m.fl. mener Lenvik kommune må få forvaltningsansvaret. De mener også at bygda må involveres i forvaltningen. Fylkesmannen oppfatter det slik at grendeutvalget mener at det må opprettes et forvaltningsstyre med representasjon fra både grendeutvalg og Rossfjordvassdragets grunneierlag. Det forutsettes at det følger med økonomi/ressurser til å gjennomføre forvaltningsoppgavene.

- Grendeutvalget m.fl. anser det ikke tilstrekkelig å være med i et rådgivende utvalg for forvaltning av verneområdet.

Fylkesmannen mener at forslaget til Rossfjordstraumen marine verneområde ikke vil være til vesentlig hinder for fremtidig bruk og utvikling av området omkring Rossfjordstraumen og Rossfjordvatnet. En vernestatus vil kunne være et aktivum med tanke på utvikling av bl.a. reiselivsnæring i området, og innebære økt fokus på å bruke området både til undervisning og forskning. Fylkesmannen stiller seg positiv til lokal forvaltning og anbefaler at Lenvik kommune får forvaltningsmyndighet for området. Fylkesmannen anbefaler at kommunen også tilføres ressurser til å ivareta denne funksjonen. Det skal i henhold til forskriftsforslaget utarbeides forvaltningsplan for området. Fylkesmannen er enig i at dette bør prioriteres og at en forvaltningsplan bør ferdigstilles så raskt som mulig etter vernevedtak.

Når det gjelder punktet om at forvaltningsmyndigheten ikke må søke om dispensasjon for bygging av egne anlegg, så vil dette ikke være riktig. Dersom kommunen er forvaltningsmyndighet og samtidig ønsker å bygget et anlegg som det kreves dispensasjon for å bygge, må saken vurderes av annen forvaltningsmyndighet. Det vil være nærliggende at Fylkesmannen blir den myndighet som må behandle slike saker.

Når det gjelder vedlikeholdsmudring fra Straumen og nordover, ser Fylkesmannen at det kan være urimelig å sette begrensning til den dybde som er på vernetidspunktet, siden det er så lang tid siden det ble gjennomført mudring i dette området. Fylkesmannen har imidlertid ikke grunnlag for å si noe sikkert mht. mudringsdyp og hvordan dette kan berøre verneverdiene i området. Hensikten må være at det skal være et dyp som gjør det mulig å ta seg opp og ned dette området med vanlig småbåt. Samtidig må det være en forutsetning at mudringen ikke påvirker det unike økosystemet i Rossfjordvatnet på en uheldig måte. For å kunne si noe mer konkret om hvordan dette kan påvirke naturmangfoldet og hvor dypt en vedlikeholdsmudring i fra Straumen og nordover kan gjøres, må det, slik Fylkesmannen ser det, gjøres en nærmere fagutredning. En slik fagutredning kan være naturlig å få utført i forbindelse med forvaltningsplanarbeidet.

Forskriften bør derfor vise til forvaltningsplanen når det gjelder vedlikeholdsmudring for småbåtpassasje fra Straumen og nordover. Når det gjelder behovet vedlikeholdsmudring generelt i området, mener Fylkesmannen at det bør være hjemmel for å gi dispensasjon til dette uten henvisning til forvaltningsplan.

Grendeutvalget m.fl. mener videre at det bør være generelt unntak fra vernebestemmelsene for bygging av flytebrygger for småbåter. Bygging av flytebrygger vil i de fleste tilfeller kunne gjennomføres uten at det berører verneverdier, men slike tiltak innebærer inngrep som også kan berøre verneinteresser. Fylkesmannen mener derfor at slike tiltak må vurderes i hvert enkelt tilfelle og mener derfor at det riktige vil være at verneforskriftene åpner for at det kan gis dispensasjon til bygging av slike anlegg etter søknad.

Fylkesmannen mener at det bør kunne gis dispensasjon til legging rør for vannbåren varme og at nåværende bestemmelse i forskriftens §5b også kan omfatte dette.

De tiltak som grendeutvalget m.fl. har nevnt under punktet om forvaltningsplan synes Fylkesmannen er fornuftige tiltak som det vil være fornuftig å se i sammenheng med forvaltningsplanarbeidet. Brøyting av skøytebane, ferdselsåre for hesteridning og travbane anser Fylkesmannen som lite problematisk i forhold til de marine verneinteresser. Fylkesmannen kan ikke se at verneforskriftene setter noen begrensing på slik bruk. Det forutsettes da at slik bruk ikke innebærer noen vesentlig ekstra forurensningstilførsler.

Høringsinnspillet om aktiv deltakelse i forvaltningen gjennom egen representasjon fra grendeutvalg og grunneierlag forutsetter slik Fylkesmannen oppfatter det at det etableres et lokalt forvaltningsstyre. Det har ikke vært vanlig å etablere lokale forvaltningsstyrer for så små verneområder som i dette tilfelle. Fylkesmannen anser at det er liten mulighet for å få en slik forvaltningsordning for Rossfjordstraumen marine verneområde, men verneforskriften åpner for etablering av et bredt sammensatt rådgivende utvalg.

Avgrensning av området

Havforskningsinstituttet mener begge avgrensningsalternativ gir god beskyttelse av pollsystemet. Havforskningsinstituttet påpeker likevel at alternativ A gir bedre beskyttelse fordi dumping av behandlingsvann fra brønnbåt bør unngås i innløpet til Straumen.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) er positiv til verneforslaget og fremhever spesielt områdets betydning for fugl. FNF mener at området mellom avgrensningsalternativ A og B også har store naturfaglige verdier og anbefaler derfor alternativ A til arealavgrensning.

Fiskarlaget Nord støtter alternativ B til arealavgrensing, men påpeker at området burde ha vært bedre kartlagt før verneplanprosessen ble satt i gang. Fiskarlaget påpeker at det bør gjennomføres grundig kartlegging som grunnlag for forvaltningsplan.

To privatpersoner støtter Rossfjord grendeutvalgsuttalelse, men påpeker behov for mudring på sin eiendom for å komme til med båt.

Flere grunneiere mener avgrensning etter alternativ B må velges. Alternativ A vil ha store negative konsekvenser for næringsvirksomhet og fremtidig utvikling.

En annen grunneier er sterkt imot verneforslaget og mener grunnlaget er tynt. For 45 år siden det ble mudret båtlei fra Djupnes til Lanes og det er behov for ny mudring. Vernebestemmelsene må åpne for vedlikeholdsmudring, så dypt at seilingsdypet er minimum 1 m på laveste lavvann. Grunneier støtter for øvrig Rossfjord grendeutvalg sin uttalelse.

Fylkesmannen mener at avgrensningsalternativ B, dvs. det minste alternativet, vil dekke det aller viktigste av naturmangfold. Samtidig unngår en at eksisterende infrastruktur som bl.a. småbåthavnanlegg kommer innenfor. Fylkesmannen anbefaler derfor dette alternativet.

Formuleringen ferdsel med båt i forskriftene omfatter også motorbåt. Drift- og vedlikeholdshjemlene til eksisterende anlegg i § 4 vil også omfatte nye anlegg som det blir gitt tillatelse til å bygge.

Utbedring av fylkesveg

Statens vegvesen påpeker at fylkesveg 261 har skjæringspunkter mot det det foreslåtte marine verneområdet og at dette kan bli et konfliktpunkt ved fremtidig behov for utbedring av vei.

Fylkesmannen bemerker at det i utgangspunktet er ugunstig at fylkesvegen på enkelte områder ligger helt inntil det foreslåtte marine verneområdet og at området som er avsatt til vegarealet på enkelte områder går inn i arealet til Rossfjordstraumen marine verneområde. Drift og vedlikehold av veien inngår imidlertid som unntaksbestemmelse i § 4. Når det gjelder spørsmål om evt. fremtidig utvidelse av veien som vil berøre verneområdet direkte, må det søkes om dispensasjon etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftens i § 6, jf. naturmangfoldloven § 48, evt. vurderes som en grenseendringssak.

Akvakultur og fiskeri

Sjømat Norge uttaler at dette er et område av liten interesse for akvakulturvirksomhet. Sjømat Norge skriver at de anbefaler avgrensning etter alternativ A og henviser til at grensen i dette alternativ trekkes lengst inn mot munningen av Rossfjordstraumen. Det alternativ som har grense lengst inn mot munningen av Rossfjordstraumen er imidlertid alternativ B. Det antas derfor at det er alternativ B Sjømat Norge anbefaler.

Fiskeridirektoratet Region Nord anbefaler områdeavgrensing etter alternativ B. Fiskeridirektoratet mener på prinsipielt grunnlag at det bør være spesifiserte dispensasjonshjemler for akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk. Det henvises ellers til kommentarene gitt til Ytre Karlsøy og innspill gitt tidligere i prosessen i brev av 14.12.15.

Fylkesmannen bemerker at spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk i dette området ikke var en del av høringsforslaget. Å ta inn dette i verneforskriften vil innebære en utvidelse som andre høringsinstanser ikke har hatt mulighet til å uttale seg til. Fylkesmannen kan ikke se at det er vesentlige interesser knyttet til

verken akvakultur, fangstbasert akvakultur eller levendelagring av fisk i det området som omfattes av forslaget til Rossfjordstraumen marine verneområde. Fylkesmannen vil derfor ikke anbefale å ta inn dispensasjonshjemmel for slik aktivitet i området.

Øvrige merknader

Stiftelsen Norsk Energifagsenter stiller seg negativ til verneforslaget. Stiftelsen mener at vern av området vil være negativt for fremtidig aktivitet og utvikling av området. De påpeker at de har bygget opp en stor infrastruktur og stor aktivitet helt opp mot vassdraget.

Slik fylkesmannen oppfatter det, ligger den aktivitet og infrastruktur som stiftelsen Norsk Energifagsenter har bygget opp utenfor det foreslåtte marine verneområdet og vil derfor ikke bli berørt.

6.5.4 Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen viser til vurderingene og kommentarene gitt til de ulike høringsinnspill og anbefaler at verneforslaget med avgrensning i samsvar med alternativ B videreføres som foreslått, med følgende tilføyelser i forskriften:

- Det spesifiseres at unntak for fortøyningsfester i § 4 også omfatter slike fester for tradisjonell låssetting av fisk.
- Det tas inn en spesifisert dispensasjonshjemmel i § 5 for «Mindre uttak av sand og grus til eget bruk for grunneier».
- Spesifisert dispensasjonsbestemmelse om vedlikeholdsmudring i § 5 endres slik at den ikke knyttes til vernetidspunktet.

Fylkesmannen mener det bør legges til grunn at bestemmelsen i § 5 om at det kan gis tillatelse til legging av nye kabler og rørledninger, også kan omfatte rørledning for utnyttelse av fjernvarme.

6.5.5 Merknader i etterkant av fylkesmannens tilråding

NVE uttalte seg ikke i høringsrunden, men avga uttalelse 05.02.18 etter forespørsel fra Miljødirektoratet. NVE påpeker at det er potensial for småkraftverk med mulige utløp i området. Troms Kraft Nett har en distribusjonsnettlinje som krysser fjorden, og et distribusjonsnett rundt fjorden.

6.5.6 Miljødirektoratets vurderinger og tilråding

Miljødirektoratet viser til at kommunen av hensyn til fremtidig aktivitet og utvikling, stiller seg negativt til vern, og at kommunen har bedt om at man i et eventuelt verneplanarbeid vektlegger merknader fra Rossfjord grendeutvalg. Opplysningene som er kommet inn og vurderingene som er gjort gjennom verneplanprosessen, tilsier imidlertid at vern i liten grad vil ha negative konsekvenser for dagens og planlagt bruk.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding når det gjelder avgrensning, dvs. det minst omfattende alternativet, og er innstilt på at forvaltningsmyndigheten tilbys kommunen, jf. kap. 4.2. Fylkesmannens tilråding imøtekommer ønsker om grenseendring som er kommet gjennom verneplanprosessen, og i stor grad også ønsker når det gjelder utforming av verneforskriften.

Når det gjelder Fylkesmannens forslag til dispensasjonshjemmel for "Veldikeholdsmudring for småbåtpassasje fra Straumen og nordover i henhold til forvaltningsplan", forslår Miljødirektoratet endringer. Fylkesmannen har i sin tilråding uttalt at det vil være urimelig å sette begrensing til den dybden som er på vernetidspunktet fordi det er lang tid siden det ble gjennomført mudring i området. Fordi bestemmelsen er ment å omfatte mer enn det som omfattes av vedlikeholdsbegrepet, finner direktoratet det mer riktig å bruke begrepet "mudring" her. Det bemerkes i den sammenheng også at adgangen til å gi dispensasjon for vedlikeholdsmudring i § 5 h) første punktum gjelder hele området. Videre tilrår direktoratet å stryke henvisningen til forvaltningsplan i forskriftsbestemmelsen da en slik henvisning innebærer at forvaltningsplanen må fastsettes som forskrift. I tillegg tilrår direktoratet at første og andre punktum i § 5 bokstav h slås sammen.

Miljødirektoratet viser til at området Rossfjordstraumen har begrenset vannutskiftning. Som for andre områder med begrenset vannutskiftning, tilrår Miljødirektoratet ikke at det tas inn spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for akvakultur og levendelagring av fisk. I tillegg vektlegger Miljødirektoratet at området med en størrelse på ca. 11,4 km^2, inngår blant de aller minste av kandidatområdene for marint vern. De negative virkingene for næringen vurderes dermed å være begrensede, se også vurderingene i kap. 5.2.3

Når det gjelder NVEs uttalelse, bemerker Miljødirektoratet at de mulige områdene for småkraftverk ligger utenfor verneforslaget. Dette vil dermed ikke bli regulert gjennom verneforskriften. Naturmangfoldloven § 49 (utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde) kan være aktuell. Det vil da være vedkommende sektormyndighet som vurderer hensynet til verneverdiene. Distribusjonsnettlinje og distribusjonsnett berøres ikke av verneforslaget.

Miljødirektoratet foreslår etter dette at verneforskriften § 5 bokstav h gis følgende ordlyd: *"Vedlikeholdsmudring, og mudring for småbåtpassasje fra Straumen og nordover."*

Miljødirektoratet tilrår for øvrig at Rossfjordstraumen vernes i tråd med forslag til forskrift og kart.

6.5.7 Klima- og miljødepartementets tilrådning

Klima- og miljødepartementet viser til at akvakultur per i dag fremstår som lite aktuelt i dette området. Som omtalt under pkt. 5 tas det likevel inn en spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur som ikke er i strid med verneformålet i verneforskriften. Departementet tilrår for øvrig enkelte regeltekniske endringer i verneforskriften. Departementet slutter seg for øvrig til

Miljødirektoratets merknader og tilrår at Rossfjordstraumen vernes i tråd med vedlagte forslag til forskrift og kart.

6.6 Rystraumen, Tromsø kommune, Troms og Finnmark fylke

6.6.1 Særskilte verneverdier

Rystraumen er et relativt grunt område preget av sterke tidevannsstrømmer, og er en av de mest markerte strømrike lokalitetene i landet. Strømmen bidrar til et svært nærings- og oksygenrikt miljø. Området har tette tareforekomster, bl. a. stortare og butare, og er et av få områder i indre kyst av Troms som har tareskog. Området har er rikt dyreliv hvor bunndyrene domineres av filtrerende organismer og her finnes store mengder svamper, nesledyr, bløtdyr, mosdyr og sjøpunger. Disse forekommer både i selve Rystraumen (Storstraumen) og i Litlestraumen. Bunnen i selve Rystraumen har en blanding av hardbunn (stein og fjell) og skjellsand. Området har også betydning for sjøfugl, bl.a. som myteområde for ærfugl.

Ved at også sjøområder øst og vest for den sterkeste tidevannsstrømmen er med, økes variasjonen i dybde-, lys- og strømfold, og dermed også artsmangfoldet. Dette er leveområder for arter som ikke er tilpasset et liv i sterk strøm og/eller annen dybde.

6.6.2 Planstatus og inngrepsstatus

I Tromsø kommunes kommuneplan for 2015-2026 er Ryøya avsatt til LNRF-areal. De sjønære landarealene nord og sør for Rystraumen er avsatt til LNRF-areal. Fylkesmannen opphevet i desember 2015 Tromsø kommunestyres vedtak av kommuneplanens arealdel 2015-2026 etter lovlighetsklage. Planen er returnert til kommunen for fornyet behandling. I kommuneplanens arealdel for 2011-2022 er de samme ovennevnte sjønære landarealene også avsatt til LNFR-areal (landbruks-, natur- og friluftsformål, samt reindrift) (gjeldende). Det foreligger tre eldre reguleringsplaner som berører arealer mellom vei og sjø/delvis ut i sjø i Vikran-Bentsjorda-området; én for fellesarealer og naust (har noe areal som overlapper med verneforslaget, hvor det har skjedd utfylling), én for campingplass (har noe areal som overlapper med verneforslaget) og én for hytteområde (hytter, boliger, naust, friluftsliv- og landbruksområde, som er bygd ut).

Tromsø kommunen vedtok 30.09.2015 kystsoneplan for sjøarealene. Det aktuelle området i sjø er i kystsoneplanen avsatt til «Bruk og vern av sjø» og «Ferdsel». Planområdet for marint vern er avmerket som hensynssone.

6.6.3 Merknader til verneforslaget

Friluftsliv

Forum for natur og friluftsliv (FNF) har ønske om å utvikle Ryøya til friluftsformål. Det er i den forbindelse behov for solide flytebrygger på begge sider av Litlestraumen. Forskriftens § 5 bør åpne for å kunne bygge dette, også bruk av betong til fundament.

Tromsø båtforening (TBF) har ingen vesentlige innvendinger. TBF arbeider for å få til bedre tilgang på Ryøya og ønsker derfor å bygge platt/grillplass med gapahuk på land. Det er også behov for å gjøre bryggeanlegget landfast samt montere landgang.

Tromsø havpadleklubb støtter verneforslaget. Rystraumen og Ryøya bør tilrettelegges slik at allmennheten i større grad kan bruke området til friluftsformål.

Fylkesmannen ser det som positivt dersom Ryøya kan bli bedre tilrettelagt for friluftsliv og rekreasjon. Forskriftsforslaget åpner for at det kan søkes dispensasjon for tilretteleggingstiltak for friluftsliv.

Næringsinteresser

Karls Fisk & Skalldyr AS har planer om å drive næringsutvikling basert på eksisterende infrastruktur. De er positive til vern, men ønsker området rundt fabrikken tatt ut, evt. ønskes "dispensasjonsrett" innenfor dette området.

Fylkesmannen foreslår grensejustering i dette området slik at alt av eksisterende infrastruktur fra gamle Rya AS holdes utenfor verneforslaget. Området som foreslås tatt ut er noe mindre enn forslaget fra Karls Fiske og Skalldyr AS.

Problemstillinger knyttet til strandsonen, herunder forholdet til privat grunn

Flere privatpersoner har kommet med merknader til forslaget. En privatperson påpeker at han har både båtstø og naust på berørt eiendom. Det er behov for bruk av traktor/gravemaskin til vedlikehold. Det er også pålagt å legge ut ny gråvannsledning fra eiendommen. Dette vil kreve bruk av gravemaskin til både legging og vedlikehold. Det er også eksisterende båtfortøyninger på eiendommen som krever vedlikehold, og vern må ikke hindre dette.

Flere privatpersoner ønsker at vernegrensen trekkes ved marbakken, da vern vil medføre restriksjoner og verdiforringelse av eiendom. Det har videre kommet merknad om at vernebestemmelsene i for stor grad legger begrensninger på nåværende og fremtidig bruk av eiendom, og at §4 må åpne for legging av nye avløpsanlegg fra fritidsboliger.Videre er det påpekt at det må være mulighet for vedlikehold av naust, båtstø, gråvannsledning og fortøyninger også etter evt. vern.

En grunneier viser til at det er tatt ut stein og skjellsand fra fjæreområdet over lang tid. Skjellsand hentes fra sør for fyrlykta ved Balsnes. På denne bakgrunn bes det om at dersom ikke marbakken kan aksepteres som vernegrense, bør vernegrensen flyttet til fyrlykta ved Balsnes.

Følgende uttalelse etter høringsmøte på Slåttnes ungdomshus ble underskrevet av flere:

"Underskriverne mener at verneverdiene ikke finnes i strandsonen og at det derfor ikke er grunnlag for vern på privat grunn."

Fylkesmannen bemerker at det er hele økosystemet i Rystraumen som foreslås vernet, ikke bare hovedstrømmen med det rike dyre- og plantelivet der. Gradient inn mot land og grunnere

områder er viktig å ha med. Fjæreområder har generelt høy produksjon og er viktige områder for fugl og fisk. Selv om vernet inkluderer strandsone opp til midlere høyvann, vil forskriftene ikke legge vesentlig begrensinger på den tradisjonelle bruken av fjæreområdene for verken grunneiere eller lokalbefolkning i området. Alminnelig ferdsel og bruk av fjæresonen er direkte tillatt, herunder friluftsliv, bålbrenning, undervisning, beiting, rydding av private båtstøer og båtutsett som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støping. Tradisjonell sanking av tang og tare ned til laveste lavvann til eget bruk for rettighetshaver eller til undervisning er også direkte tillatt. Det er også lagt opp til at vernegrensen legges slik at eksisterende infrastruktur, som moloer og utfyllinger m.v. holdes utenfor verneområdet.

Verneforskriften åpner generelt for drift og vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger, inkludert bl.a. avløpsanlegg. Forskriften åpner også for at det kan bygges nye avløpsanlegg etter søknad. Det kan søkes om dispensasjon for rydding av båtstø og båtutsett som krever bruk av gravemaskin. Det kan også søkes om tillatelse til tekniske tiltak som innebærer små inngrep på bunnen og som ikke påvirker de marine verneverdiene, inkludert vannutskiftning og strømforhold nevneverdig. Fylkesmannen anbefaler at det tas inn en hjemmel i § 5 til å kunne tillate mindre uttak av sand og grus til grunneier.

Fylkesmannen foreslår videre en justering av områdeavgrensningen slik at grensen trekkes fra Balsnesodden og nordover. Med dette tas det hensyn til innspill fra grunneier samtidig som Balsnesodden er en mer naturlig topografisk avgrensning av området. Ved å sette verneområdeavgrensningen fra Balsnesodden og nordover kommer også et anlegg som benyttes ved reinflytting utenfor det foreslåtte verneområdet.

Akvakultur og fiskeri

Sjømat Norge har ingen merknader fordi området på grunn av sterk strøm ikke er særlig aktuelt for akvakultur.

Fiskeridirektoratet Region Nord mener at det i verneforskriften for dette verneområdet også bør tas inn spesifiserte dispensasjonshjemler for akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring. Det henvises ellers til kommentarene gitt til Ytre Karlsøy og innspill gitt tidligere i prosessen.

Fiskarlaget Nord påpeker at vernebestemmelsene ikke skal være til hinder for høsting av viltlevende marine organismer i samsvar med havressursloven m.m. Området burde ha vært bedre kartlagt på forhånd. Det bør derfor gjennomføres grundig kartlegging som grunnlag for forvaltningsplan.

Fylkesmannen bemerker at spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk i dette området var ikke en del av høringsforslaget. Å ta inn dette i verneforskriften vil innebære en utvidelse som andre høringsinstanser ikke har uttalt seg til. Fylkesmannen kan heller ikke se at skal være nødvendig å ta inn slik dispensasjonshjemmel i forskriftene siden området på grunn av sterk strøm ikke er særlig egnet for slik aktivitet.

Fylkesmannen vurderer at vernebestemmelsene i § 3 ikke er til hinder for tradisjonell kortvarig låssetting av fisk uten fôring, jf. § 4 e.

Fylkesmannen kan være enig i at det hadde vært en fordel om områdene som inngår i marin verneplan hadde vært bedre kartlagt før verneplanprosessen ble igangsatt. Områdene som inngår i Troms har imidlertid vært vurdert og anbefalt av et bredt sammensatt faglig rådgivende utvalg. Selv om verneplanprosessen kjøres etter naturmangfoldlovens § 39, er det lagt opp til at tradisjonell fiskeriaktivitet, inkludert låssetting, som er tillatt etter havressursloven og annet gjeldende lovverk skal kunne foregå i de marine verneområdene som tidligere. De eneste slike aktiviteter som er foreslått forbudt er skjellskraping og høsting av marin vegetasjon, herunder tang, tare og marine planter. I tillegg er det en bestemmelse om at Miljødirektoratet av hensyn til korallforekomster ved forskrift kan regulere eller forby virksomhet i det marine verneområdet.

6.6.4 Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen viser til vurderingene og kommentarene gitt til de ulike høringsinnspill og anbefaler at verneforslaget videreføres som foreslått, men med følgende tilføyelser:

- Det tas inn spesifisert dispensasjonshjemmel i forskriftens § 5 for "Mindre uttak av sand og grus til eget bruk for grunneier".
- Bestemmelsen i § 4 om fortøyningsfester suppleres med låssetting slik at den blir lydende: "Etablering av mindre fortøyningsfester for småbåt og til låssetting av fisk, herunder fastfortøyning og dragfortøyning. Fortøyningsmiddel må være i et materiale som ikke forurenser".

Fylkesmannen mener det bør legges til grunn at bestemmelsen i § 5 om at det kan gis tillatelse til legging av nye kabler og rørledninger også kan omfatte rørledning for utnyttelse av fjernvarme.

Verneområdeavgrensningen foreslås endret slik at:

- Vernegrensen trekkes fra Balsnesodden og nordover til knekkpunkt i vernekart i høringsforslaget.
- Grensen ved Rya endres slik at eksisterende infrastruktur holdes utenfor verneforslaget
- Vernegrensen trekkes 20 m rundt småbåthavna på Vikran.

6.6.5 Merknader i etterkant av fylkesmannens tilråding

NVE uttalte seg ikke i høringsrunden, men avga uttalelse 05.02.18 etter forespørsel fra Miljødirektoratet. NVE påpeker at det er potensial for småkraftverk med mulig utløp i området. Troms Kraft Nett har en sjøkabel som går gjennom området. I forskriftsforslaget er det tatt hensyn til drift- og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende sjøkabler. NVE ønsker en nærmere vurdering av om den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen i forskriftsforslagets § 5 om legging av nye kabler og rørledninger, også kan omfatte legging av rør for å utnytte sjøvarme.

6.6.6 Miljødirektoratets vurderinger og tilråding

Når det gjelder spørsmålet om spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk, viser Miljødirektoratet til uttalelsen fra Sjømat Norge og fylkesmannens vurderinger om at området pga. sterk strøm ikke er særlig egnet.

Miljødirektoratet viser videre til at Fiskeridirektoratet Region Nord i møte 21.02.18 anførte at man er enig i at området ikke er aktuelt for akvakultur i dag, men ønsker spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur, ut fra at en ikke kjenner fremtidige muligheter for akvakultur. Det marine verneområdet strekker seg ut over selve Rystraumen både mot vest og mot øst. Her kan det være områder som egner seg for akvakultur, både nå men først og fremst fremover med tanke på teknologiutviklingen i havbruksnæringen og eventuelle nye arter i akvakultur. Fiskeridirektoratet mener det derfor er viktig at det som et minimum lages spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for akvakultur som ikke er i strid med verneformålet.

Miljødirektoratet bemerker at verneforslaget også omfatter betydelige arealer utover selve Rystraumen, hvor tidevannsstrømmen er sterkest og hvor det er en spesielt sårbar bunnfauna. Hele området er preget av meget god vannutskiftning. På denne bakgrunn og av hensyn til fremtidige utviklingsmuligheter for akvakulturnæringen, tilrår Miljødirektoratet at det i verneforskriften tas inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse for akvakultur, samt en tilsvarende bestemmelse for levendelagring av fisk. Fangstbasert akvakultur faller inn under akvakulturbegrepet. Det vises spesielt til vurderingene i kap. 5.2.3 og 5.2.4.

Når det gjelder NVEs uttalelse, bemerker Miljødirektoratet at det mulige området for småkraftverk ligger utenfor verneforslaget. Dette vil dermed ikke bli regulert gjennom verneforskriften. Dispensasjonsbestemmelsen i forskriftsforslagets § 5 omfatter legging av nye kabler og rørledninger som sådan, herunder også legging av rør for å utnytte sjøvarme.

Miljødirektoratet foreslår etter dette at det tas inn spesifiserte dispensasjonshjemler i verneforskriften for hhv. akvakultur og levendelagring av villfanget fisk inntil 12 uker. Miljødirektoratet tilrår for øvrig at Rystraumen vernes i tråd med forslag til forskrift og kart.

6.6.7 Klima- og miljødepartementets tilrådning

Klima- og miljødepartementet tilrår enkelte forskriftstekniske endringer i verneforskriften. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurdering og tilrår at Rystraumen vernes i tråd med vedlagte forslag til forskrift og kart

6.7 Ytre Karlsøy, Karlsøy kommune, Troms og Finnmark fylke

6.7.1 Særskilte verneverdier

Området har en spennvidde i biotoper og habitater fra eksponerte klippekyster til dypere partier. Området inneholder store grunne partier med øyer, holmer og skjær. Det inneholder også dypere partier med fine sedimenter og mer beskyttede lokaliteter i skjermede sund og bukter. Plante- og

dyrelivet varierer med bunnforholdene, og mangfoldet i bunntyper gjenspeiler seg i et mangfold av organismesamfunn i disse områdene. Området er karakterisert ved stor gjennomstrømning av vann. Oppholdstiden for vannet er typisk fra noen timer til dager. De ytre delene av området har dype partier med sandbunn, og bidrar til variasjonen. En rekke fiskearter gyter i området.

Strandflaten som danner det undersjøiske landskapet i området er småkupert med store områder med relativt grunt vann. Øvrige marine landskap i området er kontinentalsokkelsletten (de aller ytterste delene av området) og marin dal (som også befinner seg langt ut). Mellom Grøtøy og Store Måsvær går Grøtøydjupet som en dypere renne med største dyp på ca. 260 m; klassifisert som fjord. Bunnen består i stor grad av fjell- og steinbunn, men det er områder med sand og skjellsand i dypere og beskyttede partier.

Det er registrert mye stortareskog i området. Tareskogen har en grunnleggende betydning for de tilknytta plante- og dyresamfunnene; det er yngle- og oppvekstområde, gjemmested og beiteplass for fisk. Noen fuglearter benytter også tareskogen som matfat. Området er viktig for tusenvis av overvintrende sjøfugl, og tilgrensende landområder har stor verdi som hekkeområder for sjøfugl.

I Sørskardvågen finnes naturtypen fjord med naturlig lavt oksygeninnhold i bunnvannet. Artssammensetningen blir derfor spesiell. I denne fjorden finner vi også naturtypen bløtbunnsområde i strandsonen, som er viktig område for vadefugl og andefugl. I Sørskardvågen er det videre israndavsetninger og fossile strandlinjefenomener. Substratet skiller seg fra omgivelsene. Dette resulterer i variasjon i flora og fauna i forhold til omkringliggende områder.

I Andamfjord-området er det registrert et stort felt med haneskjell.

6.7.2 Planstatus og inngrepsstatus

En betydelig del av det foreslåtte Ytre Karlsøy marine verneområde overlapper med det eksisterende Nordkvaløya-Rebbenesøya landskapsvernområde. De sjønære landområdene er i kommuneplanen for Karlsøy kommune fra 2014 avsatt til «landbruks-, natur- og friluftsformål, samt reindrift». I kystsoneplanen for Karlsøy kommune, vedtatt av kommunestyret i 2015, er sjøarealene avsatt til «fiske» og «bruk og vern» av sjø.

Det foreslåtte Ytre Karlsøy marine verneområde er i dag uten større tekniske inngrep.

6.7.3 Merknader til verneforslaget

Forvaltningsmyndighet

Karlsøy kommune ønsker å ha lokal forvaltningsmyndighet for det marine verneområdet. Kommunen ønsker et verneområdestyre som har forvaltningsmyndighet for samtlige verneområder i Karlsøy med egen forvalterstilling. Kommunen påpeker også at det er behov for økte oppsynsressurser til området.

Verneområdestyret for Nordkvaløya Rebbenesøya landskapsvernområde mener det er uproblematisk med overlappende vern mellom eksisterende landskapsvernområde og foreslått

marint vern. Forvaltningsmyndigheten bør legges til verneområdestyret. Videre påpekes det at det er behov for økte oppsynsressurser til området og at dette må prioriteres.

Fylkesmannen støtter i utgangspunktet innspillet om at det bør være lokal/kommunal forvaltning av det marine verneområdet. Fylkesmannen mener imidlertid at verneområdestyret for Nordkvaløya Rebbenesøya landskapsvernområde har erfaring med forvaltning i området og bør få forvaltningsansvaret også for Ytre Karlsøy marine verneområde.

Akvakultur og fiskeri

Karlsøy kommune mener at det bør være spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk i området.

Fiskeridirektoratet Region Nord påpeker at et av de største haneskjellforekomstene ligger innenfor verneforslaget, og mener at skjellskraping ikke bør være forbudt i et så stort område for all fremtid. Skjellskraping har vært en viktig binæring i perioder. Skjellskraping bør derfor kunne tillates i begrensa områder. Et kontrollert og bærekraftig skjelluttak vil ikke true naturtypen. Samme tilnærming som for snurrevad bør kunne brukes for skjellskraping. Regionkontoret vil ikke forby akvakultur i området på generelt grunnlag. Grad av påvirkning fra akvakultur er avhengig av type akvakultur, størrelse, teknologi og naturgitte forhold. Det bør derfor være spesifiserte dispensasjonshjemler som åpner for akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring. Regionkontoret mener også dette er i tråd med anbefalingene fra Miljødirektoratet.

Fiskarlaget Nord mener at det ikke bør være permanent forbud mot skjellskraping i området. Det må heller ikke legges restriksjoner på tradisjonelle fiskeredskaper. Låssetting av fangst må være tillatt. Videre bør det være adgang til å gi dispensasjon til fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk verneforskriftens § 4 bes endret i henhold til dette.

Sjømat Norge påpeker at verneforslaget dekker et stort område som har gode og egnede biologiske forhold for oppdrett av både laks og nye arter som makroalgedyrking. Grad av påvirkning fra akvakultur avhenger av både type akvakultur, teknologi, lokalitetens omfang og naturgitte forhold. Verneforskriftene må ha spesifiserte dispensasjonshjemler for fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk. Akvakultur strider ikke mot verneformålet.

Havforskningsinstituttet støtter i utgangspunktet forskriftsalternativet som ikke åpner for at det kan gis dispensasjon til akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk. Det kan være fornuftig å holde noen områder fri for utslipp fra matfiskproduksjon både for vern av bunnhabitat og som referanseområde for forskning. Skjelldyrking og taredyrking har langt lavere miljøpåvirkning enn matfiskproduksjon. Det bør vurderes om det skal kunne gis dispensasjon til dette.

Verneområdestyret for Nordkvaløya Rebbenesøya landskapsvernområde mener at skjellskraping ikke bør tillates i området. Verneområdestyret er også skeptisk til at bruk av snurrevad skal være tillatt. Verneområdestyret mener at det heller ikke bør være dispensasjonsadgang for akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) mener at det ikke bør være dispensasjonshjemmel for akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring av fisk i området. Området er særegent både hva gjelder natur- og landskapskvaliteter, og utgjør et at de få områdene med så stor andel villmarkspreget natur langs kysten. Området er også svært viktig for sjøfugl. Føre var prinsippet bør veie tungt når det gjelder dispensasjonsmuligheter.

Fylkesmannen påpeker at det ut fra et føre var hensyn, kan være fornuftig å holde noen områder fri fra påvirkning fra matfiskoppdrett, både for å verne bunnhabitat og for å ha referanseområder for bl.a. forskning, jf. også uttalelsen fra Havforskningsinstituttet. Fylkesmannen mener imidlertid det bør være dispensasjonsadgang for levendelagring av fisk inntil 12 uker fordi dette innebærer en kortvarig aktivitet hvor påvirkningen på bunnforhold blir langt mindre enn ved tradisjonell akvakultur og fangstbasert akvakultur. Tradisjonell låssetting der fisken holdes kortvarig i steng uten fôring vurderer Fylkesmannen at faller inn under bestemmelsen i § 4 e, og er således tillatt uten søknad.

Når det gjelder spørsmålet om skjellskraping skal være tillatt i utvalgte områder, så mener fylkesmannen som utgangspunkt at skjellskraping ikke bør være tillatt i foreslåtte marine verneområder. Rådgivende utvalg for marin verneplan påpekte også at skjellskraping ikke burde forekomme i marine verneområder. Fylkesmannen ba likevel, med bakgrunn i innspill fra Fiskeridirektoratet, om synspunkter på om skjellskraping burde kunne tillates innenfor avgrensede områder. Fylkesmannen vil påpeke at haneskjellforekomsten er en viktig marin naturtype innenfor forslaget til Ytre Karlsøy marine verneområde og en av få store haneskjellforekomster. Den representerer en naturtype med sterk kobling mellom miljøet i vannsøylen og produksjon på bunn. Bunnområder med større haneskjellforekomster er spesielle mht. artssammensetning og hydrografi. Naturtypen er således viktig også for annet marint naturmangfold. Det er viktig å bevare denne naturtypen uten vesentlig påvirkning også for fremtidige generasjoner. Fylkesmannen vil derfor ikke anbefale at det åpnes for skjellskraping i begrensede områder innenfor denne forekomsten.

Vindkraft

Olje og energidepartementet (OED) påpeker at Ytre Karlsøy ligger i nærheten av utredningsområde for havbasert vindkraft, og legger til grunn av vern ikke vil være til hinder for fremtidig utvikling.

Fylkesmannen bemerker at så lenge utredningsområdet for havbasert vindkraft ligger utenfor det foreslåtte verneområdet kan ikke Fylkesmannen se det marine verneområdet vil komme i konflikt med dette utredningsområdet. Vernebestemmelsene regulerer bare tiltak innenfor grensene for det enkelte område, ikke tiltak utenfor, selv om de påvirker verneverdiene. I slike tilfeller gjelder naturmangfoldloven § 49 om utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde. Dersom virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, så skal hensynet til verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår, jf. naturmangfoldloven § 49. I de foreslåtte verneforskriftene er det en hjemmel til å kunne gi tillatelse til legging av nye kabler og rørledninger, så lang mulig samlet i korridorer, etter en konkret vurdering i det enkelte tilfelle.

Vannscooter

Verneområdestyret for Nordkvaløya Rebbenesøya landskapsvernområde påpeker at en bør vurdere å ta inn bestemmelser som regulerer bruk av vannscooter i området.

Fylkesmannen bemerker at da forslaget ble sendt på høring, gjaldt vannscooterforskriften, som bl.a. satt forbud mot bruk av vannscooter i verneområder. Denne forskriften er nå opphevet. Kjøreadferd ved bruk av vannscooter er vesentlig ulik fra bruk av småbåt. Videre antar Fylkesmannen at økt bruk av vannscooter i hovedsak vil komme som et tillegg til eksisterende bruk av motorbåt. Fylkesmannen anbefaler derfor at det i verneforskriften for Ytre Karlsøy marine verneområde, hvor sjøfugl er en del av verneformålet, settes forbud mot bruk av vannscooter.

Verneformål (som inkluderer overflaten)

Fiskeridirektoratet region Nord stiller spørsmål ved utvidelsen av verneformålet til også å gjelde havoverflaten. Dette er ikke i samsvar med forarbeidene og anbefalingene fra rådgivende utvalg.

Sjømat Norge bemerker at verneformålet er utvidet til også å gjelde havoverflaten. Det henvises i denne sammenheng til tilrådingen fra rådgivende utvalg hvor det er presisert at verneformålet er knyttet til det undersjøiske landskapet med bunnen og bunnorganismene. Sjømat Norge anbefaler derfor at Rådgivende utvalgs tilråding følges.

Fylkesmannen bemerker at det nå er avklart at verneplanprosessen for marint vern skal hjemles i naturmangfoldloven §39 og dermed også kan omfatte havoverflaten og naturmangfold knyttet til denne, særlig fugl. Det fremgår av naturmangfoldloven § 39 at marine naturverdier kan omfatte naturverdier som er økologiske betingelser for landlevende arter. Ytre Karlsøy sin betydning som næringssøkområde for fugl, gjør at verneformålet her knytter seg til sjøoverflaten i tillegg til sjøbunnen.

Avgrensning

Sjømat Norge mener at et området mellom Grøtøya, Måsvær, Nord Kvaløy og Hersøya bør tas ut av planforslaget, da dette er et interessant område i forhold til både produksjon av laks og fremtidige nye arter.

En privatperson mener at området bør utvides til å omfatte hele Vargsundet som har en sterk tidevannsstrøm og er innfallsport til området, og anfører videre at det ikke at bør være spesifiserte dispensasjonshjemler for akvakultur, fangstbasert akvakultur eller levende lagring av fisk i verneområdet.

Fylkesmannen kan ikke anbefale å ta ut et område ved mellom Grøtøya, Måsvær, Nord Kvaløy og Hersøya av planen, både ut fra hensynet til ivaretakelse av et helhetlig område, det inneholder en stor forekomst ved haneskjell med verdi A (svært viktig), er viktig for fugl, men også fordi dette området allerede inngår i eksisterende Nordkvaløya-Rebbenesøya landskapsvernområde. Å utvide området slik at verneforslaget for Ytre Karlsøy marine verneområde omfatter hele

Vargsundet vil innebære en utvidelse av høringsforslaget og dermed noe som måtte sendes på ny høring. Fylkesmannen kan derfor ikke anbefale en slik utvidelse.

6.7.4 Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen viser til vurderingene og kommentarene gitt til de ulike høringsinnspill og anbefaler at verneforslaget videreføres som foreslått, men med følgende forskriftsendringer:

- Bestemmelsen i verneforskriftens § 4 om fortøyningsfester suppleres med låssetting slik at den blir lydende: «Etablering av mindre fortøyningsfester for småbåt og til låssetting av fisk, herunder fastfortøyning og dragfortøyning. Fortøyningsmiddel må være i et materiale som ikke forurenser».

- I § 5 tas det inn spesifiserte dispensasjonsbestemmelse for hhv. «Levendelagring av fisk inntil 12 uker» og «Mindre uttak av sand og grus til eget bruk for grunneier».

- I § 3 og § 4 tas det inn bestemmelse om at bruk av vannscooter ikke er tillatt.

Fylkesmannen mener det bør legges til grunn at bestemmelsen i § 5 om at det kan gis tillatelse til legging av nye kabler og rørledninger, også kan omfatte rørledning for utnyttelse av fjernvarme.

6.7.5 Merknader i etterkant av fylkesmannens tilråding

NVE uttalte seg ikke i høringsrunden, men avga uttalelse 05.02.18 etter forespørsel fra Miljødirektoratet. NVE kan ikke se at utredningsområdet for havbasert vindkraft er i konflikt med verneforslaget. NVE anbefaler dialog med Troms Kraft Nett for å sikre at verneplanen ikke er i konflikt med planer for distribusjonsnettet. På bakgrunn av forespørsel fra Miljødirektoratet, sendte fylkesmannen melding til Troms Kraft Nett 23.03.18 med anmodning om eventuelle merknader innen 10.04.18. Det er ikke kommet merknader.

6.7.6 Miljødirektoratets vurderinger og tilråding

Sentrale spørsmål i arbeidet med verneforslaget for Ytre Karlsøy, er hvorvidt verneforskriften bør inneholde spesifiserte dispensasjonshjemler for akvakultur, fangstbasert akvakultur og levendelagring, samt hvorvidt det bør åpnes for skjellskraping.

Miljødirektoratet bemerker at det ved faglig gjennomgang ble klarert at en spesifisert dispensasjonshjemmel for havbruk som ikke er i strid med verneformålet, skulle sendes på høring som et alternativ, slik at man kunne vurdere spørsmålet nærmere i etterkant. Miljødirektoratet tilrår at begrepet "havbruk" erstattes med "akvakultur" i de forskriftene hvor det foreslås en dispensasjonshjemmel for slike tiltak, jf. vurderingene under kap. 5.2.3.

Når det gjelder spørsmålet om forskriften for Ytre Karlsøy bør inneholde en spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur, bemerker Miljødirektoratet at en betydelig del av det foreslåtte marine verneområdet overlapper med områder i Verneplan for kystregionen i Troms fylke, som etter en lang prosess ble vedtatt i 2004. Dette gjelder Nordkvaløya-Rebbenesøya

landskapsvernområde hvor verneforskriften har en spesifisert dispensasjonsbestemmelse for havbruk, samt fem naturreservater hvor det ikke er åpnet for havbruk.

Rådgivende utvalg for marin verneplan pekte på at deler av de foreslåtte generelle referanseområdene for langtidsovervåking og forskning vil kunne brukes som referanseområder i forhold til lokal påvirkning fra havbruk. Ytre Karlsøy inngår ikke blant disse områdene, og i høringsdokumentene er det heller ikke lagt opp til at området skal tjene en slik funksjon. Foreslåtte verneformål knytter seg til sjøbunnen, samt overflaten pga. områdets funksjon som næringssøkområde for fugl.

Ytre Karlsøy et stort og åpent kystområde preget av stor vanngjennomstrømning, noe som reduserer mulighetene for negativ påvirkning i forhold til verneformålet. Det er ikke akvakulturvirksomhet i området i dag. Sjømat Norge har påpekt at verneforslaget dekker et stort område som har gode og egnede biologiske forhold for oppdrett av både laks og nye arter som makroalgedyrking.

En spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur vil innebære at eventuelle søknader må vurderes opp mot verneverneformål og verneverdier, og det kan settes vilkår dersom det gis dispensasjon. Dette omfatter type akvakultur, størrelse, teknologi og lokalisering/plassering, herunder vurderinger av hvordan verneverdier på sjøbunnen påvirkes og om viktige næringssøkområder for fugl berøres. Videre vil det ved overlapping mellom marint vern og annet vern, være to eller flere sett med verneforskrifter som gjelder. Det vil være slik at de strengeste bestemmelsene legges til grunn, f.eks. ved behandling av dispensasjonssøknader knyttet til akvakultur eller andre tiltak.

På bakgrunn av ovenstående og av hensyn til akvakulturnæringen og lokal forankring av verneforslaget, tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur i forskriften for Ytre Karlsøy. Fangstbasert akvakultur innfortolkes i akvakulturbegrepet. Miljødirektoratet tilrår videre at det tas inn en spesifisert dispensasjonshjemmel for levendelagring av fisk, samt et generelt unntak for tradisjonell låssetting av fisk, jf. vurderingene under kap. 5.2.3 og 5.2.4.

Rådgivende utvalg for marin verneplan vurderte det slik at bruk av bunnredskap som skjellskrape for høsting av skjell, ikke bør forekomme i marine verneområder, mens bærekraftig høsting ved sanking bør kunne tillates. Innenfor verneforslaget ligger et av de største haneskjellfeltene i Troms, hvor det tidligere har vært drevet kommersiell høsting av haneskjell. Det foregår imidlertid ikke skjellskraping i området i dag. Store haneskjellforekomster en særegen og viktig naturtype. Det store haneskjellfeltet i Ytre Karlsøy er kartlagt basert på videoobservasjoner og prøvetaking fra Havforskningsinstituttet i 2009, og inngår som del av verneformålet. Et forbud mot skjellskraping vil ha positiv virkning sett i forhold til verneformål og verneverdier, samt det nasjonale målet om langsiktig bevaring av et representativt utvalg av norsk natur og det spesifikke målet i naturmangfoldmeldingen om at marint vern skal bidra til at bl.a. særegne marine undersjøiske naturtyper og naturverdier blir tatt vare på fremtiden, jf. kap. 1.1. Miljødirektoratet tilrår på dette grunnlag at forslaget om forbud mot skjellskraping opprettholdes.

Miljødirektoratet tilrår ikke at det tas inn et forbud mot bruk av vannscooter i forskriften.

Miljødirektoratet viser til at den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen i forskriftsforslagets § 5 om "Legging av kabler og rørledninger ...", omfatter kabler og rørledninger som sådan. Det innebærer et en eventuell søknad om legging av rørledning for utnyttelse av fjernvarme, faller inn under denne bestemmelsen.

Miljødirektoratet tilrår etter dette følgende endringer i forskriften sammenlignet med fylkesmannens forslag:

- Spesifisert dispensasjonshjemmel for akvakultur tas inn under § 5.
- Generelt unntak for tradisjonell låssetting av fisk tas inn under § 4.
- Forbud mot bruk av vannscooter tas ikke inn.

Miljødirektoratet tilrår for øvrig at Ytre Karsøy vernes i tråd med forslag til forskrift og kart.

6.7.7 Klima- og miljødepartementets tilrådning

Klima- og miljødepartementet tilrår enkelte forskriftstekniske endringer i verneforskriften. Departementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurdering og tilrår at Ytre Karsøy vernes i tråd med vedlagte forslag til forskrift og kart.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

Forskrifter om vern av de marine verneområdene Innervisten, Nordfjorden, Karlsøyfjorden, Kaldvågfjorden og Innhavet, Rossfjordstraumen, Rystraumen og Ytre Karlsøy fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.